

Universitatea de Stat din Comrat

Ghid metodologic și suport de curs
EDUCAȚIE INTERCULTURALĂ
pentru viitorii pedagogi

Universitatea de Stat din Comrat

Ghid metodologic și suport de curs

EDUCAȚIE INTERCULTURALĂ

pentru viitorii pedagogi

Chișinău • 2020

Acest ghid a fost elaborat în cadrul proiectului „Promovarea și dezvoltarea educației interculturale în formarea inițială a cadrelor didactice”, implementat de Centrul Educațional PRO DIDACTICA, cu sprijinul Fundației pentru copii „Pestalozzi”, Elveția.

Punctele de vedere exprimate în prezenta lucrare sunt cele ale autorilor și nu angajează în nici un fel instituțiile de care aceștia aparțin, tot așa cum nu reflectă poziția instituției care a finanțat elaborarea sau care a asigurat managementul proiectului.

Director proiect:	Rima BEZEDE, Centrul Educațional PRO DIDACTICA
Coordonator proiect:	Cristina BUJAC, Centrul Educațional PRO DIDACTICA
Expert proiect:	Viorica GORAȘ-POSTICĂ, Centrul Educațional PRO DIDACTICA
Coordonator lucrare:	Maria IANIOGLO, dr., conf. univ., Universitatea de Stat din Comrat
Autori:	Maria IANIOGLO, Maria VLAH, Galina LEVINTII, Galina MUTAF, Dmitri UZUN, Irina BEANOVA, Liudmila CHIOR, Natalia CUȚITARU, Liudmila NEDU, Olga TERZI, Prascovia NICOLAEVA, Ecaterina IAMBOGLO, Irina POIDOLOVA
Recenzent:	Călin RUS, dr., Institutul Intercultural din Timișoara

Colecția *Biblioteca Pro Didactica*
Seria *Aici și Acum*

Redactor: Mariana VATAMANU
Corector: Vitalie SCURTU
Copertă și procesare computerizată: Nicolae SUSANU
Tipar: Casa Editorial-Poligrafică „Bons Offices”

Centrul Educațional PRO DIDACTICA
str. Armenească, nr. 13, mun. Chișinău, MD-2012
tel.: (022) 54 25 56, fax: 54 41 99
e-mail: prodidactica@prodidactica.md

© Centrul Educațional PRO DIDACTICA. Toate drepturile rezervate.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Educație interculturală: Ghid metodologic și suport de curs pentru viitorii pedagogi / Maria Ianioglo, Maria Vlah, Galina Levintii [et al.]; director proiect: Rima Bezedo; coord. proiect: Cristina Bujac; Univ. de Stat din Comrat. – Chișinău: Centrul Educațional „Pro Didactica”, 2020 (Tipogr. „Bons Offices”). – 112 p.: fig., tab. – (Colecția „Biblioteca Pro Didactica”, ISBN 978-9975-3013-2-9) (Seria „Aici și Acum”, ISBN 978-9975-3013-3-6). Aut. sunt indicați pe vs. f. de tit. – Texte : lb. rom., engl., găgăuză alte lb. străine. – Referințe bibliogr. la sfârșitul temelor. – Apare cu sprijinul Fundației pentru copii „Pestalozzi”, Elveția. – 60 ex.

ISBN 978-9975-3355-7-7.

378.015(073)

E 19

Cuprins

Introducere	4
Dezvoltarea competenței interculturale la viitorii pedagogi prin:	
<i>Educație interculturală</i>	5
<i>Pedagogie</i>	42
<i>Psihologie</i>	46
<i>Pedagogie preșcolară</i>	61
<i>Limba și cultura găgăuză</i>	64
<i>Repertoriul muzical pentru preșcolari</i>	68
<i>Etica pedagogică</i>	71
<i>Teoria și metodologia lucrului educativ</i>	78
<i>Teoria și metodologia educației muzicale a preșcolarilor</i>	81
<i>Curs practic de limba engleză (Partea a IV-a)</i>	84
<i>Practica pedagogică</i>	86
<i>Limba română și multilingvism</i>	95
<i>Limbă, cultură și civilizație românească</i>	97
<i>Istoria, cultura și tradițiile poporului găgăuz</i>	103
<i>Etnopedagogie</i>	108

Introducere

Curriculumul universitar de *Educație Interculturală* și ghidul metodologic al Universității de Stat din Comrat se înscriu în tendințele manifestate în ultimii ani în mai multe țări europene de redefinire a programelor de formare inițială a cadrelor didactice ținând cont de realitatea societăților contemporane, de provocările și oportunitățile asociate cu recunoașterea importanței gestionării adecvate a problematicii diversității culturale.

Perspectiva generală propusă este în acord cu tendințele actuale în domeniu, atât în ceea ce privește dimensiunea conceptuală, în primul rând prin perspectiva afirmată asupra culturii, interculturalității și abordării interculturale în educație, cât și din perspectivă metodologică, a modului în care este văzut procesul de învățare, cu centrarea pe achiziția de competențe. De asemenea, curriculumul are în vedere, pe lângă referiri la cadrul teoretic și metodologic general din domeniu, respectiv la realitățile globale și europene legate de diversitatea culturală, referințe la politicile educaționale din Republica Moldova și la modalitățile de manifestare a diversității culturale în Republica Moldova și în particular în Găgăuzia.

Dintre multiplele aspecte pozitive ale Curriculumului de *Educație Interculturală*, menționăm următoarele:

Curriculumul accentuează importanța unei abordări interculturale ca perspectivă generală asupra educației și nu ca demers izolat centrat pe evidențierea diferențelor culturale: curriculumul "orientează studenții viitorii pedagogi spre realizarea transdisciplinarității în cadrul orelor practice, al stagiului de practică din perspectiva interculturalității".

De asemenea, de remarcat este conexiunea între educația interculturală și educația pentru democrație, inclusiv cu promovarea respectului pentru demnitatea umană și drepturile omului, respectiv cu educația incluzivă.

Nu în ultimul rând, deosebit de importantă este recunoașterea faptului că implementarea conceptului de interculturalitate presupune: prioritatea strategiilor didactice interactive, investigaționale; dominarea formelor cooperante de învățare, de colaborare; formarea și dezvoltarea competențelor interculturale și particularităților individuale ale celor ce învață. În acest context, considerarea competențelor ca fiind constituite din valori, atitudini, capacități și cunoștințe deschide perspectiva conectării cu tendințe de ultimă oră la nivel european și internațional, ce au început de altfel să fie reflectate și în sistemul de educație din Republica Moldova, după cum este arătat în continuare.

Semnalam și potențialul pe care l-ar oferi conectarea cu Cadrul de Referință al Competențelor pentru Cultură Democratică al Consiliului Europei. Atât modelul de competențe și cadrul conceptual pe care este bazat acesta, cât și descriptorii de competențe și recomandările privind dezvoltarea acestor competențe în procesul didactic și ca abordare generală a instituțiilor de educație pot reprezenta resurse utile pentru aplicarea curriculumului.

dr., Călin RUS
Institutul Intercultural din Timișoara

Educație interculturală

Autor: Maria IANIOGLO

Tema 1. FUNDAMENTELE PEDAGOGIEI INTERCULTURALE

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să definească conceptele: *pedagogie interculturală, paradigma interculturalității, comunitate interculturală*;
- să identifice obiectul de studiu al pedagogiei interculturale;
- să determine obiectivele pedagogiei interculturale;
- să cunoască specificul cursului;
- să identifice premisele dezvoltării pedagogiei interculturale;
- să aprecieze valențele formative și sociale ale studierii pedagogiei interculturale pentru dezvoltarea personală și profesională.

Unități de conținut:

- Izvoarele teoretice ale *pedagogiei interculturale/pedagogiei diversității/deschiderii*
- Obiectul de studiu și universalismul pedagogiei interculturale/pedagogiei diversității
- Statutul pedagogiei interculturale în cadrul domeniului *științe ale educației*
- Educație și democrație, interculturalitate, valorile naționale și universale
- Paradigma interculturalității în educație

Termeni-cheie: *diversitate culturală, comunitate interculturală, interculturalitate, pedagogia culturii, pedagogie interculturală, universalismul pedagogiei interculturale, paradigma interculturalității, valori naționale și universale.*

EVOCARE

Formarea comunității de învățare. Tehnica Bingo: Să facem cunoștință – prezentarea interactivă a profesorului și studenților din perspectiva valorilor specifice ale culturii pe care o reprezintă.

REALIZARE A SENSULUI

- a) *Parcurgerea analitică rezumativă* a curriculumului disciplinei. *Discuție premergătoare:*
 1. Care este subiectul cursului? (Identificați-l.)
 2. Ce știți despre el? (Scrieți pe sticker.)
 3. Ce doriți și/sau trebuie să aflați despre el? (Scrieți pe sticker.)
 4. De ce trebuie să cunoașteți aceste aspecte?
- b) Tehnica *Freewriting/Scriere liberă:* Se afișează un citat, studenții scriu/inregistrează orice asociație și gânduri care le vin în minte, fără a se opri din scris și fără a discuta. Se solicită lectura unor lucrări, la dorință, în fața întregii grupe.

Citat: „Pedagogia interculturală poate fi definită ca o nouă știință a educației, pe cale de constituire, în condițiile afirmării unor noi valori în societatea postindustrială, informațională.” (Sorin Cristea)

- c) Tehnica *Harta conceptuală (Mind Map)*: Reprezentați pe hartă termenii-cheie ai pedagogiei interculturale/pedagogiei diversității.

REFLECȚIE

Tehnica *Jurnalul reflexiv*: Se înregistrează sistematic experiențe, sentimente, opinii, gânduri împărtășite cu un punct de vedere critic:

1. Care din ideile discutate vi s-au părut mai interesante?
2. Care necesită o clarificare?
3. Ce dificultăți ați întâmpinat?
4. În ce măsură cele studiate v-au satisfăcut așteptările?
5. Cum v-ar plăcea să învățați tema următoare?
6. Dacă ați putea schimba ceva, ce anume? Adăugați alte comentarii.

EXTINDERE

Documentare în baza bibliografiei recomandate. Prezentare grafică a poziționării pedagogiei interculturale în cadrul sistemului științelor educației. Alcătuirea arborelui genealogic *Eu – strămoșii mei*. Eseul *Intercultural și pluricultural în educație*.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Cristea S. Finalitățile educației. București: Didactica Publishing House, 2016. 134 p.
2. Cucoș C. Educația – dimensiuni culturale și interculturale. Iași: Polirom, 2000. 284 p.
3. Goraș-Postică V. (coord.) Educația interculturală în Republica Moldova. Centrul Educațional PRO DIDACTICA, seria PLURALIA. Chișinău: Arc, 2004. 220 p.
4. Nedelcu A. Învățarea interculturală în școală. Ghid pentru cadrele didactice. București: Humanitas Educațional, 2009. 157 p.
5. Păuș V.A. Comunicare interetnică și interculturală. București: Ars Docendi, 2010. 312 p.
6. State D. [et. al.]. Goraș-Postică V. (coord.) Cultura bunei vecinătăți: Baștina mea. Caiet de educație interculturală pentru elevii clasei a II-a. Ediția a II-a. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2018. 88 p.

Resurse Internet

7. <https://www.salvaticopiii.ro/sci-ro/files/32/327ef3da-c4d0-4fff-9f76-8cbcd20fa8c1.pdf>
8. http://www.prodidactica.md/e_resources.php3

Tema 2. REPERE TEORETICE ALE EDUCAȚIEI INTERCULTURALE

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să definească conceptele: *educație interculturală*, *paradigma interculturalității*;

- să identifice conceptul de *educație interculturală* ca unul integrator și holistic;
- să determine obiectivele educației interculturale;
- să analizeze dimensiunile educației interculturale;
- să analizeze premisele dezvoltării educației interculturale;
- să explice esența educației interculturale;
- să aprecieze valențele formative și sociale ale educației interculturale pentru societate, personalitatea proprie și activitatea profesională.

Unități de conținut:

- Delimitări conceptuale ale educației interculturale (EIC): *educație interculturală* ca un concept integrator, holistic
- Evoluția EIC și paradigma interculturalității în educație
- Principiile educației interculturale
- Funcția de bază, obiectivele generale și specifice ale educației interculturale
- Dimensiunile educației interculturale
- Aspecte interculturale în educația incluzivă

Termeni-cheie: *educație interculturală/antirasistă/deschisă/pentru diversitate/educație „antibias”/incluzivă/pentru toți, paradigma interculturalității.*

EVOCARE

Formarea comunității dinamice de învățare. Tehnica Recensământul: Completați tabelul cu datele proprii și cu cele ale colegilor:

Nume, prenume	Ce vă place cel mai mult în activitatea dvs. de învățare la facultate?	Ce ați schimba în sistemul educațional din perspectiva interculturalității?	Dacă ați avea mai mult timp liber, ce ați face?

REALIZARE A SENSULUI

a) *Prelegere problematizată:* Se propune studenților să examineze conceptul de *educație interculturală* (definiții selectate din diferite manuale și dicționare). Educația interculturală poate fi definită în baza mai multor criterii: istoric, sociocultural, psihologic, pedagogic.

✓ *Sarcină:*

1. Ce este educația interculturală ca obiect al pedagogiei interculturale/pedagogiei diversității?
 2. De ce există atâtea accepțiuni?
 3. Ce definiție vă pare mai convingătoare și de ce?
- b) *Tehnica Agenda cu notițe paralele.* Concepte-cheie:

Concepte	Definiții lapidare	Completări/ precizări proprii
Interculturalitate	Conceptul de <i>interculturalitate</i> are o conotație interacționistă, dinamică; el trimite la schimb, reciprocitate, invită la găsirea unor forme de dialog; este un concept integrator și holistic.	
Multiculturalitate	Multiculturalitatea este o realitate a existenței în același orizont spațio-temporal a unor grupuri de indivizi raportate la mai multe culturi, care își afirmă notele specifice în mod izolat, evitând contaminările.	
Comunitate multiculturală	Spațiu de conviețuire, muncă sau relaționare a reprezentanților diverselor etnii, culturi, confesiuni.	
Democrație	Modalitate de conducere a unui sistem social caracterizat prin participarea, în diferite forme, a membrilor respectivului sistem la procesul de conducere. Caracteristic democrației este difuzarea largă a funcțiilor de conducere la nivelul grupului, colectivității; este opusă politic dictaturii, formelor unipersonale de conducere.	
Paradigmă culturală	Ansamblu de valori, credințe și metode (inclusiv tehnici de problematizare) împărtășite la un moment dat de membrii unei comunități.	
Educație culturală	Proces prin care imigranții participă la societatea de primire printr-o activitate profesională, prin adoptarea de comportamente familiale și culturale, prin învățarea limbii și a normelor de comportament etc. [4, p. 199].	
Educație interculturală	Demers de predare-învățare bazat pe principii și valori democratice, care afirmă pluralismul cultural în cadrul unor societăți diverse și al unei lumi cu un caracter puternic interdependent [C.I. Benett, apud Nedelcu A].	
Educație interculturală	Tip/dimensiune a „noilor educații”, orientat spre formarea competenței de relaționare cu valorile și reprezentanții diverselor culturi.	
Educație multiculturală	Educație menită să clarifice identitatea etnică a cuiva și să promoveze aprecierea celorlalți, să reducă prejudecățile și stereotipurile și să promoveze pluralismul cultural și participarea egală în instituțiile sociale [4, p. 194].	
Educație incluzivă	Proces educațional care răspunde diversității copiilor și cerințelor individuale de dezvoltare și oferă oportunități și șanse egale de a beneficia de drepturile fundamentale ale omului la dezvoltare și educație de calitate în medii comune de învățare [2].	

- c) Tehnica *Sublimarea*: Citiți textul independent și rezumați-l la 1/3 din volumul inițial. După ce scrieți rezumatul (23-25 cuvinte din 70; varianta a doua trebuie să reflecte esența textului), elaborați un nou rezumat, care va conține 7-8 cuvinte și va exprima chintesența textului propus pentru studiere.
- d) *Dezbateri frontale* asupra următorului fragment: „Ceea ce caracterizează cu adevărat raportul dintre educat și educator este voința de desăvârșire. Din partea educatorului – voința de desăvârșire a altuia și mai ales a tineretului, din partea educatului – voința de proprie desăvârșire.” (C. Narly)

Sarcini:

1. Analizați opinia lui C. Narly de pe poziția elevului contemporan.
 2. În baza textului prezentat, formulați o întrebare-problemă ce se referă la educația interculturală.
- e) *Situație-problemă*: Presupunând că ați avut ocazia să călătoriți în alte spații culturale, evocați un caz de înțelegere a unor situații prin propriul referențial cultural, dar care nu este caracteristic zonei de unde veniți/sau dați exemple din experiența proprie.

Analiza soluțiilor propuse.

REFLECȚIE

Tehnica *Cinquain*:

Versul 1 – un substantiv cu statut de titlu (cu referire la temă);

Versul 2 – două adjective determinative pentru acel substantiv;

Versul 3 – trei verbe, eventuale predicat, ale aceluia substantiv-subiect;

Versul 4 – patru cuvinte semnificative, din orice clasă morfologică, ce încheagă într-o formulă imaginea generală;

Versul 5 – un substantiv echivalent cu primul.

EXTINDERE

Alcătuirea listei de documente/acte ale Uniunii Europene și Republicii Moldova privind educația interculturală și prezentarea pe 3-5 slide-uri. Elaborarea glosarului la temă. Rezumat: constituirea și evoluția conceptului de *educație interculturală*. Vizionarea filmului: formularea de întrebări pentru discuție (dialog cu Vl. Malahov) (<https://www.youtube.com/watch?v=gUL45-w7Www>).

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Dasen P., Perregau Ch., Rey M. Educația interculturală. Iași: Polirom, 1999. 180 p.
2. Codul Educației al Republicii Moldova. Nr. 152 din 17 iulie 2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 24.10.2014, nr. 319-324 (4958-4963).
3. Cucoș C. Educația – dimensiuni culturale și interculturale. Iași: Polirom, 2000. 284 p.
4. Educația interculturală în Republica Moldova. Chișinău: Arc, 2004. 220 p.

5. Nedelcu A. Fundamentele educației interculturale. Diversitate, minorități, echitate. Iași: Polirom, 2000. 272 p.
6. Plugaru L., Pavalache M. Educație interculturală. Sibiu-Brașov: Psihomedica, 2007. 120 p.
7. Silistraru N. Valori ale educației moderne. Chișinău: IȘE, Combinatul Poligrafic, 2006. 176 p.

Resurse Internet

8. Cadru de referință al Competențelor pentru Cultură Democratică. Pe: <https://rm.coe.int/cdc-vol1-/168097e5d1> (Accesat la 25.12.2019).
9. Autobiography of Intercultural Encounters. Pe: <https://www.coe.int/en/web/autobiography-intercultural-encounters> (Accesat la 25.12.2019).
10. Presentation of the project "Competences for Democratic Culture". Pe: <https://www.coe.int/en/web/education/competences-for-democratic-culture> (Accesat la 25.12.2019)

Tema 3. DIVERSITATEA CULTURALĂ ȘI IDENTITATEA ÎN CONTEXTUL GLOBALIZĂRII

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să definească noțiunile-cheie: *interculturalitate și transculturalitate, identitate și dialog intercultural, enculturație și aculturație*;
- să estimeze importanța identității și valorilor naționale în contextul globalizării;
- să manifeste atitudini de empatie culturală, de valorizare a alterității și diversității;
- să identifice aspectele comune ale propriei culturi și ale culturii celorlalți;
- să analizeze diversitatea interculturală din țară, din diferite regiuni (UTA Găgăuzia) și valențele ei formative;
- să demonstreze raportarea echilibrată la alteritate;
- să argumenteze caracterul democratic al dialogului intercultural în contextul globalizării;
- să evalueze perspectivele interculturalității în contextul globalizării.

Unități de conținut:

- Cultură și identitate culturală. Subcultură
- Elemente de identificare culturală. Sisteme semiotice în cultură
- Multiculturalitate și transculturalitate. Interculturalitatea în Republica Moldova, manifestarea ei
- Diversitatea culturală a societății moderne în contextul globalizării
- Perspectivele epistemologice privind intercunoașterea. Procese culturale: enculturația și aculturația

Termeni-cheie: *cultură, subcultură, identitate culturală, diversitate culturală, pluralism cultural, transculturalitate, dialog intercultural, empatie culturală, enculturație și aculturație, discriminare.*

EVOCARE

Tehnica *Gândește – Perechi – Prezintă*: Studenții vor construi un tabel din patru rubrici, îl vor completa în baza a ceea ce cunosc despre conceptele respective:

Cultură	Subcultură	Multi-/pluri-/poli-culturalitate	Interculturalitate

Studenții discută în perechi și completează tabelul, după care fiecare pereche prezintă ideile formulate în plen.

REALIZARE A SENSULUI

- a) Tehnica *PRES*: *Cultura poate fi comparată cu un aisberg, doar o mică parte a căruia se găsește la suprafața apei, partea cea mai mare fiind ascunsă sub apă. Cultura în sensul cel mai larg cuprinde...*

Procedura de aplicare prevede respectarea a 4 pași, aceștia fiind scriși din timp pe un poster:

P – Exprimați-vă punctul de vedere.

R – Faceți un raționament (judecată) referitor la punctul de vedere.

E – Dați un exemplu pentru clarificarea punctului de vedere.

S – Scrieți un rezumat (sumar) al punctului vostru de vedere.

- b) Metoda *Discuție* în baza vizionării filmului *What is culture?* (<https://www.youtube.com/watch?v=Me2HITQPS40>).

– Ce este cultura?

– Numiți componentele constitutive ale culturii.

- c) Tehnica *Știu – Vreau să știu – Am învățat*. Studiarea suportului informațional din anexă și completarea tabelului (vezi Anexa 1).

Știu	Vreau să știu	Am învățat
Identitate culturală		
Diversitate culturală		
Transculturalitate		
Pluralism cultural		
Relativism cultural		
Șoc cultural		
Enculturație		
Aculturație		
Culturalism		
Grup cultural		
Valoare culturală		
Valori naționale		
Deculturație		

- ✓ Răspunsuri individuale la întrebările înregistrate la rubrica *Vreau să știu*; împărtășirea informațiilor învățate.

d) Tehnica *6 De ce?*

- I. Răspundeți la întrebarea: *DE CE o cultură iese în evidență atunci când este raportată la altele, devenind mai valoroasă?*
 - II. Adresați întrebarea DE CE afirmației dvs. ... pentru că/fiindcă/deoarece
 - III. Adresați întrebarea DE CE afirmației dvs. ... pentru că/fiindcă/deoarece
 - IV. Adresați întrebarea DE CE afirmației dvs. ... pentru că/fiindcă/deoarece
 - V. Adresați întrebarea DE CE afirmației dvs. ... pentru că/fiindcă/deoarece
 - VI. Adresați întrebarea DE CE afirmației dvs. ... pentru că/fiindcă/deoarece
 - ✓ Concluzionați
- e) Tehnica *Graficul T*. Comparați conceptele de *interculturalitate* și *multiculturalitate*: determinați asemănările și deosebirile (vezi Anexa 2).

REFLECȚIE

Sarcină cu multiple modalități de realizare: Reprezentați diversitatea culturală a grupei prin dans, vers, cântec, statuie vie (la alegere).

EXTINDERE

Activitate în grup: Alcătuirea unui *colaj* – prezentarea comparativă a valorilor naționale și a valorilor altei culturi. Întocmirea prin referințe la mediul fizic cultural și cel online a unei liste de dovezi *Educația este o investiție culturală*. Elaborarea exercițiului digital *Careu de noțiuni* la tema studiată (*LearningApps.org*). *Formularea și postarea* pe rețele de socializare a unor mesaje despre procesele culturale ale etniilor minoritare din Republica Moldova, din localitatea natală, însoțite de simboluri, fotografii etc. (vezi Anexa 3).

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Bezedo R. [et. al.] *Competența interculturală: instrumente de evaluare*. Ghid metodologic pentru cadre didactice preuniversitare. Chișinău: C.E. PRO DIDACTICA, 2016. 52 p.
2. *Educația interculturală în Republica Moldova*. Chișinău: Arc, 2004. 220 p.
3. Hădîrcă M. Dezvoltarea curriculumului școlar din perspectivă axiologică. În: *Curriculumul școlar: provocări și oportunități de dezvoltare*. Materialele conferinței științifice internaționale. Chișinău: IȘE, 2018, pp. 282-283.
4. Modrea M. *Imagine de sine și personalitate în adolescență*. Focșani: Aliter, 2006. 224 p.
5. Nedelcu A. *Fundamentele educației interculturale*. Diversitate, minorități, echitate. Iași: Polirom, 2000. 272 p.
6. Plugaru L., Pavalache M. *Educație interculturală*. Sibiu-Brașov: Psihomedica, 2007. 120 p.

Resurse Internet

7. <http://moldova9.com/multiculturalitatea-si-diversitatea-etniilor-din-republica-moldova-sarbatorite-la-chisinau/>
8. <https://unimedia.info/ro/news/95aca84bf06e3979/diversitatea-multiculturala-sarbatorita-miine-la-festivalul-republican-al-etniilor>

ANEXA 1

Identitate culturală

Identitatea reprezintă concepția organizată despre propria persoană și despre lume, constituită din valori, credințe, scopuri cărora li se dedică individul, roluri personale și profesionale (Harwood, 2010). Fiecare persoană are un singur sine, dar mai multe identități, ce variază în funcție de contextele relaționale în: familie, grup de prieteni, școală. Fiecare om caută răspunsuri la întrebările: Cine sunt eu? De unde provin? Ce vreau să devin?, în baza cărora se va constitui ulterior identitatea.

În literatura de specialitate sunt descrise conceptele de *identitate individuală și colectivă, identitate personală și socială*. Identitatea personală cuprinde caracteristicile unice pe care un individ le posedă, ceea ce îl deosebește de alte persoane. Identitatea socială cuprinde caracteristicile specifice prin comparație cu ceilalți, sau calitatea de membru al unui grup (Hogg, apud Scârnegi, 2009). Identitățile pe parcursul vieții devin fluide, mobile (Baumeister, 1996), iar *Sinele* este prevăzut ca o subcomponentă a identității de-a lungul vieții realizându-se o permanentă definire și redefinire a sinelui având ca puncte de relief momentele semnificative din viața noastră: intrarea la liceu, facultate, despărțirea de cei dragi, căsătoria și altele. Sinele reprezintă imaginea pe care o are fiecare despre propria persoană (Taylor et al., apud Iluț, 2001). Sunt descrise diferite tipologii ale sinelui:

- sine global – evaluarea competențelor unui individ din domenii variate (Adams, 2009);
- sine specific – ne manifestăm în funcție de contextele în care acționăm (apud Iluț, 2001);
- sine relațional – bazat pe interacțiunea cu ceilalți;
- sine individual – *eul* diferit de ceilalți (Seidikides și Brewer, 2001);
- sine colectiv – identificări formate în cadrul grupurilor;
- sine stabil – dat de continuitatea și coerența atitudinilor (Iluț, 2001);
- sine instituțional – bazat pe norme, standarde de grup, scopuri sociale;
- sine spontan – bazat pe nevoi și impulsuri de moment (Turner, apud Iluț, 2001);
- sine interdependent – bazat pe relații sociale;
- sine independent – centrat pe caracteristici individuale (Chelcea, 2006);
- sine intim – bazat pe slăbiciuni, nevoi proprii;
- sine public – imaginea oferită celorlalți (Abric, 2002);
- sine actual – reprezentarea imaginii prezente;
- sine ideal – ceea ce o persoană dorește să fie;
- sine dorit – ceea ce e așteptat de alții (Chelcea, 2006).

Sinele în societatea contemporană este unul ambiguu. Schimbările socioeconomice și culturale (globalizare, mobilitate socială, alternativele de comunicare prin rețele de socializare, telefoane mobile) toate duc la relații interpersonale mai superficiale datorită multiplicării contactelor interumane (Baumeister, apud Modrea M. Imagine de sine și personalitate în adolescență. Focșani: Aliter, 2006).

Identitatea culturală se referă la identificarea cu un anumit grup sau la sentimentul de apartenență la acesta pe baza mai multor categorii culturale, incluzând naționalitatea, etnia, rasa, sexul și religia. Identitatea culturală este construită și întreținută prin procesul împărtășirii cunoașterii colective, precum tradițiile, patrimoniul, limba, estetica, normele și obiceiurile. Identitatea culturală este esența perenității popoarelor; ea conferă omului specificitate și grupurilor unitate, caracter irepetabil și ireductibil; ea

constituie legătura între trecutul, prezentul și viitorul lor, cultura condiționează întreaga experiență a omului, de la naștere până la moarte. Problema identității culturale a devenit un subiect important în ultimele decenii, în context european, datorită nevoii de legitimizare a identității culturale europene ca liant al cetățenilor europeni și ca principiu unificator al diferitelor moșteniri culturale.

Identitatea culturală este un conglomerat dinamic de sentimente axiologice și de reprezentări prin care actorul social, individual sau colectiv, își determină conduitele, își construiește istoria, soluționează contradicțiile prin relaționare la alți membri ai comunității în mod satisfăcător. Identitatea culturală se poate realiza în două moduri: prin integrarea în sistemul social, într-un mod difuz dar constrângător și pregnant, și prin intermediul demersurilor educative în școală.

ANEXA 2

Multiculturalitatea și interculturalitatea: note definitorii

Nr.	Note definitorii	Multiculturalitatea	Interculturalitatea
1.	Principiu de bază	domină multiplul, identitatea prin afiliere, dependență	domină emergența, unitatea în diversitate, cooperarea, interdependența
2.	Natura conceptului	convențională, mărci separate, tradițională	narativă, integrativă, dinamică, modernă, procesuală
3.	Codul de bază	natural, experiențial, social, distinct trăit	cod experiențial reglat, armonizat, trăire asumată prin reglementare
4.	Focalizarea analizei	comparată, contrastivă, adițională, mozaic	tematic integrativă, constructivă, sintetic explorativă
5.	Stil	învățare: cognitivă, behavioristă, observativ-modelatoare, cu ierarhie multiplă, reproductivă	unitate prin diversitate în interetnic, lingvistic, ecumenic
6.	Învățare	cognitivă, behavioristă, observativ-modelatoare, cu ierarhie multiplă, reproductivă	socio-cognitivă și metacognitivă prin cooperare consensuală, reciprocă și cu nuclee de inteligență emoțională și spirituală
7.	Motivații	tranzacționale, interese de grup, intrinsece, competitive	negociere/mediative, stimulative, intrinsece, cooperante
8.	Practici comunitare	practici comunitare: ușor polarizate, utilitare, vecinătate bună, acceptarea identității ontogenetice	deliberat reconciliante, opțiuni libere, coordonare, solidaritate, consens, non-indiferență, psihosociogenează a identității

ANEXA 3

Societăți ale minorităților naționale din Republica Moldova

- Organizațiile etnoculturale ale ucrainenilor din Republica Moldova:** Comunitatea Ucraineană din Republica Moldova; Uniunea Ucrainenilor din Republica Moldova; Societatea „Prosvita – Taras Șevcenco” din Republica Moldova; Fundația de Binefacere a Pictorilor Profesioniști, Meșterilor Populari Ucraineni „Renaștere – Відродження” din Republica Moldova; Comunitatea Ucrainenilor din Moldova „Zapovit – Moștenire”;

- Asociația Tineretului Ucrainean din Moldova „Zlagoda”.
2. **Organizațiile etnoculturale ale rușilor din Moldova:** Comunitatea Rusă din Republica Moldova; Congresul Comunităților Rusești din Republica Moldova; Centrul de Cultură Rusă din Republica Moldova; Asociația Femeilor „Россиянка”; Mișcarea Obștească „Unitatea Spirituală Rusă”; Liga Tineretului Rus din Republica Moldova; Organizația Obștească „Rusi”; Asociația Scriitorilor Ruși din Republica Moldova; Asociația Pictorilor Ruși din Republica Moldova “M-ART”
 3. **Organizațiile etnoculturale ale evreilor din Republica Moldova:** Comunitatea Evreiască din Republica Moldova; Comunitatea Evreilor Munteni, din Buhara și Georgia „Juhur”; Congresul Evreiesc din Moldova; Centrul Evreiesc Cultural Studențesc „Hilel”.
 4. **Organizațiile etnoculturale ale bulgarilor din Moldova:** Societatea Științifică de Bulgaristică din Republica Moldova; Comunitatea Bulgară din Republica Moldova; Societatea Bulgară „Renașterea”; Asociația Obștească „Centrul Cultural Bulgar”; Comunitatea Bulgară „Rodoliubeț”.
 5. **Organizațiile etnoculturale ale găgăuzilor din Republica Moldova:** Asociația Femeilor Găgăuze din Republica Moldova „Gagauz Karilar Birlia”; Fundația pentru Susținerea și Dezvoltarea Științei și Culturii Găgăuze „Cainac”; Asociația Tinerilor Găgăuzi din Republica Moldova; Comunitatea Găgăuză din Republica Moldova.
 6. **Organizațiile etnoculturale ale romilor din Moldova:** Asociația Obștească “Juvlia Romani” din Moldova; Mișcarea Socială a Romilor din Moldova; Uniunea Tinerilor Romi din Moldova “Tărnă – Rom”; Organizația Obștească “Bare – Rom”; Asociația Științifico-Culturală “Elita Romani” din Republica Moldova; Societatea Social-Culturală “Tradiția Romilor”; Asociația Romilor din Republica Moldova “Rubin”; Alianța Unită a Romilor; Asociația Obștească “RomaniGrup”; Centrul Național al Romilor.
 7. **Organizațiile etnoculturale ale armenilor din Moldova:** Comunitatea Armeană din Republica Moldova; Asociația Femeilor Armene „Tatevic” din Republica Moldova; Diaspora Armeană în Republica Moldova „Mair Aiastan”; Asociația Internațională de Caritate a Medicilor și Juriștilor Armeni din Moldova „Urartu”.
 8. **Organizațiile etnoculturale ale azerbaidjenilor din Moldova:** Centrul Cultural al Azerilor din Republica Moldova “Azeri”; Organizația de Colaborare “Moldova – Azerbaidjan”.
 9. **Organizațiile etnoculturale ale polonezilor din Moldova:** Societatea Polonezilor din Republica Moldova; Uniunea Polonezilor din Moldova; Organizația Obștească „Primăvara Poloneză în Moldova”; Uniunea Tineretului Polonez din Moldova.
- Organizațiile etnoculturale ale altor minorități naționale din Moldova:**
10. Comunitatea Republicană a Nemților din Moldova; Centrul de Cultură Germană „Hoffnung” din Republica Moldova;
 11. Comunitatea Belarusă din Republica Moldova;
 12. Comunitatea Tătarilor “Idel” din Republica Moldova;
 13. Asociația Obștească a Tătarilor «Tugan Tel» din Moldova;
 14. Comunitatea “Dustlic – Prietenie” (reprezentanți ai Asiei Centrale);

15. Comunitatea Osetinilor din Republica Moldova;
16. Comunitatea Uzbekilor din Republica Moldova;
17. Comunitatea Lituanienilor din Republica Moldova;
18. Comunitatea Ciuvașilor din Republica Moldova;
19. Societatea Lituaniană din Republica Moldova;
20. Uniunea Tinerilor Lituanieni din Republica Moldova;
21. Comunitatea Estonă din Republica Moldova;
22. Societatea de Cultură Greacă "Elefteria" din Republica Moldova;
23. Uniunea Tineretului de Origine Greacă "Parthenon";
24. Asociația Publică Coreeană "Ariran" din Republica Moldova;
25. Comunitatea Italianilor din Republica Moldova;
26. Comunitatea Originarilor din Țările Afro-asiatice în Moldova;
27. Societatea de Protecție a Copiilor de Origine Africană "Fatima" din Republica Moldova.

Alte organizații ale minorităților naționale din Moldova, acreditate de Biroul de relații interetnice:

28. Organizația pentru Apărarea Drepturilor Slavilor "Vece" din Republica Moldova;
29. Asociația Lucrătorilor Medicali "N. Pirogov" din Republica Moldova;
30. Centrul de Cercetări Interetnice din Republica Moldova;
31. Asociația Colaboratorilor Alolingvi (vorbitori de limba rusă) din instituțiile de învățământ și de știință din Republica Moldova;
32. Asociația Colaboratorilor (Angajaților) din Instituții de Învățământ Slavone;
33. Societatea Culturală Interetnică și de Protecție a Drepturilor Omului "Conciliere – Soglasie" din Republica Moldova;
34. Centrul de Caritate pentru Refugiați;
35. Organizația Obștească „Compatrioți”;
36. Asociația Obștească "Plai înfloritor".

(Sursa: <http://www.bri.gov.md/files/files/Lista%20organiza%C5%A3iilor%20etnoculturale-%20septembrie%202019.pdf>)

Tema 4. COMUNICAREA INTERCULTURALĂ

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să definească conceptele de *comunicare culturală și interculturală, comunicare asertivă, mediere interculturală*;
- să identifice funcțiile comunicării interculturale;
- să caracterizeze diverse metode și tehnici de comunicare eficientă;
- să explice esența comunicării verbale și nonverbale între culturi;
- să analizeze diferite tipuri de comunicare interculturală;
- să manifeste atitudine de empatie culturală, de valorizare a alterității și diversității în

comunicare;

- să elaboreze portretul-robot al mediatorului intercultural;
- să aprecieze valențele formative și sociale ale comunicării interculturale și asertive.

Unități de conținut:

- Comunicare culturală și interculturală: delimitări conceptuale
- Elemente ale comunicării interculturale
- Tipuri de comunicare interculturală: etnocentric, controlat, dialectic, dialogat
- Comunicare verbală și nonverbală între culturi, comunicare virtuală
- Comunicarea asertivă din perspectivă interculturală
- Metode și tehnici de comunicare eficientă

Termeni-cheie: *comunicare culturală și interculturală, tipuri de comunicare interculturală, comunicare virtuală, comunicare asertivă, comunicare eficientă, mediere interculturală.*

EVOCARE

De ce într-un mediu multicultural este nevoie de multă comunicare?

Tehnica Argumente în lanț: Cultura este un ansamblu de limbaje, simboluri și semnificații care sunt integrate într-un proces de comunicare, deoarece...

REALIZARE A SENSULUI

- Tehnica *Citate*. Comentați: „Comunicarea este o dimensiune centrală a vieții noastre culturale; fără ea, orice tip de cultură moare. În consecință, studiul comunicării presupune studiul culturii în care este integrată.” (John Fiske)
- Tehnica *Ciorchinele* (activitate în grup):
 - ✓ Scrierea conceptului *comunicare interculturală* pe flipchart;
 - ✓ Scrierea unor cuvinte sau sintagme care se asociază cu problema pusă în discuție (în centru);
 - ✓ Legarea cuvintelor sau a ideilor produse de sintagma stabilită inițial;
 - ✓ Notarea tuturor ideilor în legătură cu problema discutată, până la expirarea timpului alocat/epuizarea tuturor ideilor, propunerilor.
- Tehnica *Cubul* (definește, compară, analizează, asociază, aplică, argumentează):
 - ✓ Grupul I. Propuneți definiții pentru termenul *comunicare interculturală*.
 - ✓ Grupul II. Comparați comunicarea interculturală cu cea culturală.
 - ✓ Grupul III. Identificați caracteristicile comunicării interculturale și culturale.
 - ✓ Grupul IV. Analizați metode și tehnici de comunicare eficientă din perspectivă interculturală.
 - ✓ Grupul V. Descrieți/demonstrați succesele și insuccesele comunicării interculturale.
 - ✓ Grupul VI. Argumentați importanța comunicării interculturale într-o lume plurietnică și multiculturală.

Cu participarea tuturor studenților, se realizează un proiect.

- Tehnica *Problematizare*: lucru individual, în perechi, în grup a câte 4 persoane; prezentarea produselor pe postere:

- ✓ Aplicați algoritmul oferirii complimentelor.
 - ✓ Alcătuiți un enunț în care exprimați refuzul categoric, diplomatic ș.a.
 - ✓ Prezentați avantajele și dezavantajele comunicării virtuale.
- e) Tehnica *Modelul Frayer*: termenul de *comunicare asertivă*.

Definiție, raportare la clasă	Caracteristici
Exemple	Antiexemple

Comunicare asertivă

- f) Tehnica *Zugrăvește tabloul mental*: Ați avut ocazia să călătoriți în alt spațiu cultural. Evocați o situație de comunicare interculturală și, concomitent, asertivă prin propriul referențial cultural, dar care nu este caracteristic spațiului din care veniți.

REFLECȚIE

Concluzionăm și împărtășim (oral sau în scris – la alegere):

1. Această temă m-a provocat prin....
2. Arta conversației dintre două persoane care provin din culturi diferite înseamnă...
3. Noutatea temei aș putea-o rezuma astfel...
4. Vreau să întreb despre...

EXTINDERE

Esul argumentativ *Comunicarea asertivă din perspectivă interculturală*. Realizarea unui produs media (text, video etc.) despre țara/locul de baștină (pentru vizitatori străini), pe care ați putea să îl plasați pe profilul dvs. social. Prezentarea unui personaj/colleg de breaslă de altă cultură/naționalitate/rasă/religie prin referință la mediul cultural și cel online; elaborarea unui dialog.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Dasen P. Fundamentele științifice ale unei pedagogii interculturale. În: Educația interculturală. Experiențe, politici, strategii. Iași: Polirom, 1999. 350 p.
2. Gavreliuc A. Psihologie interculturală: Repere teoretice și diagnoze românești. Iași: Polirom, 2011. 362 p.
3. Ianioglu M. Multiculturalitatea – context benefic al formării competenței de comunicare asertivă. În: Dialogul civilizațiilor: etică, educație, libertate și responsabilitate într-o lume în schimbare/Univ. de Stat din Comrat, Secția Științe Sociale și Economice a AȘM: col.red.: Victor Moraru [et al.]. Chișinău: S.n., 2015 (Tipogr. „Sofart Studio”), pp. 51-58.
4. Nedelcu A. Învățarea interculturală în școală. Ghid pentru cadrele didactice. București: Humanitas Educațional, 2009. 157 p.
5. Păuș V.A. Comunicare interetnică și interculturală. București: Ars Docendi, 2010. 312 p.
6. Șoitu L. Psihopedagogia comunicării. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1997. 223 p.

ANEXĂ

Tipuri de comunicare

- *Comunicarea internațională* apare atunci când comunicarea are loc mai mult între națiuni și guverne, și mai puțin între indivizi.
- *Comunicare interregională*: termenul de *comunicare* se referă la procesul de schimb de mesaje între membrii aparținând culturii dominante în această țară.
- *Comunicare interrasială* se manifestă în cazurile în care expeditorul și destinatarul sunt de rase diferite.
- *Comunicare interetnică*: grupurile etnice formează, de obicei, propria comunitate într-un stat sau într-o cultură; acest tip de comunicare se referă la comunicarea dintre interlocutorii de aceeași rasă, dar care aparțin unor culturi diferite.

Tema 5. BARIERE ÎN COMUNICAREA INTERCULTURALĂ

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să definească conceptele de *bariere în comunicare* și *comunicare interculturală*;
- să caracterizeze diverse bariere de comunicare interculturală;
- să analizeze consecințele barierelor de comunicare interculturală;
- să manifeste atitudine de empatie culturală față de diversitatea culturală;
- să demonstreze raportare echilibrată la alteritate, fără prejudecăți și discriminări;
- să valorifice explorarea procesului de comunicare interculturală în contextul globalizării.

Unități de conținut:

- Variabile și diferențe culturale: stereotipuri și prejudecăți
- Discriminarea și xenofobia, consecințele lor
- Negocierea în diferite tipuri de cultură
- Bariere în comunicare: delimitări conceptuale
- Soluții privind depășirea barierelor în comunicarea interculturală
- Toleranță interculturală. Educație pentru toleranță

Termeni-cheie: *comunicare interculturală, bariere în comunicare interculturală, stereotipuri, prejudecăți, xenofobie, negociere, toleranță interculturală.*

EVOCARE

Tehnica *Scriere liberă (Freewriting)*: Scrieți, fără a vă opri, timp de 3 minute, tot ceea ce vă trece prin gând în raport cu proverbul francez: *Cu cât gândim mai puțin, cu atât vorbim mai mult.*

- ✓ Citiți cu voce ceea ce ați scris.

REALIZARE A SENSULUI

Conversație euristică:

1. De ce afirmăm că omul este o ființă comunicațională?
2. De ce apar dificultăți în definirea termenului de *comunicare*?
3. Din ce cauză se distorsionează mesajul de la emițător la receptor?
4. Când poate fi afectată relația de comunicare între emițător și receptor profesor-elev/ părinte-copil?
5. Ce-i de făcut?

Faceți generalizări și trageți concluzii.

Studiu de caz (vezi Anexa). Exercițiul *Ilustrează cu exemple proprii...* Studenții prezintă din propria experiență exemple de obstacole/blocaje cu care s-au confruntat în comunicare în context intercultural.

Lucru în perechi în baza Declarației ONU a principiilor toleranței (1995). Întrebări pentru reflecție:

1. Ce este toleranța?
2. Ce nu este toleranța?
3. Ce putem tolera și ce nu?
4. De ce principii trebuie să ne conducem pentru a fi toleranți?
5. Care sunt consecințele toleranței?

Lucru individual: Completați următoarele propoziții pe baza experienței și judecății personale:

N-am fost tolerant atunci când.....

Am fost intolerant atunci când.....

Am fost indulgent atunci când.....

Am fost indiferent atunci când.....

REFLECȚIE

Metoda *RAI* (*Răspunde – Aruncă – Interoghează*). Sunt sugerate următoarele întrebări:

- ✓ Cum definiți conceptul de *bariere de comunicare interculturală*?
- ✓ Care sunt noțiunile-cheie ale temei.....?
- ✓ Care sunt ideile centrale ale temei.....?
- ✓ Care este importanța?
- ✓ Cum argumentați faptul că.....?
- ✓ Care sunt efectele.....?
- ✓ Cum considerați că ar fi mai avantajos: să..... sau să.....?
- ✓ Ce vi s-a părut mai interesant.....?

EXTINDERE

Selectarea unor exemple de stereotipuri/prejudecăți/discriminare/etnocentrism/xenofobie din mesajele, comunicarea online. Elaborarea unor recomandări privind evitarea barierelor în comunicare. Alcătuirea listei cu titluri de proiecte privind barierele în comunicarea interculturală. Eseu *Deschiderea interculturală – exigență a educației contemporane*.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Mucchielli A. Arta de a comunica: metode, forme și psihologia situațiilor de comunicare. Iași: Polirom, 2005. 264 p.
2. Păuș V.A. Comunicare interetnică și interculturală. București: Ars Docendi, 2010. 312 p.
3. Pânișoară I.-O. Comunicarea eficientă. Ediția a III-a, revăz. și adăug. Iași: Polirom, 2008. 432 p.

Resurse Internet

4. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Obstacole%20in%20calea%20procesului%20de%20comunicare%20interculturala.pdf
5. <http://www.rasfoiesc.com/business/marketing/comunicare/BARIERELE-COMUNICARII-INTERCUL67.php>
6. http://prodidactica.md/wp-content/uploads/2018/06/CO_Educatie-pentru-toleranta.pdf
7. <http://legislatie.resurse-pentru-democratie.org/legea/declaratia-principiilor-tolerantei.ph>

ANEXĂ**Principalele obstacole din calea comunicării interculturale**

Traducerea sau interpretarea greșită a simbolurilor verbale. Reprezentanții ai unor culturi diferite, în cadrul activităților lor, comunică în mod normal prin intermediul limbii unor țări terțe. Acest lucru conduce la interpretări diferite ale acelorași expresii verbale, ceea ce reprezintă o problemă destul de frecventă în contextul comunicării într-o limbă străină.

Prezența unor norme și roluri comportamentale. Normele dintr-o cultură determină în situații specifice un comportament strict reglementat. Ele controlează fluxul de interacțiuni sociale, cum ar fi rugămintea și cererea, exprimarea sentimentelor și emoțiilor. În procesul de comunicare interculturală persoanele implicate pot avea „tentația” de a transfera normele culturale proprii într-un context diferit, ceea ce este considerat extrem de nepotrivit. Rolurile comportamentale reprezintă un concept care are o sferă de aplicare mai largă și constituie un set de reguli specifice unui anumit grup sau unei părți a acestuia. În unele culturi, anumite roluri comportamentale sunt valabile numai pentru bărbați sau pentru femei, pentru generația vârstnică sau pentru cei tineri etc. Încălcarea intenționată sau din neglijență a acestor norme și ignorarea rolurilor comportamentale inerente culturii pot pune bariere serioase în calea procesului de comunicare interculturală.

Credințe și valori. Acestea, de asemenea, pot să afecteze serios înțelegerea în comunicarea interculturală. Unii interlocutori nu vor fi dispuși să ofere informații cu privire la scopurile, finanțele și planurile lor de carieră sau alte informații personale.

Stereotipurile. Stereotipizarea este un alt obstacol în calea comunicării interculturale. În scopul de a organiza și clasifica informațiile pe care le primesc, oamenii sunt predispuși la rezumare și generalizare. Stereotipurile reprezintă „convingeri răspândite într-un grup de oameni”, fiind o formă de informație generalizată privind o anumită categorie sau un grup de persoane. Stereotipurile pot juca, de asemenea, un rol pozitiv în măsura în care acestea contribuie la predicția unui anumit tip de comportament sau de reacție. Dar, odată stabilite, ele sunt extrem de greu de schimbat, ceea ce se răsfrânge negativ asupra comunicării între culturi diferite.

Prezența prejudecăților. Prejudecățile sunt asociate cu atitudinile negative față de un anumit grup de oameni. În timp ce stereotipurile furnizează informații cu privire la caracteristicile grupului de persoane cu care se comunică, prejudecata este, în fond, asociată cu sentimente sau emoții (în cea mai mare parte, negative) față de acest grup. Prejudecățile sunt formate, de regulă, la nivel de subconștient și, prin urmare, este dificil să fie modificate. Va fi nevoie de eforturi considerabile și de un nivel ridicat de motivare pentru schimbarea prejudecăților, mai ales în cazurile în care schimbarea pozitivă vizează comportamentul anumitor grupuri de persoane.

Etnocentrismul – convingerea privind superioritatea culturii proprii față de altele. În pofida atitudinii, în general, negative față de persoanele care manifestă etnocentrism, ea are și o latură pozitivă. Cunoașterea și selecția unor anumite convingeri, inerente unei anumite culturi sau unui grup de indivizi, permite identificarea valorilor esențiale, sunt de o importanță critică pentru această categorie de persoane. Etnocentrismul este principalul obstacol în calea comunicării interculturale, deoarece împiedică percepția altui punct de vedere și filtrează înțelegerea celeilalte părți în procesul de comunicare.

(Sursa: Sarkisyan K. *Obstacole în calea procesului de comunicare interculturală*. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Obstacole%20in%20calea%20procesului%20de%20comunicare%20interculturala.pdf)

Tema 6. CONFLICTUL INTERCULTURAL

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să definească conceptul de *conflict intercultural*;
- să caracterizeze diverse tipuri de conflicte interculturale;
- să analizeze cauzele conflictului intercultural;
- să manifeste toleranță culturală și empatie față de reprezentanții altor culturi/etniilor/religii;
- să demonstreze raportare echilibrată la diversitatea culturală;
- să argumenteze valențele formative și sociale ale comunicării interculturale în dezvoltarea personală și profesională.

Unități de conținut:

- Noțiunea de *conflict intercultural*
- Cauze și tipuri de conflicte interculturale
- Dinamica conflictului
- Strategii de prevenire a conflictelor interculturale
- Modalități de gestionare a conflictelor într-un mediu intercultural
- Strategii de mediere interculturală

Termeni-cheie: *conflict intercultural, cauze și tipuri de conflicte interculturale, prevenirea și soluționarea conflictelor interculturale.*

EVOCARE

Tehnica *Îmi place de mine atunci când...* Studenții vor completa această afirmație cu ceea ce li se potrivește. Fiecare student va spune *ce îi place în procesul de comunicare privind propria persoană*:

✓ *Îmi place cel mai mult atunci când.....*

REALIZARE A SENSULUI

a) Tehnica *Lectură în perechi. Rezumate în perechi* (pp. 45-48, sursa: <https://www.cntm.md/sites/default/files/Repere-ale-Educatiei-Interculturale.pdf>).

b) Sinteza ideilor. Continuați proverbul: *Ce taie sabia, se vindecă, ce taie limba, nu se vindecă.*

Variante de răspunsuri ale colegilor:

1.
2.
3.
4. ș.a.

c) *Lucru în grup*: Determinați strategii de prevenire și soluționare a conflictelor și analizați-le.

d) Tehnica *Generalizarea categorială*: Se aplică pentru sistematizarea ideilor acumulate.

Categoriile de idei				
De ce cunoștințe are nevoie fiecare persoană ca să poată evita/soluționa situații de conflict în mediul multicultural?				
1	2	3	4	5
1a	2a	3a	4a	5a
1b	2b	3b	4b	5b
1c	2c	3c	4c	5c
1d	2d	3d	4d	5d

REFLECȚIE

Tehnica *Explozie stelară*: Pe steaua mare este scris: *Modalități de gestionare a conflictelor într-un mediu intercultural*. Pe cele 5 vârfuri se scrie câte o întrebare: *Ce? Cine? Unde? De ce? Când?* Studenții extrag câte o întrebare, își aleg 3-4 colegi, organizându-se în 5 grupuri. Grupurile cooperează în elaborarea întrebărilor. La expirarea timpului, studenții prezintă întrebările (alții răspund). Se apreciază întrebările, creativitatea, precum și modul de cooperare și de interacțiune.

EXTINDERE

Selectarea/elaborarea exemplelor de conflicte în mediul educațional/studii de caz cu referire la mediul cultural și cel online. Formularea de recomandări de prevenire și soluționare a conflictelor. Elaborarea listei de titluri de activități privind medierea interculturală.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Cojocaru-Borozan M. ș.a. Pedagogia culturii emoționale. Chișinău, 2014. 200 p.
2. Lacombe F. Rezolvarea dificultăților de comunicare. Trad. de A. Pelea. Iași: Polirom, 2005. 217 p.
3. Sălăvăstru C. Logică și limbaj educațional. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 1995. 312 p.
4. State D. [et. al.]. Goraș-Postică V. (coord.) Cultura bunei vecinătăți: Baștina mea. Caiet de educație interculturală pentru elevii clasei a II-a. Ediția a II-a. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2018. 88 p.
5. Яниогло М.А. Ассертивное общение: Учебное пособие. Комрат: Universitatea de Stat din Comrat, 2014. 112 c.

Resurse Internet

6. <https://www.cntm.md/sites/default/files/Repere-ale-Educatiei-Interculturale.pdf>
7. <https://reginapacis.org/performante-noi-in-mediarea-conflictelor-interculturale/>

Tema 7. PROIECTAREA CURRICULARĂ A EDUCAȚIEI INTERCULTURALE

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să definească conceptele de *instruire, curriculum/conținuturi interculturale*;
- să identifice obiectivele instruirii interculturale;
- să caracterizeze structura și conținutul unui curriculum opțional care promovează educația interculturală;
- să determine premisele și avantajele abordării transdisciplinare în proiectarea curriculară a educației interculturale;
- să explice esența și importanța proiectării didactice privind educația interculturală;
- să proiecteze intervenții educaționale în contextul interculturalității;
- să argumenteze rolul și semnificația proiectării pentru realizarea educației interculturale.

Unități de conținut:

- Instituționalizarea și planificarea educației interculturale în Republica Moldova
- Obiectivele curriculumului și ale instruirii interculturale
- Conținuturile instruirii interculturale la nivel interdisciplinar și transdisciplinar. Auxiliare curriculare
- Metodologia educației interculturale în instituțiile de învățământ
- Design-ul activității educaționale și analiza acesteia

Termeni-cheie: *obiective și conținuturi ale instruirii interculturale, proiectare curriculară, globalitatea proiectului curricular.*

EVOCARE

Tehnica *Citate*: Studenții sunt invitați să reflecteze asupra motto-ului lecției și să-și exprime argumentat opinia (unele cuvinte sunt omise): „Caracterul global al curriculumului este/trebuie probat la nivelul construcției proiectelor de tip curricular, necesare la nivelul sistemului și al procesului de învățământ”. (Sorin Cristea)

REALIZARE A SENSULUI

a) *Prelegere-dezbatere* în baza documentelor afișate: *Declarația Drepturilor Copiilor; Educația interculturală – Politici UNESCO*.

b) Tehnica *Lanțuri asociative*. Completați tabelul:

Dacă curriculumul	este un document reglator și un act normativ,	atunci scopul curriculumului	este
Dacă scopul curriculumului	este concretizarea și valorificarea politicilor educaționale,	atunci curriculumul pentru învățământul primar	este
Dacă curriculumul disciplinar, alături de alte produse curriculare la disciplină	este un document proiectiv și reglator, care consemnează oferta educațională obligatorie a unei anumite discipline,	atunci unitatea de învățământ	este
Dacă activitatea de învățare	este o listă deschisă de contexte semnificative de manifestare a unităților de competențe proiectate pentru formare în cadrul unității respective de învățare,	atunci strategia	este
Dacă strategia	este un model de interacțiune a metodelor, procedeelelor, mijloacelor și modurilor de instruire,	atunci metoda	este
Dacă metoda	este calea de urmat în activitatea comună a profesorului și a celor ce învață, în vederea realizării obiectivelor instruirii,	atunci tehnica	este

c) Completați portretul-robot al elevului intercultural format:

- ✓ trăsături de caracter (Cum este?);
- ✓ manifestările comportamentale (Ce face?).

d) Tehnica *Termeni în avans*: Studenții completează casetele libere, răspunzând la întrebare.

Procesul de predare-învățare interculturală cere de la profesori și de la comunitățile educative:

Deschidere <i>Față de cine/ce?</i>		Înțelegere <i>A cui?</i>	
Solidaritate <i>Cu cine?</i>		Incluziune <i>A cui?</i>	
Identitate <i>A cui? Cu cine?</i>		Transformare <i>A cui?</i>	

Sensibilitate <i>Față de cine?</i>		Glocalizare <i>A cui?</i>	
Toleranță <i>Față de cine/ce?</i>		Tratament preferențial <i>Al cui?</i>	
Asumarea drepturilor și obligațiilor <i>De către cine?</i>		Reciprocitatea dintre drepturi și obligațiuni <i>Ale cui?</i>	

(După Rivilla A.M., Mata F.S. *Didactica generală*)

- e) *Lucru în grup* (a câte 4 persoane): Analiza curricula disciplinare (Curriculum opțional *Cultura bunei vecinătăți; Educație interculturală; Educație pentru toleranță* ș.a.) și a produselor curriculare – *Oportunitățile documentelor studiate din perspectiva interculturalității*. Prezentarea rezumatului.

REFLECȚIE

Schimb de experiență: Bunele practici din viața școlară personală, din experiența altor instituții de învățământ de astăzi; experiențe de succes din comunitățile natale, promovate la diferite niveluri de școlaritate.

EXTINDERE

Elaborarea schițelor de proiecte pentru activități educaționale/didactice (educație timpurie/ învățământ primar). Analiza curriculumului pentru educația timpurie și învățământul primar: *Oportunități, obiective și conținuturi din perspectiva educației interculturale*. Analiza surselor/ suporturilor curriculare cu problematica interculturalității pentru învățământul preșcolar și primar.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Educația interculturală în Republica Moldova. Chișinău: Arc, 2004. 220 p.
2. Nedelcu A. Fundamentele educației interculturale. Diversitate, minorități, echitate. Iași: Polirom, 2000. 272 p.
3. Nedelcu A. Învățarea interculturală în școală. Ghid pentru cadrele didactice. București: Humanitas Educațional, 2009. 157 p.
4. Păuș V.A. Comunicare interetnică și interculturală. București: Ars Docendi, 2010. 312 p.
5. State D. [et. al.]. Goraș-Postică V. (coord.) *Cultura bunei vecinătăți: Baștina mea*. Caiet de educație interculturală pentru elevii clasei a II-a. Ediția a II-a. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2018. 88 p.

Resurse Internet

6. https://mecc.gov.md/sites/default/files/educatia_interculturala_clasele_i-ix.pdf
7. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Curriculumul%20modern_proiectie%20a%20educatiei%20interculturale.pdf

Tema 8. ABORDAREA PEDAGOGICĂ A INTERCULTURALITĂȚII ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL GENERAL

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să identifice caracteristicile-cheie ale instituției de învățământ/școlii/clasei interculturale;
- să determine valorile democratice ale instituției de învățământ /clasei interculturale;
- să descrie punctele forte ale activității școlii din perspectiva interculturalității;
- să analizeze structura managementului instituțional prietenos copilului din perspectiva interculturalității;
- să explice importanța consilierii educaționale în cadrul școlii/clasei interculturale;
- să analizeze funcțiile managerilor instituționali din perspectiva interculturalității;
- să argumenteze importanța mediului educațional multicultural pentru dezvoltarea personalității celor ce învață și formarea profesională proprie.

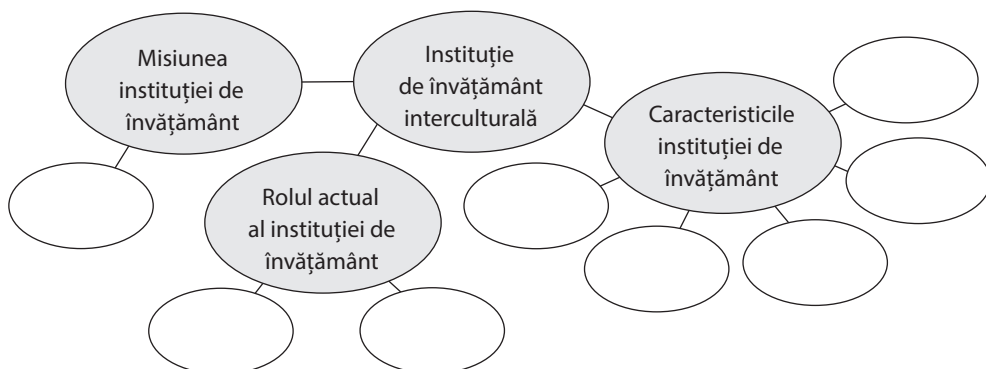
Unități de conținut:

- Politicile educaționale și interculturalitatea în instituțiile de învățământ
- Profilul școlii/grădiniței din perspectiva interculturalității
- Tehnologii educaționale în grădinița/școala multiculturală
- Cultura organizațională și cultura profesională a managerilor în contextul interculturalității
- Parteneriatul instituție de învățământ - comunitate din perspectiva interculturalității

Termeni-cheie: politici educaționale, grădiniță/școală interculturală, mediu educațional multiethnic și pluricultural, incluziune educațională, individualizare, diferențiere, proces decizional, intervenție, cultură organizațională, CRCN (Cadru de Referință al Curriculumului Național).

EVOCARE

Activitate pe echipe. Tehnica Ciorchinele: Scrierea unor cuvinte care le vin studenților în gând în legătură cu tema propusă. Unirea cuvintelor prin săgeți și prezentarea ciorchinelui de către grupuri. Analiza ciorchinelor propuse de grupuri și realizarea unui ciorchine comun, pe tablă.

REALIZARE A SENSULUI

- a) *Activitate pe echipe*. Documentare, analiză și prezentare pe postere a unor fragmente relevante din prevederile aprobate de MECC cu referire la educația interculturală. Raportarea exigențelor din documentele de politici educaționale la conținutul disciplinelor universitare studiate:
 - ✓ Codul Educației;
 - ✓ Standardele de competență profesională a cadrelor didactice;
 - ✓ Codul de etică al cadrului didactic.
- b) Tehnica *Unul stă, ceilalți circulă*: afișarea posterelor și analiza lor.
- c) Tehnica *6 Cum?* Continuați enunțul: Școala/grădinița interculturală trebuie concepută „invers”, de la necesitățile elevilor/copiilor în contextul interculturalității.
 1. Adresați întrebarea CUM? acestui enunț. Înscrieți răspunsul.
 2. Adresați întrebarea CUM? acestui enunț. Înscrieți răspunsul.
 3. Adresați întrebarea CUM? acestui enunț. Înscrieți răspunsul.
 4. Adresați întrebarea CUM? acestui enunț. Înscrieți răspunsul.
 5. Adresați întrebarea CUM? acestui enunț. Înscrieți răspunsul.
 6. Adresați întrebarea CUM? acestui enunț. Înscrieți răspunsul.
 - ✓ Comentare/analiză.
- d) *Activitate în perechi*: Analiza *Planurilor de dezvoltare strategică a grădiniței/școlii*, a strategiei/strategiilor de dezvoltare privind problematica educației interculturale.

REFLECȚIE

Elaborarea *Fișei de post* a managerului școlar competent intercultural: structură, calificare profesională, responsabilități și drepturi, cultura organizațională în baza *Standardelor de competență profesională a cadrelor manageriale din învățământul general* (https://mecc.gov.md/sites/default/files/standarde_cadre_manageriale.pdf).

EXTINDERE

Elaborarea proiectelor din perspectiva educației interculturale a copiilor de vârstă preșcolară și școlară mică. Completarea portretului-robot al mediului școlar intercultural: *Cum este?* Elaborarea unui meniu pentru o masă festivă. Elaborarea unui proiect/program de intervenție interculturală într-o grupă/clasă de elevi în care există tensiuni de ordin lingvistic sau confesional, cu precizarea obiectivelor, conținuturilor, resurselor, strategiilor, activităților etc.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Andrițchi V. Teoria și metodologia managementului resurselor umane în învățământ. Chișinău: PRINT-Caro SRL, 2012. 288 p.
2. Educație pentru o societate a cunoașterii: Cadrul de Referință al noului Curriculum Național: Studii de politici educaționale. resp. de ed.: A. Gremalschi; Inst. de Politici Publice. Chișinău: S.n., 2015. 88 p.
3. Goraș-Postică V., Bezede R. (coord.) Cultura buneii vecinătăți: Curriculum la disciplina

opțională pentru clasele I-IV. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2017. 66 p.

4. Goraș-Postică V. (coord.) *Competența interculturală: Auxiliar didactic*. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2015. 172 p.
5. Guțu VI. (coord.) *Psihopedagogia centrată pe copil*. Chișinău: CEP USM, 2008. 175 p.

Resurse Internet

6. https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_05.09.2018.pdf
7. http://www.prodidactica.md/e_resources.php3
8. https://chisinauedu.md/sites/default/files/files/plan-cadru_2018-2019.pdf

Tema 9. CADRUL DIDACTIC COMPETENT INTERCULTURAL

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să identifice portretul profesorului *competent intercultural*;
- să determine dimensiunile profesorului *competent intercultural*;
- să explice valoarea formativă a instruirii profesionale inițiale;
- să argumenteze importanța și necesitatea formării continue a cadrului didactic referitor la realizarea obiectivelor educației interculturale;
- să deducă specificul competențelor profesionale ale unui pedagog *competent intercultural*;
- să argumenteze valențele formative și sociale ale interculturalității pentru pedagog.

Unități de conținut:

- Pedagogul și interculturalitatea: competențele profesionale
- Dimensiunile pedagogului competent intercultural: cognitivă, instrumental-metodologică, expresivă
- Formarea inițială și continuă a pedagogilor în contextul interculturalității
- Aspecte ale pregătirii cadrului didactic pentru interculturalitate
- Abilitățile interculturale ale pedagogului

Termeni-cheie: *formare inițială și continuă, cadru didactic, competențe profesionale, competență interculturală.*

EVOCARE

Tehnica Argumente în lanț: Cadrul didactic (educator, învățător, profesor) trebuie să aibă dezvoltată competența interculturală, deoarece Studentii, pe rând, expun opinii argumentate.

- ✓ De ce valori trebuie să se ghideze un cadru didactic în viață?

REALIZARE A SENSULUI

Prelegere-dezbateri: Cadrul didactic expune ideile principale referitor la competențele profesionale, componentele constitutive ale competențelor profesionale ale pedagogului competent intercultural.

Lucru în perechi: În baza *Standardelor de competență profesională a cadrelor didactice din învățământul general*, prezentarea și dezbateră rezumatelor cu privire la competențele profesionale ale pedagogului. Înregistrarea răspunsului pe coli A3.

Tehnica *Brainstorming de grup* (*Phillips 6x3x5*): Fiecare echipă, de 6 persoane, lansează câte 3 idei, pe care le dezvoltă celelalte echipe. Studenții, în grup, completează tabelul, formulând 3 idei de bază și 5 derivate pentru problema abordată.

- ✓ Grupul I: *De ce cunoștințe are nevoie un învățător/educator ca să poată activa cu succes într-o școală multiculturală?*
- ✓ Grupul II: *De ce capacități/aptitudini are nevoie un învățător/educator ca să poată activa cu succes într-o școală multiculturală?*
- ✓ Grupul III: *De ce atitudini/valori are nevoie un învățător/educator ca să poată activa cu succes într-o școală multiculturală?*

Tehnica *Pălării multicolore/gânditoare: Formarea inițială și continuă a pedagogilor pentru realizarea educației interculturale a copiilor.* Activitatea studenților se bazează pe interpretarea de roluri în funcție de pălăria aleasă: albă, roșie, galbenă, verde, albastră și neagră. Studenții sunt împărțiți în grupuri, care își aleg pălăriile și interpretează rolurile în funcție de semnificația fiecărei culori: pălăria albastră – clarifică; pălăria albă – informează; pălăria verde generează idei noi; pălăria galbenă – aduce beneficii, este creativă; pălăria neagră – identifică greșelile; pălăria roșie – spune ceea ce simte. Activitatea se desfășoară în funcție de culoarea/semnificația pălăriei:

- ✓ *Pălăria galbenă* – optimismul: simbolizează gândirea constructivă, bazată pe un fundament logic, oferă o perspectivă pozitivă asupra situației, simbolizând lumina soarelui, strălucirea; are în vedere posibilitățile reale de realizare a soluțiilor propuse. Întrebări: *Care sunt beneficiile? Pe ce se bazează aceste idei? Cum vom ajunge aproape de această viziune?*
- ✓ *Pălăria roșie* – intuitivul: dă frâu liber imaginației și sentimentelor și oferă o perspectivă emoțională asupra evenimentelor. Pălăria roșie stimulează participanții să răspundă la întrebările: *Ce simți în legătură cu soluțiile propuse? Sentimentul meu este că... Nu-mi place felul cum s-a procedat... Intuiția mea îmi spune că...*
- ✓ *Pălăria neagră* – negativistul: exprimă prudența, grija, avertismentul, judecata și oferă o perspectivă întunecoasă, tristă, sumbră asupra situației în discuție; o privire din perspectiva gândirii negative, pesimiste. Întrebări: *Care sunt erorile? La ce riscuri ne expunem?*
- ✓ *Pălăria albă* – semnul gândirii obiective: o opinie obiectivă asupra informațiilor, este neutră și concentrată pe fapte obiective și imagini clare. Pălăria albă oferă informații și materiale disponibile în legătură cu problema discutată. Întrebări: *Ce informații avem? Ce informații lipsesc? Cum putem obține informațiile?*
- ✓ *Pălăria verde* – semnul creativității: exprimă idei noi, inovatoare, stimulând gândirea creativă, simbolizează iarba verde, vegetația abundentă și fertilitatea. Pălăria verde vizează soluțiile posibile. Pune întrebări de genul: *Cum mai putem aborda problema? Putem face asta și în alt mod? Se poate găsi și altă explicație?*
- ✓ *Pălăria albastră* – exprimă controlul procesului de gândire, atotvăzător și atotcunoscător,

supraveghează și dirijează bunul mers al activității, fiind preocupat de a controla, de a organiza. Pălăria albastră definește problema, alege în final soluția corectă și trece mai departe. Întrebări: *Putem să rezumăm punctele de vedere? Care sunt ideile principale pe baza cazului discutat?*

REFLECȚIE

- a) *Activitate în grup*: Argumentați dacă susțineți/nu susțineți afirmația lui Louis Cozolino „Fiecare școală este încorporată în interiorul unei comunități deja existente, ce leagă sute de familii prin intermediul copiilor lor. Trăinicia acestor legături depinde de sentimentul de parteneriat, care se bazează pe un angajament comun față de educație. Într-o comunitate sigură, cu familii durabile, care valorizează educația, un educator competent poate face o treabă bună. Într-o comunitate periculoasă, cu puține resurse, familii destrămate și indiferență față de educație, educatorul de succes trebuie să fie un supererou.”
- ✓ Concluzionați și împărtășiți ideile (oral):
1. Ce acțiuni trebuie să întreprindă cadrul didactic pentru a realiza interacțiunea interculturală dintre subiecții învățării?
 2. Numiți calitățile personale și competențele profesionale ce trebuie să manifeste un cadru didactic competent intercultural.
- b) Tehnica *Cercul „Legături inverse”*: Studenții sunt invitați să-și expună părerea:
1. Care dintre subiectele discutate au fost mai actuale/mai interesante?
 2. De ce cunoștințe mai aveți nevoie?
 3. Cum preconizați să utilizați cele învățate?
 4. Cunoștințele dobândite sunt necesare pentru activitatea unui învățător/educator/ cadru didactic? De ce?

EXTINDERE

Eseu argumentativ *Educația interculturală – modalitate de prevenire sau de atenuare a conflictelor*. Sugerați câteva modalități de formare continuă a pedagogilor din perspectivă interculturală. Enumerați câteva situații de formare din perspectiva deschiderii interculturale din timpul când erați elevi. Completați gândul lui Antoine de Saint-Exupéry: „...nu poți vedea decât cu sufletul: ceea ce este esențial este invizibil pentru ochi.”

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Codul Educației al Republicii Moldova. Nr. 152 din 17 iulie 2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 24.10.2014, nr. 319-324.
2. Cristea S. Pedagogia adulților. În: *Didactica Pro...* Revistă de teorie și practică educațională a Centrului Educațional PRO DIDACTICA, 2017, nr. 3 (103) 2018, pp. 53-56.
3. Hotărârea Guvernului R. Moldova nr. 944 din 14.11.2014 pentru aprobarea Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020”. În: Monitorul Oficial al R. Moldova, nr. 345-351/1014 din 21.11.2014.

Resurse Internet

4. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=363796>
5. http://www.prodidactica.md/e_resources.php3
6. <https://ru.scribd.com/doc/109737431/Codul-Deontologic-Al-Pedagogilor>
7. https://mecc.gov.md/sites/default/files/standarde_cadre_didactice.pdf

Tema 10. COMPETENȚA INTERCULTURALĂ: DELIMITĂRI CONCEPTUALE

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să definească conceptele de *competență*, *competență interculturală*;
- să identifice elementele constitutive ale competenței interculturale;
- să determine condițiile formării competenței interculturale;
- să caracterizeze fazele/etapele formării competenței interculturale;
- să aprecieze valențele formative ale competenței interculturale pentru dezvoltarea personală și profesională.

Unități de conținut

- Competențele secolului XXI. Competențele-cheie
- Concept integrativ și structura competenței interculturale
- Formarea competenței interculturale
- Criterii și indicatori de evaluare a nivelului de competență interculturală. Instrumente de evaluare
- Evaluarea competenței interculturale

Termeni-cheie: *competență, competențe transversale/cheie, competență interculturală, structura competenței interculturale, fazele/etapele formării competenței interculturale.*

EVOCARE

Tehnica *Diagrama Venn*: Competența profesională și competența interculturală: deosebiri și asemănări. Concluzii.

REALIZARE A SENSULUI

- a) Tehnica *Lectură intensivă*: Cunoștințele ca parte fundamentală a competenței: cultură generală; cunoștințe socioculturale, conștientizare interculturală. *Aptitudinile și deprinderile, capacitățile*: aptitudini practico-sociale, tehnice și profesionale, aptitudini și deprinderi interculturale. *Competențele existențiale*: atitudini, motivații, valori, credințe. *Capacitatea de învățare. Competențele de comunicare* – lingvistică, sociolingvistică, pragmatică.

Lectură intensivă urmată de comentarii reflexive la temă. Înregistrarea răspunsurilor pe poster.

- b) *Lucru în perechi*: Algoritm de formare a competenței interculturale (după L. Plugaru, M. Pavalache).

Abilități fundamentale exprimate acțional	Cunoștințe. Domenii ale cunoașterii. Strategii specifice domeniului	Valori/Atitudini/Contexte de realizare a competenței

- c) Tehnica *Conspect vizual*: În echipe, reprezentați pe poster ideile de bază ale materialului care v-a revenit; operați cu imagini, desene și cuvinte, dar nu și cu enunțuri. Prezentați materialul utilizând conspectul.
- d) Tehnica 3-6-3. Argumentați că abordarea interculturală a activității educaționale cu copiii dezvoltă competența interculturală și favorizează o educație reușită în contextul realității instituționale (școlare/grădiniță).

Tabel. *Idei. Argumente. Sugestii*

Idei	Argumente	Sugestii

- ✓ Care pot fi consecințele în cazul dacă nu se va ține cont de aspectele/dimensiunile culturale ale celor ce învață/elevilor/copiilor, părinților și comunității? Alcătuiți 2-3 întrebări la subiectul studiat. Adresați-le colegilor.
- e) *Studiu de caz*: Un copil de etnie romă este înscris în clasa întâi. Sunteți angajat la serviciu de un an. Nu cunoașteți limba romă, iar copilul nu înțelege limba de instruire (română/ rusă). Cum veți proceda? Aplicați *Grila de evaluare a competenței interculturale*.
 - ✓ Alcătuiți/selecțați alte situații care vor cere o abordare din perspectiva interculturalității și demonstrarea competenței interculturale.
 - ✓ Discutați cu un alt grup soluțiile pentru cazurile relatate.
 - ✓ Prezentați în plen situația și soluția dvs.
- f) Tehnica *Argumente pe cartele*: De ce competența interculturală este condiție primordială ce asigură premise pentru pace, cetățenie democratică și dezvoltarea personalității fiecărui copil/elev/cetățean? Concluzii.
- g) Exercițiul digital *LearningApps.org*

EXTINDERE

Elaborarea unui discurs despre personalități marcante din localitate/țară, care ilustrează diversitatea și interferențele culturale, și promovarea lor pe platforme online. Elaborarea unui exercițiu interactiv digital *LearningApps.org*. Realizarea unui colaj (imagini din ziare/reviste, la alegere) ce reflectă esența competenței interculturale. Interviu cu un cadru didactic/un manager școlar cu referire la experiențele personale, bunele practici de realizare a educației interculturale în școală, familie, comunitate.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Bezede R. [et. al.] *Competența interculturală: instrumente de evaluare. Ghid metodologic pentru cadre didactice preuniversitare.* Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2016, 52 p.
2. Goraș-Postică V. (coord.) *Competența interculturală: Auxiliar didactic.* Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2015. 172 p.
3. Ianioglu M. *Importanța asertivității în aprecierea profilului de competență la studenții din mediul academic polietic. În: Buletinul Științific al Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul. Ediție semestrială. Științe umanistice, pp. 54-58.*
4. State D. [et. al.]. Goraș-Postică V. (coord.) *Cultura bunei vecinătăți: Baștina mea. Caiet de educație interculturală pentru elevii clasei a II-a. Ediția a II-a.* Chișinău: CE PRO DIDACTICA, 2018. 88 p.

Resurse Internet

5. http://www.prodidactica.md/e_resources.php3
6. https://centerforinterculturaldialogue.files.wordpress.com/2017/05/kc3-intercultural-competence_romanian.pdf

Tema 11. INTERCULTURALITATEA ÎN EDUCAȚIE: DE LA DIVERSITATE LA ACȚIUNE. BUNE PRACTICI

Obiective:

Studenții vor fi capabili:

- să definească și să stabilească esența conceptelor-cheie ale educației interculturale;
- să identifice caracteristicile educației interculturale;
- să caracterizeze demersul activității educaționale din perspectiva interculturalității;
- să aplice diverse metode de realizare a educației interculturale;
- să abordeze rolul comunicării interculturale în eliminarea și soluționarea conflictelor interpersonale;
- să aprecieze perspectiva educației interculturale în domeniul educațional;
- să argumenteze valențele educative ale mediului multicultural în dezvoltarea personală și profesională.

Unități de conținut:

- Diversitatea culturală și cultura diversității
- Societate multiculturală și interculturală
- Interculturalitate și coeziune socială
- Educație pentru interculturalitate: realități și perspective
- Curriculumul intercultural: *Să învățăm să trăim împreună*
- Conceperea și realizarea unui proiect educațional intercultural
- Managementul conflictelor în mediul multicultural

- Educația incluzivă: parteneriat social în contextul interculturalității

Termeni-cheie: *diversitate culturală, societate interculturală și multiculturală, educație interculturală, educație incluzivă, educație pentru toleranță, competență interculturală.*

EVOCARE

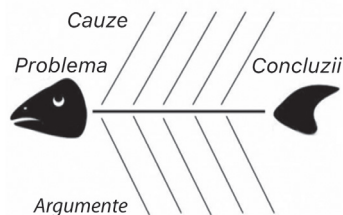
Tehnica *Explozie stelară*: Diversitatea culturală a societății moderne în contextul globalizării.

Scopul: a obține cât mai multe conexiuni între concepte. Etape:

1. Se propune spre discuție problema: *Competența interculturală este un punct de plecare spre integrare națională și europeană?*;
2. Se organizează 3-4 grupuri, fiecare dintre acestea notând problema pe o foaie;
3. Se elaborează, în grup, o listă cu întrebări care au legătură cu problema abordată;
4. Fiecare grup comunică rezultatele activității;
5. Se evidențiază cele mai interesante întrebări, se apreciază munca în echipă.

REALIZARE A SENSULUI

- a) Comunicări și dezbateri: *Bune practici de educație interculturală/modele ale educației interculturale în familie, școală, țară și peste hotare. Sinteza informațiilor din comunicări. Deducerea în baza exemplurilor discutate a unui model de educație interculturală pentru școală/instituție de învățământ. Expoziție a surselor bibliografice la subiect.*
- b) Tehnica *Fishbone (schelet de pește)*. În baza organizatorului grafic, de expus importanța educației interculturale; de determinat argumente *PRO*, de numit neajunsurile în activitatea educațională/cauze, de elaborat concluzii.
- c) Tehnica *Grăful T*

În cadrul cursului <i>Educație interculturală</i> este obligatorie unitatea de conținut (indicați)	
Argumente PRO	Contrargumente
Concluzii:	

- d) Test docimologic

REFLECȚIE

Tehnica *Ilustrează cu exemple proprii*. Activitate frontală. Concluzionăm și împărtășim:

- ✓ Acest curs m-a provocat prin ...
- ✓ Relevanța cursului constă în ...

- ✓ Am o întrebare referitor la ...
- ✓ Elaborarea unui mesaj pentru rețelele de socializare privind educația interculturală.

EXTINDERE

Documentare prin cercetarea unei surse de referință, prezentarea rezumatului pe 6-7 slide-uri/poster A3. Comunicări la temă și promovarea lor pe platforme online. Pregătirea materialelor pentru articol/publicație științifică la tema comunicării. Analiza paginii web a instituției de învățământ (la alegere) cu privire la dimensiunile educației interculturale; elaborarea propunerilor/recomandărilor de îmbunătățire a acestora. Elaborarea exercițiilor digitale la tema Comunicării.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Antonesei L. Polis și Paideia: șapte studii despre educație, cultură și politici educative. Iași: Polirom, 2005. 192 p.
2. Bezede R. [et. al.] Competența interculturală: instrumente de evaluare. Ghid metodologic pentru cadre didactice preuniversitare. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2016, 52 p.
3. Educația interculturală în Republica Moldova. Chișinău: Arc, 2004. 220 p.
4. Ianioglo M. Multiculturalitatea – context benefic al formării competenței de comunicare asertivă. În: Dialogul civilizațiilor: etică, educație, libertate și responsabilitate într-o lume în schimbare./Univ. de Stat din Comrat, Secția Științe Sociale și Economice a AȘM: col.red.: V. Moraru [et al.]. Chișinău: S.n. (Tipogr. „Sofart Studio”), 2015. pp. 51-58.
5. Nedelcu A. Fundamentele educației interculturale. Diversitate, minorități, echitate. Iași: Polirom, 2000. 272 p.
6. Nedelcu A. Învățarea interculturală în școală. Ghid pentru cadrele didactice. București: Humanitas Educațional, 2009. 157 p.
7. Păuș V.A. Comunicare interetnică și interculturală. București: Ars Docendi, 2010. 312 p.

Resurse Internet

8. <http://prodidactica.md/curricula-optionale/>
9. http://www.prodidactica.md/e_resources.php3

GLOSAR

Abordarea interculturală reprezintă cunoașterea și înțelegerea diferențelor culturale și utilizarea elementelor de civilizație ale fiecărui grup sociocultural minoritar/etnic/de apartenență religioasă etc.

Acceptarea diferențelor constituie acțiunea de a accepta, rezultatul; consimțământ, aprobare, manifestarea voinței de a controla, a prevedea și a suporta rezultatele influențelor din exterior.

Aculturație – totalitatea transformărilor culturale pe care le suferă un grup social în contact cu altul mai mare/complex de transformări, care au loc în planul culturii ca urmare a contactului între grupuri sociale având culturi deosebite; adaptarea unui individ (grup).

Acomodare socială – proces conștient de adaptare/ajustare, ansamblul de modificări ale conduitei în funcție de condițiile noi de modificare a relațiilor între persoane, în scopul reducerii stărilor de încordare și a situațiilor conflictuale, de ajustare a comportamentului individual la cerințele grupului, de cooperare, spirit de toleranță pentru prevenirea stărilor tensionante sau a conflictelor.

Actualizarea – trecerea de la o stare latentă la o stare activă de realizare a intențiilor și proiectelor individuale prin tendința de exprimare și realizare a pulsionilor specifice ale *eu*-lui.

Adaptare socială constă în potrivirea unei persoane cu mediul, acord între conduita personală și modelele de conduită caracteristice ambianței.

Afirmare de sine – luare de poziție.

Agresivitate – comportament distructiv și violent orientat spre persoane prin atac, ofensivă, ostilitate sau chiar distrugere.

Altruism – principiu moral constând în acțiunea dezinteresată pentru binele altora prin atitudine de maximă generozitate, a trăi pentru altul având dragostea ca principiu, ordinea ca bază și progresul ca scop.

Angajament cultural – constă în orientarea definitivă de eradicare a unor manifestări extremiste – rasism sau oricare altă formă de discriminare, prin formarea unor valori și atitudini adecvate.

Apartenență etnică – unul din mijloacele de adaptare și de orientare în lumea contemporană, o metodă de distingere și de atingere a anumitor scopuri. Apartenența la o anumită cultură zonală, regională, națională sau continentală este unul din factorii ce determină diferențe și „specializări” în infinita varietate umană. (S. Celcea)

Asertivitate este o atitudine față de sine și ceilalți onestă și utilă, o abilitate ce se învață, și nu o trăsătură a personalității ce se moștenește; se caracterizează prin manifestarea atât a unui comportament responsabil corespunzător, cât și a unui expresiv.

Aroganță – atitudine de nejustificată autoafirmare a superiorității proprii și de disprețuire, sfidare a altora, conduită individualistă exprimând supraaprecierea propriei persoane.

Bariere în comunicarea interculturală – orice element de natură a obstrucționa desfășurarea adecvată a comunicării, contribuind la diminuarea gradului de fidelitate, acuratețe și eficiență a transferului de mesaj.

Competență – capacitatea/abilitatea complexă de realizare a obiectivelor, prin stabilirea

conexiunii dintre elementele definitorii ale comportamentului: a ști, a ști să faci, a ști să fii și a ști să trăiești laolaltă, presupunând o bună cunoaștere a domeniului, abilități, motivație și atitudine pozitivă față de sfera de activitate. Competența reprezintă o integralitate immanentă a achizițiilor subiectului (cunoștințe, capacități, atitudini), care, implicit, se află într-o relație de interdependență și, din moment ce personalitatea își propune să atingă un anumit scop, se manifestă prin influențe reciproce.

Contextul comunicării este mediul în care se comunică.

Competență de comunicare asertivă – reprezintă o integralitate immanentă a structurii comportamentale și atitudinale a personalității, condiționată de contextul social, care necesită activarea conștientă și motivată a unui ansamblu structurat de cunoștințe, capacități, atitudini, aflate în relație de interdependență și influență reciprocă, din moment ce subiectul își propune atingerea scopului relaționării și comunicării eficiente.

Competența de a învăța să înveți – una dintre competențele-cheie de top (fixată în curriculumul învățământului general) în societatea modernă, bazată pe cunoaștere, ce se formează pe parcursul întregii vieți (life long learning).

Competență interculturală – rezultatul complex al unui proces cognitiv care presupune realizarea a două obiective: lărgirea orizontului de percepție a ceea ce este străin; capacitatea de a-l accepta pe celălalt ca fiind diferit. Se demonstrează prin soluționarea eficientă a problemelor apărute în context intercultural și include următoarele componente: cognitivă, afectivă și comportamentală.

Comportament asertiv – comportament interpersonal care implică exprimarea onestă și relativ directă a gândurilor și sentimentelor ce sunt social adecvate și în care se ține cont de sentimentele și bunăstarea altor oameni.

Comportament comunicativ asertiv – intervenirea în comunicare într-o manieră deschisă și onestă, învățarea relaxării și a reducerii fricii de a comunica; satisfacerea, în primul rând, a nevoilor socialmente acceptate, învățarea competențelor sociale ce conduc la stabilirea relațiilor interpersonale apropiate: asumarea responsabilității pentru fenomenele vieții private și publice; luarea mai multor decizii, conștientizarea sistemului propriu de valori și stabilirea limitelor.

Comunicare – abilitatea de a exprima și de a interpreta concepte, sentimente, opinii și de a interacționa adecvat și creativ în diverse contexte sociale și culturale.

Comunicare asertivă reprezintă calea de mijloc și implică solicitarea propriilor drepturi; refuzarea unor sarcini într-o manieră simplă, directă; adaptarea eficientă la situații conflictuale și, în orice situație, comunicarea se îmbunătățește dacă există un dialog deschis, fără agresivitate.

Cultură – program mental colectiv care distinge membrii unui grup sau categorii de cei ai altui grup sau categorie, se manifestă prin intermediul unor variate tipuri de regularități, unele dintre acestea fiind mai explicite decât altele; cultura este asociată cu grupurile sociale, însă oricare dintre doi indivizi ai unui grup nu împărtășesc exact aceleași caracteristici culturale; cultura afectează comportamentul uman și interpretarea acestui comportament; cultura este dobândită și construită prin interacțiunea cu ceilalți.

Culturalism (sau „teoria culturalistă a personalității”) – orientare teoretică a antropologiei ce evidențiază raportul dintre cultură și personalitate.

Comunicare virtuală – comunicare care se realizează prin corespondență, telefon, rețea Internet etc., din rațiuni de interes personal, social, educativ etc.

Comunitate interculturală – spațiu de conviețuire, de muncă sau de relaționare a reprezentanților diverselor etnii, culturi, confesiuni.

Conflict intercultural – fenomen psihosocial care apare atunci când doi sau mai mulți actori, reprezentanți ai diverselor culturi (persoane, grupuri, organizații, țări), aflați în interacțiune, au sentimente, nevoi, scopuri, intenții, valori diferite sau percepute ca opuse.

Cultură – desemnează un ansamblu moștenit social și transmis, de conduite și simboluri purtătoare de semnificații, un sistem de reprezentări și un sistem de limbaj, care se exprimă sub forme simbolice, un mijloc prin care oamenii comunică, își perpetuează și dezvoltă cunoștințele și atitudinile față de viață.

Deculturație – proces de involuție, de degradare a culturii unei unități etnice.

Discriminare – acțiune care presupune un tratament diferit, nedrept față de persoane din cauza apartenenței lor la un anumit grup social.

Dialog intercultural – are loc atunci când membrii unor grupuri culturale diferite, membri ce dețin opinii și premise conflictuale, se angajează în discuții, fiind conștienți de aceste diferențe.

Educație culturală – proces prin care imigranții participă la societatea de primire printr-o activitate profesională, adoptarea de comportamente familiale și culturale, învățarea limbii și a normelor de comportament etc.

Educație interculturală – o nouă dimensiune a educației contemporane, o educație a relațiilor interpersonale, care implică membrii unor culturi diferite.

Educație incluzivă – proces educațional care răspunde diversității copiilor și cerințelor individuale de dezvoltare, oferă oportunități și șanse egale de a beneficia de drepturile fundamentale ale omului la dezvoltare și educație de calitate în medii comune de învățare (Codul Educației al Republicii Moldova).

Educație multiculturală – educație menită să clarifice identitatea etnică a cuiva și să promoveze aprecierea celorlalți, să reducă prejudecățile și stereotipurile, să propage pluralismul cultural și participarea egală în instituțiile sociale.

Etnocultură – totalitatea fenomenelor elaborate de etnosul dat, obiectele vieții materiale și spirituale, fiind specificul lui, care își găsește reflectare în limbă, deosebind un etnos de altul.

Endoculturalizare sau inculturalizare – o experiență de învățare, parțial conștientă și parțial inconștientă, prin intermediul căreia generația mai în vârstă invită, induce și obligă generația mai tânără să adopte moduri de gândire și de comportament tradiționale.

Identitate individuală – identitatea sinelui, subiectul aflându-se în centrul interesului.

Interculturalitate – termen ce denumește contactul dintre culturi, existența unui dialog între acestea și, nu în ultimul rând, interacțiunea și influența pe care o primesc reciproc; un concept cu un conținut larg grație prefixului inter-, care trimite spre „interacțiune, schimb, deschidere, reciprocitate, solidaritate”. (M. Rey)

Mișcare interculturală – garantarea egalității în șansele educaționale, asigurarea principiului echității între diferite grupuri socioculturale.

Multiculturalitate – realitate a existenței în același orizont spațio-temporal al unor grupuri de indivizi provenite sau raportate la mai multe culturi, care își afirmă notele specifice în mod izolat, evitând, de regulă, contaminările. *Multiculturalul și pluriculturalul* au o predominantă dimensiune statică; într-o abordare multiculturală interacțiunile nu sunt excluse, dar nu sunt implicate conceptului. (M. Rey)

Negociere – componenta critică a succesului în relațiile umane, care se bazează, în esență, pe comunicare.

Negociere interculturală – procesul de negociere față în față, negociatorii provenind din arii geografice diferite, din țări diferite, din culturi diferite.

Normalitate culturală – stare de relativare în care se situează cel care încearcă să perceapă diferențele.

Paradigma culturalității – ansamblu de valori, credințe și metode (inclusiv tehnici de problematizare) împărtășite la un moment dat de membrii unei comunități.

Pedagogie interculturală – o nouă știință a educației, pe cale de constituire în condițiile afirmării unor noi valori în societatea postindustrială, informațională. (S. Cristea)

Personalitate tolerantă – se caracterizează prin trăsături de personalitate ce reflectă direcțiile psihologice ale atitudinilor umane: umanismul, reflexivitate, libertate, responsabilitate, flexibilitate, încredere în sine, autoreglare, receptivitate, variabilitate, empatie, simțul umorului.

Pluralism cultural – produsul unei istorii lungi și continue, care implică acceptabilitatea altuia, toleranța, coexistența plurală, dar cu șansa afirmării pozițiilor proprii.

Prejudecată – se referă la o anumită opinie preconceptă, raționament eronat, reacție emoțională, poziție, atitudine sau tendință globală, pro/contra, favorabilă/defavorabilă, față de una sau mai multe persoane, în baza apartenenței lor unui anumit grup sau/anumită etnie, cultură, religie, clasă socială sau influențate de alte caracteristici personale.

Proces de educație interculturală – constă în asigurarea abilității de a percepe și a înțelege actul de negociere indispensabil diversității culturale, specifice, la rândul său, diferitelor naționalități/grupuri etnice.

Relativism cultural – egalitate între diverse culturi; se manifestă printr-o atitudine intelectuală care declară că nicio percepție, reprezentare sau descriere nu este unică și absolută, că există o infinitate de sisteme referențiale care pot prelua și caracteriza într-un fel determinant realitatea/grupul/individul.

Scopul major al educației interculturale – formarea și dezvoltarea la cei ce învață a competențelor interculturale, civice, morale, de autocunoaștere și autorealizare, în vederea asigurării șanselor egale în evoluția fiecărei personalități, indiferent de apartenența etnică; de integrare în societate, prin intermediul reflecției critice asupra semnificației interculturalității.

Sociabilitate – trăsătură esențială a personalității umane, ce determină aptitudinea de a stabili cu ușurință relații cu alții, și un mod original de manifestare a fiecărei persoane; o caracteristică importantă a competențelor comunicative.

Stereotipuri – idei fixe, deformate, gânduri superficiale, mituri camuflate sau păreri comune, în general greșite, pe care oamenii le au în legătură cu diverse persoane, situații, lucruri, fenomene, prin care se încearcă să simplifice realitatea complexă, astfel încât unii dezvoltă răspunsuri automate la stimuli similari.

Subculturi – ansamblul de simboluri, norme, valori care dau identitate grupului, îl disting de celelalte grupuri și care se întemeiază fie pe moștenirea etnică, fie pe situația economică a grupului, pe apartenența la o anumită regiune, la o anumită breaslă profesională etc.

Șoc cultural – modalitate comună de a descrie sentimentele de confuzie și de nervozitate pe care o persoană le are atunci când își părăsește cultura familiară, pentru a trăi într-o cultură nouă.

Toleranță – competența de a-l accepta pe celălalt ca pe un purtător/exponent al altor valori, al altui mod de a gândi, al altor forme de comportament; conștientizarea dreptului de a fi altfel, diferit, accentuarea acestei diferențe; privirea celuiilalt „din interior”, tratarea lumii din ambele puncte de vedere: al meu și al celuiilalt.

Transculturalitate – proces ce însoțește formarea identității culturale a unui individ sau grup ce trece dintr-un sistem cultural în altul, care explică transferurile reciproce și amestecurile culturale pe baza unor metavalori cu o generalitate mai largă.

Valoare – proprietate de natură socioculturală a ceva, prezentând semnificație și indicând o prețuire sau apreciere; se definește prin raportare la subiect; obiectivarea forțelor esențiale ale omului, valabilă la nivelul personalității umane.

Valori naționale – valorile comune tuturor acelorora care aparțin unei națiuni, unui stat și în jurul cărora se unește toată societatea, deci ele trebuie recunoscute ca atare, explicate, apărute și promovate prin toate formele și mijloacele educației, pentru că ne fac să fim ceea ce suntem ca națiune și popor și să ne particularizăm în contextul universalității. (M. Hadîrcă)

Xenofobie – atitudine de teamă, de respingere și de ură față de persoane străine, de grupul etnic din care fac parte acestea.

Pedagogie

Autori: Maria IANIOGLO, Irina BEANOVA

Тема: ВНЕКЛАСНАЯ И ВНЕШКОЛЬНАЯ ВОСПИТАТЕЛЬНАЯ РАБОТА В ПОЛИКУЛЬТУРНОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ

Цели:

Студенты будут способны:

- идентифицировать основные концептуальные положения по теме;
- определять отличительные особенности внеклассной и внешкольной воспитательной работы;
- раскрывать специфику внеклассной и внешкольной воспитательной работы в условиях поликультурной среды;
- характеризовать технологии внеклассной и внешкольной воспитательной работы;
- обосновывать педагогические требования к организации внеклассной и внешкольной воспитательной работы;
- моделировать воспитательные ситуации с использованием форм и методов воспитательной работы в условиях открытости и межкультурности;
- аргументировать значение внеклассной и внешкольной воспитательной работы для реализации межкультурного воспитания;
- оценивать потенциальные возможности для личностного роста и профессионального становления.

Единицы содержания:

- Понятие и сущность внеклассной и внешкольной воспитательной работы
- Цели, задачи и принципы организации внеклассной и внешкольной воспитательной работы
- Функции внеклассной и внешкольной воспитательной работы
- Особенности внеклассной и внешкольной воспитательной работы в условиях поликультурной образовательной среды
- Технологии внеклассной воспитательной работы в контексте межкультурного взаимодействия
- Педагогические требования к организации внеклассной воспитательной работы в условиях поликультурности
- Значение внеклассной и внешкольной воспитательной работы для осуществления межкультурного воспитания

Ключевые термины: *внеклассная и внешкольная воспитательная работа, поликультурная образовательная среда, межкультурное взаимодействие, технологии воспитательной работы.*

ВЫЗОВ

Техника *Знаю - Хочу узнать - Узнал (ЗХУ)*: студенты записывают в первые две колонки таблицы все, что знают по теме, а третья колонка пополняется сведениями/фактами и т.д. во время занятия.

Это знаю	Хочу узнать	Узнал на занятии

ОСМЫСЛЕНИЕ

а) Метод *Эвристическая беседа*

1. Что называют внеклассной, а что/ внешкольной воспитательной работой?
2. Чем отличается внеклассная воспитательная работа от внешкольной?
3. Какие принципы внеклассной воспитательной работы характерны для целостного педагогического процесса?
4. Каковы особые принципы организации внеклассной и внешкольной воспитательной работы?
5. В чем заключаются отличительные особенности внеклассной и внешкольной воспитательной работы?

Обобщение ответов.

б) Техника *Шесть шляп мышления*. Текст: Статья Давыдова Е.М., Николаева А.Д. К вопросу межкультурного воспитания в условиях внеаудиторной деятельности (https://rpojurnal.files.wordpress.com/2018/06/pdf_180304.pdf)

Распределение студентов (по желанию) на группы; каждой определяется одна из цветных шляп. Цвет шляпы определяет направление развития мысли:

- ✓ *Белая* — самая нейтральная. Поэтому участники этой группы оперируют только фактами, доказывают, почему все произошло именно так, а не иначе;
- ✓ *Желтая* — солнечная, радостная, позитивная: участники этой группы выявляют выгоду от предложенного решения, обрисовывают только положительные моменты;
- ✓ *Черная* — негативная, мрачная, отрицающая: эта группа должна высказать сомнение, найти аргументы против;
- ✓ *Красная* — эмоции, страсть: эта группа высказывает только эмоциональное восприятие заданной ситуации, без обоснования своих выводов;
- ✓ *Зеленая* — творческая, креативная: члены этой группы предлагают новые выходы из заданной ситуации, которые могут быть самыми фантастическими и неожиданными;
- ✓ *Синяя* — нейтральная, оценочная: в этой группе собираются эксперты, аналитики, которые оценивают предложения всех групп и находят оптимальное решение.

в) Анализ куррикулума по дисциплине «Личностное развитие», других куррикулов дисциплин на предмет тематики и возможностей для реализации межкультурного воспитания школьников посредством внеклассной работы (класс по выбору)

- г) Работа в группах: Проанализировать и систематизировать *Педагогические требования к организации внеклассной воспитательной работы в условиях поликультурности образовательной среды*, разработанные студентами индивидуально, в процессе внеаудиторной работы. Презентация и анализ.
- д) Техника *Графическое средство «План-сетка»*

Тема мероприятия/ воспитательного дела	Что?	Кто?	Когда?	Зачем?

1. «Что?» – конкретные виды деятельности, которые предпринимаются для осуществления воспитательного дела/внеклассного мероприятия;
 2. «Кто?» – ответственное лицо/человек из рабочей группы/приглашенный, компетентный организовать и обеспечить выполнение задания;
 3. «Когда?» – сроки выполнения.
 4. «Зачем?» – тезисное обозначение назначения/аргументация воспитательного дела/мероприятия.
- е) Техника *Плюс – Минус – Интересно*: продемонстрировать/аргументировать, оформив в таблицу, анализ, синтез, оценку трех внеклассных мероприятий с точки зрения: положительных сторон (П), отрицательных (М) и перспектив, развивающих/вызывающих интерес (И). Сформулировать вывод.

Таблица *Плюс – Минус – Интересно*

П (положительные стороны)	М (отрицательные стороны)	И (интересно)

РЕФЛЕКСИЯ

- а) Техника *Знаю - Хочу узнать - Узнал (ЗХУ)*: анализ третьей колонки (*Что узнал?*).
- б) Техника *Чемодан, мясорубка, корзина*: работа с символами.

На доске вывешиваются изображения *чемодана, мясорубки, корзины*.

Чемодан – это то, что пригодится в дальнейшем.

Мясорубка – эту информацию нужно переработать.

Корзина – эту информацию выброшу/забуду.

ЭКСТЕНСИЯ

Составление сценария праздника/мероприятия «День национальных культур». Оформление программы Брейн-ринга «Обычаи и традиции разных стран». Написание методических рекомендаций для начинающих педагогов по развитию культуры межнационального общения у детей раннего/младшего/среднего школьного возраста (по вы-

бору). Моделирование и разрешение педагогических ситуаций с использованием различных форм и методов воспитательной работы в контексте межкультурного взаимодействия.

ЛИТЕРАТУРА

1. Bezede R. [et. al.] Competența interculturală: instrumente de evaluare. Ghid metodologic pentru cadre didactice preuniversitare. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2016. 52 p.
2. Cucuș C. Educația – dimensiuni culturale și interculturale. Iași: Polirom, 2000. 284 p.
3. Nedelcu A. Fundamentele educației interculturale. Diversitate, minorități, echitate. Iași: Polirom, 2000. 272 p.
4. State D. [et. al.]. Goraș-Postică V. (coord.) Cultura bunei vecinătăți: Baștina mea. Caiet de educație interculturală pentru elevii clasei a II-a. Ediția a II-a. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2018. 88 p.
5. Коджаспирова Г.М. Педагогика: Учебник для СПО. Люберцы: Юрайт, 2016. 719 с.

Интернет-ресурсы

6. https://mecc.gov.md/sites/default/files/eps_gimnaziu_2018-08-08_curriculum_rus.pdf
7. http://prodidactica.md/wp-content/uploads/2016/03/CO_Educatie-alteritate-Ru.pdf
8. https://pnojurnal.files.wordpress.com/2018/06/pdf_180304.pdf

Psihologie

Autor: Liudmila CHIOR

Тема 1. ЯЗЫК, РЕЧЬ И ОБЩЕНИЕ В УСЛОВИЯХ МЕЖКУЛЬТУРНОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ

Цели:

Студенты будут способны:

- интерпретировать сущность понятий «язык», «речь», «общение», выделять их отличительные признаки;
- анализировать различные виды и формы речевой деятельности в контексте интеркультурности;
- приводить примеры различных видов общения в зависимости от содержания, целей и средств;
- объяснять значение различных средств вербального и невербального общения с учётом их этнокультурной специфики;
- демонстрировать толерантность в процессе межкультурного взаимодействия участников образовательного процесса;
- организовывать эффективное взаимодействие субъектов образовательного процесса на основе знания этнокультурных особенностей вербальных и невербальных компонентов общения;
- аргументировать значимость знания этнокультурных особенностей средств вербального и невербального общения для построения эффективной коммуникации.

Единицы содержания:

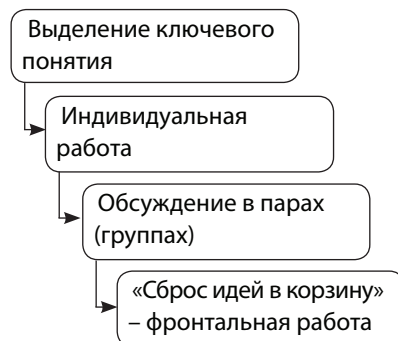
- Язык и речь: сравнительная характеристика
- Основные виды речевой деятельности
- Общение как ключевая категория в межкультурной коммуникации: понятие, основные функции и виды
- Специфика вербальной и невербальной коммуникации у представителей разных культур
- Речевые культурно-специфические особенности
- Язык тела и телодвижений: культурные особенности

Ключевые термины: *язык, речь, устная речь, диалог, монолог, внутренняя речь, письменная речь, общение, вербальное общение, невербальное общение, межкультурное взаимодействие.*

ВЫЗОВ

Приём *Корзина идей*: актуализация знаний обучающихся по теме, обобщение накопленного опыта и подготовка к восприятию нового материала. Алгоритм работы с «Корзиной идей» приведён на рис. 1.

Рис. 1. Алгоритм работы с приёмом «Корзина идей».

Объявляется тема занятия. Выделяются ключевые понятия по изучаемой теме «язык», «речь», «общение».

Индивидуальная работа: каждый студент вспоминает и записывает в тетради все, что ему известно по теме/ ключевому понятию темы. Время - 3 минуты.

Групповая работа: обмен информацией в группах. Время на обсуждение не более 3 минут. Каждая группа по кругу называет какое-то одно сведение или факт, не повторяя, при этом, сказанного ранее (составляется список идей). Все сведения записываются педагогом кратко, в виде тезисов в «корзинке» идей (без комментариев), даже если они ошибочны. Время проведения – 5 минут.

Обсуждение, дополнение по мере освоения новой информации.

ОСМЫСЛЕНИЕ

а) Техника *Групповая дискуссия*: обсуждение и формулировка позиции относительно отличительных особенностей понятий «язык» и «речь», а также различных видов речевой деятельности, используемых в поликультурном пространстве посредством сервиса *LearningApps.org* (<https://learningapps.org/display?v=phgbw6ztt19>)

б) Техника *Диаграмма Венна*: сравнение различных видов и форм речевой деятельности.

Работа проводится в 3 группах:

группа 1: устная речь - письменная речь

группа 2: внешняя речь - внутренняя речь

группа 3: диалогическая речь – монологическая речь

в) Приём *мини-эссе*: выражение своего мнения относительно утверждения: «Язык отражает психологию народа, речь – психологию отдельного человека».

Время написания – 5 мин. Алгоритм написания эссе:

- ✓ Обсуждаемая тема (проблема, утверждение);
- ✓ Моя позиция;
- ✓ Краткое обоснование;
- ✓ Заключение.

Публичное чтение с последующим обсуждением.

г) Притча *Метафора общения*: подведение обучающихся к формулировке вопроса

Диаграмма Венна

Комментарии.....

«Общение как ключевая категория в межкультурной коммуникации: понятие, основные функции и виды». (Приложение 1)

- д) Упражнение *Акrostих*. Цель: раскрыть суть понятия «общение и его функции» и обозначить его роль в успешной межкультурной коммуникации. Студенты записывают слово «общение» в столбик. Каждая буква – это начало строчки, количество слов в которой произвольное. Время выполнения упражнения – 5 минут. По окончании выполнения задания каждый студент (группа) читает вслух написанный текст, остальные высказывают своё мнение.
- е) *Работа в парах*: установление соответствия вида общения с его характеристикой. (Приложение 2, 3)
- ё) *Эвристическая беседа*: актуализация знаний студентов и информирование по вопросу «Речевые культурно-специфические особенности (высококонтекстные и низкоконтекстные культуры, стили вербальной коммуникации, обусловленные культурной спецификой)». Вопросы:
1. В чём состоят культурные различия в вербальной коммуникации?
 2. Каковы отличительные коммуникативные особенности высококонтекстных и низкоконтекстных культур?
 3. Что означает понятие «коммуникативный стиль общения»? Какие стили вербальной коммуникации выделяются в разных культурах, в чём их специфика?
 4. Какие стили вербальной коммуникации характерны для высококонтекстных и какие – для низкоконтекстных культур?
 5. В чём заключается суть понятий, отражающих культурные характеристики речевого общения: «денотация», «коннотация», «полисемия» и «синонимия»?
 6. Каким образом вышеприведённые характеристики речевого общения оказывают влияние на процесс межкультурного взаимопонимания?
 7. Почему необходимо знать культурные различия в вербальной коммуникации и учитывать их при межкультурном взаимодействии?
- ж) *Метод проблемного обучения*: актуализация знаний студентов по вопросу «Язык тела и телодвижений: культурные особенности». Цель: осознание взаимосвязи телодвижений с психическим состоянием человека, а также этнокультурных особенностей невербальных средств общения.

Проблемная ситуация: попробуйте развернуть плечи, закинуть руки за голову, откинуться на спинку стула и почувствовать себя несчастными. Получается? А теперь согнитесь, опустите плечи и голову и вызовите состояние радости.

Проблемные вопросы для осознания противоречия: Не получается? Почему? Что вас удивило? Что интересного вы заметили? Какие факты налицо?

Постановка учебной проблемы. Можно ли определить психические состояния и желания людей на основе невербальных средств общения (например, жестов)? Показ различных жестов: жесты приветствия и прощания, жесты согласия и отрицания, жесты одобрения и др. Обсуждение их значения.

Подведение обучающихся к осмыслению: как и всякий другой язык, невербальный язык у каждого народа свой, поэтому у разных народов один и тот же выразительный жест может иметь различное значение. (Приложение 4)

- з) Просмотр и анализ видеоролика *Язык жестов в разных странах* (<https://www.youtube.com/watch?v=4t7uR-Xso7M>)

Для плодотворного общения важны не только жесты, но и мимика, расположение тела в пространстве, визуальный контакт.

- и) Представление и анализ сообщений, подготовленных студентами (в формате Power Point):
- ✓ «Проксемические особенности межкультурной коммуникации (дистанция, личное пространство)».
 - ✓ «Визуальный контакт как источник информации в различных культурах».
 - ✓ «Мимика как индикатор эмоционального состояния человека: общее и культурно-специфичное».
- и) Ролевая игра *Знакомство*: отработка приемов установления контакта и доверительных отношений с представителями разных культур. Обыгрывание в группе при помощи мимики, жестов, пантомимики, проксемических особенностей одного из народов ближнего или дальнего зарубежья.
- к) Метод ситуационного анализа (case-study). (Приложение 5)

РЕФЛЕКСИЯ

Приём *Незаконченное предложение*

ЭКСТЕНСИЯ

Сравнительный анализ представителей двух-трех культур на основе сопоставления характерных для данной культуры средств вербальной и невербальной коммуникации. Разработка стратегии поведения педагога в ситуации межкультурного взаимодействия на основе знаний о культурно-специфических особенностях вербального и невербального общения. Составление рекомендаций по взаимодействию с людьми разных культур «Способы улучшения коммуникации с представителями разных культур».

ЛИТЕРАТУРА

1. Грушевицкая Т. Основы межкультурной коммуникации: учебник для ВУЗов. М.: Юнити, 2005. 214 с.
2. Мельник А. Язык жестов. М.: ТЕРРА, 2006. 448 с.
3. Морозов В.П. Искусство и наука общения: невербальная коммуникация: М.: ИП РАН, 2015. 189 с.
4. Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению: учебное пособие. М.: Просвещение, 2006. 196 с.
5. Пиз А. Язык телодвижений. М.: Эксмо, 2004. 272 с.

Интернет-ресурсы

6. Дубина Л. В. Исследование невербальных средств коммуникации. М.: Лаборатория книги, 2012. [Электронный ресурс]/URL: <http://biblioclub.ru/index.php?page=book&id=140945>
7. Морозов В.П. Невербальная коммуникация. Экспериментально-психологические исследования [Электронный ресурс]/URL: <http://biblioclub.ru/index.php?page=book&id=87511>
8. Пиз А. Новый язык телодвижений. Расширенная версия [Электронный ресурс]/URL: <https://itexts.net/avtor-allan-piz/194807-novyuy-yazyk-telodvizheniy-rasshirennaya-versiya-allan-piz.html>

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

Притча «Метафора общения»

Однажды один человек заблудился в лесу, и, хотя он направлялся по разным тропинкам, каждый раз надеясь, что они выведут его из леса, все они приводили его обратно в то место, откуда он начал свой путь.

Еще оставалось несколько тропинок, по которым можно было попробовать пойти, и человек, усталый, голодный, присел, чтобы обдумать, какую из них выбрать. Пока размышлял, он заметил, что к нему приближается другой путешественник. Он крикнул ему: «Вы можете мне помочь? Я заблудился». Тот вздохнул с облегчением: «Я тоже заблудился». Затем они сели рядом и стали рассказывать, что произошло с каждым из них. После разговора им стало ясно, что они прошли уже большую часть тропинок, а также, что они могут помочь друг другу избежать неверных дорог, которыми прошел каждый из них. Вскоре они уже смеялись над своими приключениями и, забыв об усталости и голоде, вместе шли по лесу.

Как вы думаете, о чем эта история? (общение)

Наша жизнь похожа на лес. Иногда мы теряемся, не знаем, что делать, злимся, ссоримся, но если мы будем делиться своими переживаниями и опытом с теми, кто идет вместе с нами, с теми, кто нас окружает, то путешествие по жизни станет не таким уж плохим, и сообща мы сможем находить лучшие пути.

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

Виды общения

Виды общения по средствам:

1) вербальное общение – осуществляется посредством речи и является прерогативой человека. Оно предоставляет человеку широкие коммуникативные возможности и гораздо богаче всех видов и форм невербального общения, хотя в жизни не может полностью его заменить;

2) невербальное общение происходит с помощью мимики, жестов и пантомимики, через прямые сенсорные или телесные контакты (тактильные, зрительные, слуховые, обонятельные и другие ощущения и образы, получаемые от другого лица). Невербаль-

ные формы и средства общения присущи не только человеку, но и некоторым животным (собакам, обезьянам и дельфинам). В большинстве случаев невербальные формы и средства общения человека являются врожденными. Они позволяют людям взаимодействовать друг с другом, добиваясь взаимопонимания на эмоциональном и поведенческом уровнях. Важнейшей невербальной составляющей процесса общения является умение слушать.

Виды общения по целям:

- 1) биологическое общение связано с удовлетворением основных органических потребностей и необходимо для поддержания, сохранения и развития организма;
- 2) социальное общение направлено на расширение и укрепление межличностных контактов, установление и развитие межличностных отношений, личностного роста человека.

Виды общения по содержанию:

- 1) материальное – обмен предметами и продуктами деятельности, которые служат средством удовлетворения актуальных потребностей человека;
- 2) когнитивное – передача расширяющей кругозор, совершенствующей и развивающей способности информации;
- 3) кондиционное – обмен психическими или физиологическими состояниями, оказание влияния друг на друга, рассчитанное на то, чтобы привести человека в определенное физическое или психическое состояние;
- 4) деятельностное – обмен действиями, операциями, умениями, навыками;
- 5) мотивационное общение состоит в передаче друг другу определенных побуждений, установок или готовности к действиям в определенном направлении.

По опосредованности:

- 1) непосредственное общение – происходит с помощью естественных органов, данных живому существу природой: руки, голова, туловище, голосовые связки и т. п.;
- 2) опосредствованное общение – связано с использованием специальных средств и орудий для организации общения и обмена информацией: природных (палка, брошенный камень, след на земле и т. д.) или культурных предметов (знаковые системы, записи символов на различных носителях, печать, радио, телевидение и т. п.);
- 3) прямое общение строится на основе личных контактов и непосредственного восприятия друг другом общающихся людей в самом акте общения (например, телесные контакты, беседы людей друг с другом и т. д.);
- 4) косвенное общение происходит через посредников, которыми могут быть другие люди (например, переговоры между конфликтующими сторонами на межгосударственном, межнациональном, групповом, семейном уровнях).

ПРИЛОЖЕНИЕ 3

Перечень заданий к вопросу *Общение как ключевая категория в межкультурной коммуникации: понятие, основные функции и виды*

Группа 1. Задание: Передайте друг другу какую-нибудь полезную информацию научного характера. (Когнитивное).

Группа 2. Задание: Расскажите друг другу о своих целях. (Мотивационное).

Группа 3. Ситуация: у одного из вас настроение меланхоличное, пассивное; у другого – энергичное, бодрое, полное сил. Обменяйтесь настроениями. (Кондиционное).

Группа 4. Произнести стихотворение: «Зайку бросила хозяйка...»

- шепотом;
- с максимальной громкостью;
- как будто вы страшно замерзли;
- как будто у вас во рту горячая картошка;
- как маленькая девочка/ мальчик.

Группа 5. Передайте партнёру без слов фразу, написанную на карточке. Варианты фраз:

- «Не расстраивайся, все будет хорошо...»
- «Меня возмущает твое поведение...»
- «Я очень рад тебя видеть!»
- «Неужели?! Этого не может быть!»
- «Этого я от тебя не ожидал!»
- «Как вы все мне надоели!»
- «Поторопись, а то опоздаем...»
- «Ты сегодня прекрасно выглядишь...»
- «Я очень сожалею, что так случилось, прости меня...»
- «Мне это так не нравится!»

ПРИЛОЖЕНИЕ 4

Значение жестов в разных странах

Особенности приветствия в разных странах

Так приветствуют ...

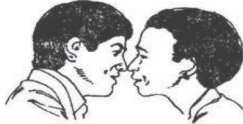
... на Гаваях

... в Индии

... в Ватикане

... в Новой Зеландии, Полинезии

... эскимосы

... представители арабской культуры

Семязычный разговорник жестов

	"Иди сюда!"	"Здравствуй"	"Класс!"	"Да"	"Нет"
По-русски					
По-американски					
По-арабски			Жеста нет		
По-китайски					
По-французски					
По-немецки					
По-гречески					

ПРИЛОЖЕНИЕ 5

Примеры практических задач

Величина межличностной дистанции зависит от культурных традиций, воспитания, индивидуального жизненного опыта и личностных особенностей. Где она длиннее, где короче и почему? Какие приемы общения сокращают или удлиняют межличностную дистанцию? Объясните следующие примеры межкультурных и индивидуальных различий.

1. Японцы садятся довольно близко друг к другу и чаще используют контактный взгляд, чем американцы; их не раздражает необходимость соприкоснуться рукавами, локтями, коленями; американцы считают, что азиаты «фамильярны» и чрезмерно «давят», а азиаты считают американцев «слишком холодными и официальными».
2. А. Пиз наблюдал на одной из конференций, что, когда встречались и беседовали два американца, они стояли на расстоянии около метра друг от друга и сохраняли эту дистанцию в течение всего разговора; когда же разговаривали японец и американец, они медленно передвигались по комнате: японец наступал, а американец отодвигался – каждый из них стремился достичь привычного и удобного пространства общения.
3. Молодая пара, только что эмигрировавшая в Чикаго из Дании, была приглашена в местный американский клуб. Через несколько недель после того, как их приняли в клуб, женщины стали жаловаться, что они чувствуют себя неуютно в обществе этого датчанина, поскольку он «пристает к ним». Мужчины же почувствовали, что датчанка своим поведением якобы намекала, что она для них вполне доступна в сексуальном отношении.

Тема 2. ТЕМПЕРАМЕНТ И ХАРАКТЕР

Цели:

Студенты будут способны:

- интерпретировать сущность понятий «темперамент», «характер»;
- выделять отличительные признаки темперамента и характера;
- определять и описывать по психологическим особенностям типы темперамента и акцентуации характера;
- сравнивать разные научные направления в изучении темперамента и характера;
- выявлять общность и различия национальных темпераментов на примере отдельных народов;
- аргументировать необходимость индивидуального подхода к учащимся с различными типами темперамента и характера с позиции межкультурности;
- организовывать эффективное взаимодействие субъектов образовательного процесса на основе знания и учёта особенностей и специфики национального темперамента и характера.

Единицы содержания:

- Темперамент как свойство личности. Типы темперамента и их характеристика
- Понятие характера в психологии, его проявление в контексте межкультурности
- Национальный темперамент и национальный характер

Ключевые термины: темперамент, типы темперамента, гуморальная теория темперамента, тип высшей нервной деятельности, сила возбуждения и торможения, уравновешенность и подвижность нервных процессов, характер, черта характера, типология характера, акцентуация, сензитивный период формирования характера, национальный темперамент, национальный характер.

ВЫЗОВ

Приём *Верные и неверные высказывания*. Студентам предлагается список утверждений, созданных на основе темы. Студенты определяют, верны ли данные утверждения, обосновывая свой ответ, оценивая их достоверность. Приложение 1.

ОСМЫСЛЕНИЕ

- Презентация концептуальной карты по теме в формате Power Point..
- Просмотр видеоролика <https://www.youtube.com/watch?v=lyaic4jCHgl>. Задание: определение темперамента героя на основе просмотра видеоматериала. Обсуждение и объяснение своего выбора.
- Упражнение *Плюсы и минусы темперамента*. Группа делится на 4 подгруппы. Задание: каждой подгруппе необходимо найти в определенном типе темперамента положительные и отрицательные стороны, записать их в таблице 2. Время – 5 минут. Обсуждение.

Таблица 2

Тип темперамента	Положительные стороны	Отрицательные стороны

- Творческое задание *Сочиняем сказку*: переделать сказку «Колобок» так, чтобы главный герой был явным флегматиком (холериком, сангвиником, меланхоликом). Разыграть сюжет сказки, например, встреча Колобка с лисой.
- Упражнение *Музыкальные ассоциации*: определить, с каким типом темперамента ассоциируются музыкальные отрывки:
 - ✓ *Танец с саблями* из балета *Гаянэ* армянского композитора Арама Хачатуряна можно соотнести с холерическим темпераментом;
 - ✓ *Турецкий марш* из сонаты Моцарта – с сангвиническим темпераментом;
 - ✓ *Романс* российского композитора Д.Шостаковича – с флегматическим темпераментом;

- ✓ Отрывок Бетховена *К Элизе* - с меланхолическим темпераментом.
- е) Упражнение *Чей автопортрет?* Составление психологической характеристики на самого себя (описание характера, привязанностей, взглядов на мир, отношения к окружающим и др.) на основе использования техники *Синквейн*.
- ё) Индивидуальная работа: анализ поговорки: «*Посеешь поступок – пожнёшь привычку, посеешь привычку – пожнёшь характер, посеешь характер – пожнёшь судьбу*».
- ж) *Эвристическая беседа по вопросу «Закономерности формирования характера»*.
- ✓ В чём проявляется взаимосвязь характера и темперамента, а также влияние характера на темперамент? В каком направлении и при каких условиях может осуществляться это влияние?
- ✓ Какие особенности формирования характера в детском возрасте вы знаете?
- ✓ Что такое «сензитивный период»? Почему сензитивным периодом формирования характера считается возраст от 2 до 10 лет? Аргументируйте.
- ✓ Как можно доказать, что в течение жизни человека его характер меняется?
- ✓ Какую роль в формировании характера человека играют национальность, религиозная принадлежность, трудовая деятельность?

Обобщение ответов.

з) Работа в подгруппах: представление «типичных черт характера»:

группа 1 – национальных черт характера;

группа 2 – профессиональных (педагогических) черт характера;

группа 3 – возрастных (дошкольный возраст) черт характера.

Выступления групп. Обсуждение результатов.

и) Приём *Инсерт*: интерпретация сути понятий «национальный темперамент» и «национальный характер» на основе маркировки предоставленного студентам текста. Анализ информации, интерактивное обсуждение. Работа в парах. (Приложение 2.)

к) Приём *Кластер*: определение основных составляющих национального характера.

Алгоритм работы:

- ✓ выбор объекта для кластеризации, главной смысловой единицы;
- ✓ выделение связанных с ключевым словом смысловых единиц (слов и предложений, выражающих ключевую идею, факты, образы) и расположение их на листе вокруг ключевого слова;

- ✓ представление результатов анализа.
- л) Метод *Проблемная беседа*: формулировка собственной позиции относительно вопросов:
- ✓ Проявление национального темперамента в структуре национального характера.
- ✓ Влияние разных факторов (климат, природа, религия) на формирование национального характера.
- м) Сравнительный анализ представителей двух-трех культур на основе проявления национального темперамента и характера, присущих для представителей данных культур.

РЕФЛЕКСИЯ

Викторина с выбором правильного ответа. Использование сервиса *LearningApps.org* (<https://learningapps.org/display?v=pd664ngka18>)

Приём *Рефлексивный экран*

ЭКСТЕНСИЯ

Самодиагностика темперамента: онлайн тест А. Белова «Формула темперамента» (<https://onlinetestpad.com/ru/test/34439-test-na-tipy-temperamenta-po-belovu>). Анализ и представление результатов диагностики.

Подбор пословиц и поговорок, выражающих национальный характер народов, проживающих в Молдове. Сравнение, выделение общего и особенного.

Составление списка из десяти черт, присущих «типичному представителю» трех этнических общностей: своей собственной, той, которая «нравится больше всего», и той, которая «нравится меньше всего». Сравнение полученных индивидуальных стереотипов и анализ индикаторов двух форм межэтнической дифференциации – сопоставления и противопоставления.

Составление коллективного психологического портрета. Задание: на основе знания молдавской/русской/гагаузской и др. художественной литературы XIX в. составьте коллективный психологический портрет молдаванина/русского/гагауза и др. Сделайте то же самое на основе современной художественной литературы. Сравните и сделайте выводы: что изменилось с течением времени? Каковы психологические особенности «новых» молдаван/русских/гагаузов? Подберите аргументы из современного фольклора, анекдотов, наблюдений.

ЛИТЕРАТУРА

1. Еникеев М. И. Общая и социальная психология. Учебник для вузов. М.: Изд. группа НОРМА-ИНФРА, 1999. 339 с.
2. Крысько В. Г. Этническая психология: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. завед. 4-е изд., стереотип. М.: Издательский центр «Академия», 2008. 165 с.
3. Лебедева Н. М. Этническая и кросс-культурная психология: Учебник для высших учебных заведений. М.: МАКС Пресс, 2011. 423 с.
4. Платонов Ю. П. Психология национального характера. М.: Изд. центр «Академия», 2007. 240 с.

5. Проблемы теории и практики этнопсихологии и этнологии/ Науч. ред. В.П. Степанов. Кишинёв, 2012. 115 с.
6. Черныш А. М. Этнонациональный характер как объект научного анализа// Народы, этносы, нации: вопросы культуры, государственности и искусства. Под ред. И. А. Купцовой. Новосибирск, 2015. 240 с.

Интернет-ресурсы

7. Лабунская В.А. Этническая психология [Электронный ресурс]/URL: https://studref.com/505962/psihologiya/etnicheskaya_psihologiya
8. Цветков А.В., Соловьёва А.В. Этнопсихология. Учебное пособие в схемах: учеб. пособие для студ. вузов. [Электронный ресурс]/URL: <https://znanium.com/bookread2.php?book=1028685&spec=1>

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

Таблица 1. Список утверждений

№ п/п	Примеры высказываний	До	После
		чтения текста	
1.	Темперамент и характер, по сути, одно и то же.		
2.	Темперамент и характер никак не связаны между собой.		
3.	Понятие «темперамент» впервые ввёл Гиппократ.		
4.	В психологии выделяют два типа темперамента.		
5.	В основе темперамента лежит тип нервной системы.		
6.	Темперамент определяется конституцией человека.		
7.	Каждый тип темперамента отличается поведенческими реакциями.		
8.	Можно выделить «хорошие» типы темпераментов и «плохие».		
9.	И. П. Павлов выделил четыре типа высшей нервной деятельности, которые сопоставил с четырьмя типами темперамента по Гиппократу.		
10.	Любое свойство темперамента находится в линейной зависимости от свойств нервной системы.		
11.	Темперамент меняется в течение жизни человека.		
12.	Характер - это устойчивое образование психики, НЕИЗМЕННОЕ в течение жизни.		
13.	Характер обусловлен только свойствами нервной системы.		
14.	Понятие «акцентуация» впервые ввёл И. П. Павлов.		
15.	На формирование характера существенное влияние оказывает социальное окружение человека, воспитание.		
16.	Акцентуация – это осмысленное, механическое запоминание.		
17.	Акцентуация характера свойственна всем людям.		
18.	Понятие “темперамент” в национальной психологии имеет иной смысл, чем в общей психологии, национальный темперамент не есть темперамент личности.		

19.	В структуре национального характера выделяется только национальный темперамент.		
20.	На формирование национального характера влияют климат, религия.		

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

Техника ИНСЕРТ. Маркировка текста значками

«V» - знал; «+» - узнал новое; «-» - думал иначе; «?» - не понял, есть вопросы

Текст	Маркировка текста
<p>Понятие “темперамент” в национальной психологии имеет иной смысл, чем в общей психологии, национальный темперамент не есть темперамент личности.</p> <p>Национальный темперамент – динамические особенности проявления национального характера, психических процессов у большинства представителей той или иной нации, народности.</p> <p>Национальный темперамент предопределяет эмоционально-экспрессивную специфику поведения и поступков людей как представителей определенной этнической общности, характеризует своеобразие их активности в различных видах деятельности.</p> <p>Различия в реактивности различных наций объясняется в первую очередь не тем, что в одной нации больше холериков, а в другой – меланхоликов и т.д., а в том, что выработанные на протяжении веков традиционные формы поведения, реагирования усваиваются каждым новым поколением. Представители наций с подвижным темпераментом (французы, итальянцы, испанцы и др.) скорее поддаются внушению. У них в относительно короткий срок можно вызвать более ярко выраженное воодушевление, прилив эмоций и чувств, но так же быстро может наступать и спад подобных реакций, особенно в сложной обстановке. Так, например, в период Второй мировой войны наступление немцев на французов вызвало у последних чувство патриотизма, желание отстоять свою независимость, но после первых неудач оно сменилось состоянием отчаяния, уныния, апатии.</p> <p>Нации, отличающиеся устойчивостью переживаний (англичане, скандинавы и др.), более податливы логике, апелляции к разуму, а не к чувствам и т. д.</p> <p>Национальный характер – это совокупность черт, которые сложились исторически у представителей той или иной нации, определяющих привычную манеру их поведения, типичный образ действий, которые проявляются в бытовой сфере, в отношении к окружающему миру, к труду, в отношении к своей и другой национальности.</p> <p>В структуре национального характера обычно различают ряд элементов. Во-первых, это национальный темперамент – он бывает, например, “возбудимым” и “бурным”, или, напротив, “спокойным” и “замедленным”.</p>	

<p>Во-вторых, национальные эмоции – типа “национальной восторженности” или, допустим, “национального скептицизма”.</p> <p>В-третьих, национальные чувства – например, “национальная гордость”, “национальное самоуничижение” и др.</p> <p>В-четвертых, первичные национальные предрассудки. Обычно это – закрепившиеся в эмоциональной сфере мифологемы касающиеся “роли”, “предназначения” или “исторической миссии” нации или народа. Эти мифологемы могут касаться и взаимоотношений национально-этнической группы с нациями-соседями. С одной стороны, это “комплекс нацменьшинства”. С другой стороны, это “национально-патерналистский комплекс”, обычно проявляющийся в виде так называемого “имперского синдрома” или “синдрома великодержавности” (иногда именуемого “синдромом большого брата”).</p> <p>Разновидностью национально-этнических предрассудков являются соответствующие стереотипы реагирования на происходящие события – например, стереотип “национального консерватизма”, “национальной покорности” или, напротив, “национального бунтарства” и “национальной самоуверенности”.</p>	
---	--

Pedagogie preșcolară

Autor: Galina LEVINTII

Тема: РАЗВИТИЕ КУЛЬТУРЫ МЕЖНАЦИОНАЛЬНОГО ОБЩЕНИЯ У ДЕТЕЙ РАННЕГО ВОЗРАСТА

Цели:

Студенты будут способны:

- идентифицировать ведущие концепции по изучаемой теме;
- выделять основные цели развития культуры межнационального общения в детской среде;
- характеризовать принципы, содержание, средства и методы развития культуры межнационального общения между детьми раннего возраста;
- создавать оптимальные условия для эффективного процесса развития культуры межнационального общения у дошкольников;
- выявлять воспитательный потенциал семьи в процессе межкультурного воспитания дошкольников;
- анализировать формы и методы организации взаимодействия семьи и дошкольного учреждения в области межкультурного воспитания детей;
- оценивать механизмы поликультурного воспитания детей раннего возраста.

Единицы содержания:

- Современные подходы к определению цели и задач развития культуры межнационального общения детей
- Принципы, содержание, средства и методы развития культуры межнационального общения в детской среде
- Механизмы поликультурного воспитания детей раннего возраста
- Воспитательный потенциал семьи как неотъемлемая часть психолого-педагогической культуры межнационального общения
- Формы сотрудничества дошкольного учреждения и семьи в целях межкультурного воспитания дошкольников

Ключевые термины: *культура межнационального общения, культура поведения, межкультурное образовательное пространство.*

ВЫЗОВ

Техника *Верно – не верно:* демонстрация/представление педагогом нескольких утверждений по теме занятия (вопросы выводятся на экран). Студенты фиксируют свои ответы, соглашаясь или отрицая услышанное/прочитанное.

Вопросы:

1. Верно ли, что межкультурное воспитание – это не только становление толерантного, уважительного отношения к иным культурам, это – важная часть собственного интеллектуального, эмоционального и духовного развития человека?
2. Верно ли, что отношение к человеку другой национальности начинает формироваться у детей примерно с двух лет?
3. Верите ли вы, что среди множества средств воспитания симпатии и уважения к людям разных национальностей особо выделяется устное народное творчество, в частности народная сказка?
4. Верите ли вы, что эффективность использования различных средств и методов воспитания культуры межнационального общения в детской среде не зависит от самого педагога, его профессиональной этики и нравственной культуры?

ОСМЫСЛЕНИЕ

- a) Техника *Фишбоун («рыбий скелет»)*: определение целей, анализ внутренних связей между составляющими проблемы развития культуры межнационального общения у детей раннего возраста.
- b) Презентация основных идей лекции.
- v) Метод *Эвристическая беседа*
 1. Как вы можете сформулировать цели и задачи развития культуры межнационального общения у детей раннего возраста?
 2. Какие вы знаете отдельные принципы развития культуры межнационального общения в детской среде?
 3. Каковы основные методы развития культуры межнационального общения дошкольников?
 4. Каковы главные средства развития культуры межнационального общения у детей раннего возраста?
 5. Какие вы можете обозначить основные формы работы дошкольного учреждения и семьи с целью межкультурного воспитания дошкольников?

Обобщение ответов.

- г) Интерактивное упражнение в формате *Quizlet*: https://quizlet.com/_7iqdq9?x=1qqt&i=1f3ny0
 - д) Техника *Инсерт*: 1. Студенты отмечают на полях текста специальными значками (в соответствующих рубриках): то, что они уже знают (V); что явилось новым (+); что идет вразрез с их знанием (-) и, что требует уточнений, пояснений (?).
2. Заполняется таблица

V	+	—	?
Здесь тезисно записываются термины и понятия, встречающиеся в тексте, которые уже были известны.	Отмечается все новое, что стало известно из текста.	Отмечаются противоречия. То есть, студент отмечает то, что идет вразрез с его знаниями и убеждениями.	Перечисляются непонятные моменты: места, где требуются уточнения; вопросы, возникшие по мере прочтения текста.

Анализ второй, третьей и четвёртой колонки таблицы (*Что явилось новым? Что идет вразрез с их знанием? Что требует уточнений, пояснений?*).

РЕФЛЕКСИЯ

- а) Интерактивное упражнение в формате *LearningApps.org* (<https://learningapps.org/display?v=pmoj6tpz219>)
- б) Техника *Синквейн*: синтез сложной информации изученной темы, оценка понятийного и словарного багажа студентов; составление стихотворения из пяти строк по заданным правилам.

ЭКСТЕНСИЯ

Составление терминологического словаря по изучаемой теме. Подготовка презентаций на слайдах групповых проектов:

- а) методические рекомендации для педагогов дошкольных учреждений по развитию культуры межнационального общения детей раннего возраста;
- б) программа мероприятий в дошкольном учреждении по развитию культуры межнационального общения детей;
- в) сценарий праздника в учреждении раннего образования с целью развития культуры межнационального общения детей;
- г) сценарий мероприятия по обогащению кругозора родителей на тему воспитания детей в условиях межкультурного общества.

ЛИТЕРАТУРА

1. Cadrul de referință al educației timpurii. Aprobata la CNC, 25 octombrie 2018, MECC, Chișinău, 2018.
2. Curriculumul pentru educație timpurie/ ME, Ed. a 2-a. Chișinău: Lyceum, 2019. 128 p.
3. Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere până la 7 ani, aprobate de către CNC, 25 octombrie 2018.
4. Абсаямова А.Г., Горбачева Ю.С. Этика межнационального общения детей в поликультурной группе. Уфа: Творчество, 1997. 63 с.
5. Джуринский А.Н. Поликультурное воспитание в современном мире. М.: Прометей, 2002. 71 с.
6. Сулова Э.К. Спецкурс: Воспитание у детей этики межнационального общения./ Рос. акад. образования, Ассоц. «Проф. образование», Заоч. ун-т проф. обучения. М.: АПО, 1994. 80 с.

Limba și cultura găgăuză

Autori: Galina MUTAF, Dmitri UZUN

Tema 1. MOLDOVADA HALKLARIN EVELKİ ADETLERİ, MİLLET YORTULARI

Neetlär:

Studentlär läüzim becersin:

- üürenip gagauz milletin halk adetlerini, Moldovanın üülen tarafında yaşayan halkların da temel adet özelliklerini bilmää hem ayırmaa;
- adetlerin annayışlarını, terminlerini bilmää;
- dünnä kulturasında hem Moldovada yaşayan halkların kulturasından kendi kultura paalılıklarını belli etmää;
- dedelerimizdä kalma evelki adetleri hem millet yortuları evlad boylarına götürmää;
- okulda çalışarak, kabledilmiş bilgileri kullanmaa.

İçindeliklerin komponentleri:

- Moldovada yaşayan milletlerin halk yortuları. Halk yortuların hem adetlerin bilim uurunda araştırılması
- Birtakım hem ayrılan nişannarını belli etmää, özelliklerini açıklamak
- Moldova halkların yortuların, adetlerin özelliklerinnän tanışmak
- Temel hem ayrılan nişannarını halk adetlerindä belli etmää

Anatar terminnär: *adet, halk yortusu, din, inanç, hatalı yortu, hayvancılık hem çiftçilik kalendarı, yortu sırası, bakılması, kutlamak, biri-birini hatırlamak.*

BAALANTIYI KURMAK

Tehnika *'Bilerim - İsteerim bilmää - Üürendim'*: Studentlär doldurêrlar tabliğanın ilk hem ikinci bölümnerini, hepsini, neyi bilerlär temaya görä. Üçüncü bölümündä – hepsini, neyi üürendilär dersin örüyüşündä.

Tabliğa 1.

Bilerim	İsteerim bilmää	Üürendim

ANNAMAK

Studentleri bölümnerä pay etmää (I bölüm - gagauzların adetleri, II bölüm – bulgar yortuları, III bölüm – moldovan halk yortuları). Herbir grupa doludan açıklêêr evdä hazırlanmış informaşıyayı.

- a) Herbir student bölümü hazırlêêr informaşıyayı ayrılmış halkın adetlerinä, yortularına görä, *'Grafik T'* tehnikayı kullanarak.

Tablița 2.

Eski, kaybelän yortu sırası	Eni zamana görä peydalanan yortu özellikleri

- b) Bölümnerä studentleri toplamaa: gagauz/türk, moldovan/bulgar, rus/ukrain h.b. 'Diagrama Venn' tehnikada açıklamaa birleştiren hem ayrılan özelliklerini.
- c) Tehnika '6 soruş nicä?'
1. Nicä yortulara hazırlanmaa?
 2. Nicä halk yortuları etişti büünkü günädän?
 3. Nicä halk yortuları kullanılêr?
 4. Nicä atributları kullanêrlar?
 5. Nicä eni, elementlär yortularda peydanêrlar?
 6. Nicä devlet yardımcı olêr halk yortularını geçirmää?

REFLEKSİYA

Tehnika 'Bilerim - İsteerim bilmää – Üürendim: Üçüncü bölümü 'Üürendim' doldurmaktan sora eni kabledilmiş bilgilerä analiz yapilêr.

Bilgileri kaaviletmäk, çıkışları yapmak, kendibaşına cuvap etmää soruşlara.

EKSTENSİYA

Verili temalara görä esse yazmaa: 'Aylemizdä en önemni halk yortusu', 'Moldovanın üülen tarafında yaşayan halkların en bakılan yortusu'.

BİBLİOGRAFİYA

1. Cucuş C. Educația. Dimensiuni culturale și interculturale. Iași: Polirom, 2000. 283 p.
2. Soroceanu E. Gagauzların kalendar adetleri. Chişinău, 2015. 258 s.
3. Гагаузы в мире и мир гагаузов. Гагаузы в мире. Том I, Том II. Комрат-Кишинев, 2012.
4. Квилинкова Е.Н. Гагаузские календарные праздники и обрядность // Гагаузы в мире и мир гагаузов. Гагаузы в мире. Отв. ред. М.Н.Губогло; ред. Кол.: В.И.Балова и др. Том II. Комрат-Кишинев, 2012, с. 343-379

İnternet kaynakları

5. <https://youtu.be/aeCQgFU5iKA>
6. <https://youtu.be/5203vZlelrk>

Tema 2. MOLDOVA HALKLARIN MİLLET İMEKLERİ

Neetlär:

Studentlär läüzim becersin:

- üürenip gagauzların tradişional imeelik sistemasını, becermää Moldovada yaşayan

halkların temel hem ayrılan aşçılık özelliklerini belli etməä;

- eveldän kalmış aşçılık teknolojilerinin tanışmaa;
- aşçılık teknolojilerin arhaik özelliklerini belli etməä;
- aşçılık tradişional sistemasının terminlerini hem annayıřlarını becermää kullanmaa;
- yortu millet imeklerin çeřitlerini bilmää, yaşamakta kullanmaa.

İçindeliklerin komponentleri:

- Moldova milletlerin aşçılık tradişiyaları. Moldovannarın, gagauzların, bulgarların imeelik zebelliini bilim uurunda aarařtırılmak
- İmeklerin hazırlamak prořesi hem kışa deyni korumak
- Aş tertiplerin çeřitlerini sıralamaa. Komuşu halkların imeelik tradişiyalarını açıklamak. İmeelik çeřitlerini türlü yortulara hem adetlerä görä ürenmök
- İçki kültürası, içki çeřitleri hem hazırlamak teknolojiası. Moldovan, bulgar, rus, ukrain hem başka halkların imeelik tradişiyarın özelliklerinnän tanışmak

Anatar terminnär: imeelik, aşçılık, içki, řarap, sıra, kokuluk, imek adları, sofras, oklava, hamur, çölmek, fırın, kümbet/soba, pařtırma, kaurma, paça, dolma, sarma, kuzu borcu, sucuk, baur h.b.

BAALANTIYI KURMAK

'Fikir sepeti' kolaylı

- a) Eni temayı bildirmök.
- b) İndividual işi. Herbir student kısından tefterdä yazêr hepsini, neyi biler temaya görä.
- c) Çiftlerdä/grupalarda çalışmak. Studentlär temaya görä kendi bilgilerinnän paylařêrlar
- d) Hepsi studentlärän çalışmak. Herbir grupa temaya görä bilgilerini açıklêr. Cuvaplar tekrarlanmasın. Üretmen kısından hepsi fikirleri taftada yazêr.
- e) Sepetä toplanêr hepsi fikirlär, bilgilär, tekliflär, terminnär temaya görä.
- f) Dersin öryüşündä hepsi ideyalara, tekliflerä analiz yapılır. Adım-adım hepsi yannış, diil dooru annayıřlar çıkarılır. Sepettä kalêr en uygun fikirlär.

ANNAMAK

Millet imeklerin sergisi. Studentlerin herbir bölümü kendi millet imeklerini açıklêr hem digustaşıya yapêr.

ENİ TEMAYI KAAVİLETMÖK, ÇIKIřLARI YAPMAK

- a) *Notlarlan günnük*

Terminnär	Kısından açıklamak	Geniřtän açıklamak
Kultura aradaki terbiyetmök	Täsk – tomlarlık baskı, angısında üzüm sıkêrlar.	
	Oklava – tomlarlık sopa, angısı hamurun formasını düzer.	

	Susak – kabak soyu, içi boş; su,tuz, piriñ tutmaa deyni.	
	Baur – sucuk soyu.	
	Sofra – tombarlak, üç ayaklı masacık.	

b) Evdä hazırlanmış video (bir millet imeenin hazırlamak sırası) bakmak. Video görä sözleşmək.

REFLEKSİYA

Sepettä bulunan fikirlerin yardımınan, eni temayı kaaviletmäk, çıkışları yapmak.

EKSTENSİYA

Verili bilim kaynaa görä posterdä (A3, A4) çıkışları açıklamaa.

- Bu temaylan tanıştıynan, bölä çıkışlar yaptım....
- Eni kabledilmiş bilgilere görä bölä fikirlär peydalandı...

Yaratma 'Gagauz yortularında hazırlanan ritual imeklär'.

İmek fotolarını hem hazırlamak tehnologiyasını bir broşüraya toplamaa.

BİBLİOGRAFİYA

1. Plugaru L., Pavalache M. Educație interculturală. Sibiu-Braşov: Psihomedie, 2007. 120 p.
2. Nikologlo D. Gagauzların adetlerindä hem sıralarında etin funkşiyalıı//Sabaa yıldızı.-2002-№ 18. s. 20-25.
3. Никогло Д.Е. Традиции питания// Гагаузы в мире и мир гагаузов. Гагаузы в мире. Отв. ред. М.Н.Губогло; ред. Кол.: В.И.Балова и др. Том II. Комрат-Кишинев, 2012, с. 256-283.

Internet kaynakları

4. <https://www.youtube.com/watch?v=jmpevVhKnkw>
5. <https://www.youtube.com/watch?v=BedczWApYms>

Repertoriul muzical pentru preșcolari

Autor: Olga TERZI

Тема: **МЕЖКУЛЬТУРНОЕ ВОСПИТАНИЕ ПОСРЕДСТВОМ МУЗЫКАЛЬНОГО РЕПЕРТУАРА**

Цели:

Студенты будут способны:

- давать определение основных понятий по теме;
- характеризовать принципы подбора музыкального репертуара в контексте межкультурности;
- интерпретировать требования к подбору музыкального репертуара для поликультурной образовательной среды;
- осуществлять подбор музыкальных произведений по заданной теме;
- использовать библиографические и онлайн-ресурсы для определения музыкального репертуара с целью межкультурного взаимодействия;
- рекомендовать музыкальный репертуар по определённой теме;
- аргументировать значение музыкального репертуара для установления межкультурного взаимодействия дошкольников;
- оценивать потенциал музыкального репертуара для личностного и профессионального роста музыкального руководителя.

Единицы содержания:

- Концептуальные определения: *музыкальный репертуар и межкультурное воспитание*
- Единство содержания и формы музыкального произведения
- Принципы подбора музыкального репертуара, соответствие репертуара с видом музыкальной деятельности в поликультурной образовательной среде
- Возможности музыкальных произведений при осуществлении межкультурного воспитания
- Характеристика музыкального репертуара в контексте межкультурности
- Педагогические требования к подбору музыкального репертуара с позиции межкультурного воспитания

Ключевые термины: *межкультурное воспитание, музыкальный репертуар, межкультурность.*

ВЫЗОВ

Анализ музыкального произведения. Студенты заполняют таблицу (первые две колонки). Читка с листа. Облегчение аккомпанемента.

уже к исполнению аккомпанемента и мелодии вместе. Впоследствии мелодию напевает сам студент или играет её правой рукой, а левой исполняет бас и аккорд. Сопровождение должно соответствовать характеру песни, исполняться в различных мелодических положениях аккорда.

- д) Облегчить аккомпанемент к предложенной преподавателем детской песне (каждому студенту – отдельное произведение).
- е) Определить произведения (изученные в работе) для каждой группы, учитывая возрастную диапозон и сложности в произведении:

Группа	Возраст	Диапазон
Младшая группа	3-4 года	ре - ля первой октавы
Средняя группа	4-5 лет	ре - си первой октавы
Старшая группа	5-6 лет	ре - си (до) первой октавы
Подготовительная группа	6-7 лет	(до) ре первой октавы – до второй октавы

РЕФЛЕКСИЯ

- а) Решение интерактивного упражнения в <https://learningapps.org/display?v=pgt3smdgj19>
- б) Техника *Интенсивное чтение*: демонстрация изученного произведения

ЭКСТЕНСИЯ

Создать карточки в quizlet.com, по которым можно будет легко выучить все основы и правила темы (пример https://quizlet.com/_5uc8rj?x=1jqt&i=1tgcjf). Самооценивание раздела портфолио «Музыкальный репертуар народов Молдовы». Интерпретирование музыкального произведения, подготовленного в рамках темы. Демонстрация фрагментов музыкальных произведений, подходящих к характерным музыкально-ритмическим движениям. Аргументация значения подобранного музыкального репертуара для осуществления межкультурного воспитания детей посредством музыкальных произведений. Демонстрация музыкального попури для раннего возраста на основе произведения «Пусть всегда будет солнце!» (на трех языках).

ЛИТЕРАТУРА

1. Bezeade R. [et. al.] Competența interculturală: instrumente de evaluare. Ghid metodologic pentru cadre didactice preuniversitare. Chișinău: C.E. PRO DIDACTICA, 2016. 52 p.
2. Coroi E., Bejenaru S. Educația muzicală. Orhei, 2004.
3. Fusu P. Saaba hayır olsun: İstanbul: Milli Egitim Basimevi. 1997.
4. Геталова О., Визная И. В музыку с радостью. Санкт-Петербург: Композитор, 2002.
5. Куррикулум раннего образования/М-во образования, культуры и исслед. Респ. Молдова. Нац. коорд.: А. Кутасевич, В. Круду; нац. эксперт-коорд.: В. Гуцу. Кишинэу: Lyceum, 2019. 132 p.
6. Научные основы раннего образования в Республике Молдова/М-во образования, культуры и исслед. Респ. Молдова. Нац. коорд.: А. Кутасевич, В. Круду; нац. эксперты-коорд.: В. Гуцу, М. Вранчану. Кишинэу: Lyceum, 2019 (F.E.-P. "Tipografia Centrală"). 80 p.
7. Стандарты обучения и развития детей от рождения до 7 лет/М-во образования, культуры и исследований Респ. Молдова; нац. коорд.: А. Кутасевич, В. Круду; нац. эксперты-коорд.: В. Гуцу, М. Вранчану. Кишинэу: Lyceum, 2019. 92 p.

Etica pedagogică

Autori: Maria IANIOGLO, Galina LEVINTII

Тема: РОЛЬ УЧИТЕЛЯ В ВОСПИТАНИИ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ ЛИЧНОСТИ УЧЕНИКА

Цели:

Студенты будут способны:

- оперировать понятиями «межкультурное воспитание», «поликультурная среда образования», «поликультурная личность», «этническая и межэтническая толерантность»;
- определять методологические подходы и концепции к межкультурному воспитанию личности в условиях образовательного пространства;
- обосновывать условия эффективного межкультурного воспитания школьников;
- обосновывать релевантность показаний и риски при осуществлении программы межкультурного воспитания в условиях образовательного пространства;
- анализировать проблемы подготовки будущих учителей, способных воспитывать детей в духе свободы и общечеловеческих ценностей;
- применять методы научно-педагогического исследования для осуществления анализа взаимоотношений детей с позиции межкультурного взаимодействия;
- аргументировать значимость учителя в воспитании поликультурной личности ученика.

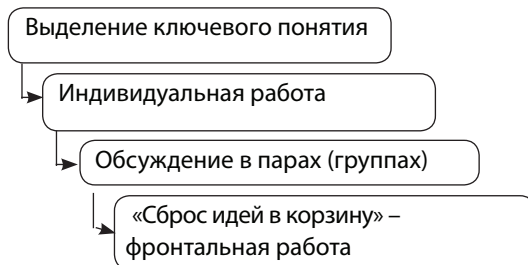
Единицы содержания:

- Методологические подходы и концепции в свете межкультурности в образовательном пространстве
- Задачи педагогики ненасилия в воспитании поликультурной личности ученика
- Структурные характеристики личности педагога с позиции межкультурности
- Условия эффективного межкультурного воспитания школьников
- Показания и риски по реализации технологий/программ межкультурного воспитания учащихся
- Схема трансляции результатов, направленных на межкультурное воспитание школьников
- Профессиональная подготовка будущих учителей в контексте межкультурности

Ключевые термины: *межкультурное воспитание, поликультурная среда образования, поликультурная личность, этническая и межэтническая толерантность.*

ВЫЗОВ

Техника *Корзина идей*: выделение ключевых слов изучаемой темы и оформление терминов/понятий с предложенным концептом.

ОСМЫСЛЕНИЕ

а) Приём *Графический организатор*.

Заполнение таблицы *Истори-*

ко-прогностический анализ идей межкультурности. Обобщение идей о необходимости развития личности ребенка в поликультурной среде в философских и педагогических трудах ряда авторов, оформление собственной интерпретации/комментарии (Приложение 1).

б) Демонстрация видеофрагментов с последующим обсуждением:

- https://www.youtube.com/watch?v=Qxx37vJartY&feature=emb_logo
- https://video.sibnet.ru/video1293990-Voyna_ili_mir___V_shkolnyih_klassahreshayut_mejnatsionalnyie_zadachki/
- https://www.youtube.com/watch?time_continue=2&v=IVBXAnKzZrU&feature=emb_logo

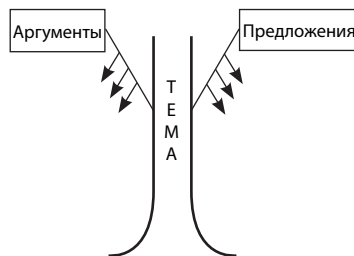
в) Техника *Перепутанные цепочки*: соотнести представленные названия компетенций педагога с их межкультурно-ориентированной характеристикой (работа в группах: Приложение 2).

г) Техника *Дерево предсказаний*:

1 этап – высказывание предположений по вопросу: Условия эффективного межкультурного воспитания школьников.

2 этап – озвучивание идей и предположений. Все версии (правильные и неправильные). Оформление версий ответов, уточнение наличия других мнений, альтернативных идей и их аргументация.

3 этап – после изучения вопроса – проверка предположений студентов.

РЕФЛЕКСИЯ

Техника *Облако "тегов"*: составление 1-2 фраз/утверждений (на слайде указываются варианты начала предложений). Рефлексия проводится письменно в тетради и зачитывается перед группой:

- ✓ сегодня я узнал...
- ✓ было трудно...
- ✓ я понял, что...
- ✓ я научился...

- ✓ я смог...
- ✓ было интересно узнать, что...
- ✓ меня удивило...
- ✓ мне захотелось... и т. д.

ЭКСТЕНСИЯ

Составление глоссария ключевых терминов по теме. Подготовка видеоролика об опыте/ примере осуществление межкультурного воспитания учащихся в разных странах (по выбору). *Онлайн*-анкетирование учащихся «Мое отношение к носителям различных культурных, религиозных, этнических традиций». Сбор конкретных ситуаций, демонстрирующих опыт межкультурного и этнического воспитания учащихся в школах РМ.

ЛИТЕРАТУРА

1. Axentii I. A. Etica pedagogică. Suport de curs. Cahul, 2012. 217 p.
 2. Codul de etică al cadrului didactic. În: Monitorul Oficial Nr. 59-67, art. Nr: 407 Publicat: 18.03.2016.
 3. Mândăcanu V. Etica pedagogică. Ediția a II-a/Chișinău, 2000. 587 p.
 4. Картаева Г. М. Основы педагогической деонтологии. Алматы, 2012. 240 с.
 5. Кодекс Республики Молдова об образовании № 152 от 17.07.2014. В: Monitorul Oficial. № 319-324. 2014. с. 18-55.
 6. Курбатова А. С. Поликультурное образование как элемент подготовки педагогических кадров // Нижегородское образование. 2014. № 4. с. 81- 86.
 7. Овчеренко Н. Дидактическая деонтология. Курс лекций. Кишинэу, 2005. 128 стр.
- Интернет-ресурсы**
8. http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/40721/1/psvso_2015_19.pdf
 9. <https://infourok.ru/teoretikometodologicheskie-podhodi-issledovaniy-professionalnogo-razvitiya-pedagoga-v-polikulturnom-obrazovatelnom-prostranstve-3530553.html>

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

Историко-прогностический анализ идей межкультурности

Исследователь, труд	Основная идея	Возможность современной трактовки	Личный комментарий студента
Я. А. Коменский «Пампедия»	Посылки об общности людей, их потребностей и устремлений, обоснование необходимости развития пампедии – программы универсального воспитания всего человеческого рода		

А. Дистервег «Руководство к образованию немецких учителей»	Принцип культуросообразности		
П. Ф. Каптерев	Взаимосвязи национального и общечеловеческого в педагогике, где особенности, обусловленные национальными ценностями – это язык, религия, быт. Усвоение родного языка – это приобщение не только к национальным духовным ценностям, но и к общечеловеческим знаниям, формирующим научные воззрения на окружающий мир		
Н. А. Бердяев	Путь к общечеловеческому лежит через национальное, и чем больше в явлении культуры подлинно национального, тем глубже его общечеловеческое содержание		
Н. К. Рерих	Идея о «благодетельном синтезе», под которым понимается «единение культур», создающее благотворное сотрудничество людей		
М. М. Бахтин	Новые вопросы, встающие перед чужой культурой, каких она сама себе не ставила, поиск ответов на эти вопросы и новых смысловых глубин. Диалогическая встреча культур не приводит к сливанию, смешиванию, поскольку каждая сохраняет свое единство и открытую целостность, взаимообогащаясь при этом		
В. С. Библер «Школа диалога культур»	В роли механизма взаимовлияния личностей-культур выступает диалог, интерпретируемый как форма общения отдельных людей, способ их взаимодействия с объектами культуры и искусства в исторической перспективе		
Л. С. Выготский	Источники и детерминанты психического развития лежат в исторически развивающейся культуре		

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

Характеристика межкультурно-ориентированных компетенций педагога

№ п/п	Название компетенции	Характеристика компетенции
1.	Владение технологиями проектирования и создания поликультурной среды в учебном заведении	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Знание технологий проектирования образовательной среды и особенностей организации поликультурной среды в учебном заведении; ✓ умение осуществлять целеполагание и планирование создания поликультурной среды в учебном заведении с использованием технологий проектирования; ✓ умение анализировать и прогнозировать риски поликультурной образовательной среды; ✓ владение методиками изучения составляющих элементов поликультурной среды в учебном заведении; ✓ мотивация к организации профессиональной деятельности в области внедрения технологий проектирования и создания поликультурной среды в учебном заведении.
2.	Способность осуществлять диагностику уровня развития ребенка и детского коллектива в поликультурной среде	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Знание методик диагностики уровня развития ребенка и детского коллектива в поликультурной среде; ✓ умение осуществлять целеполагание и планирование процесса диагностики уровня развития детей и межличностных отношений в поликультурной среде; ✓ умение осуществлять диагностику уровня развития каждого ребенка и детского коллектива в целом в поликультурной среде; ✓ владение приемами взаимодействия со смежными специалистами в процессе диагностики уровня развития детей в поликультурной среде; ✓ соблюдение этических норм при проведении диагностики уровня развития детей в поликультурной среде.
3.	Владение педагогическими технологиями организации межличностного взаимодействия в гетерогенных группах	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Знание основных педагогических технологий организации межличностного взаимодействия субъектов образовательного процесса в гетерогенных группах; ✓ умение осуществлять целеполагание и планирование совместной деятельности и организации межличностного взаимодействия в гетерогенных группах; ✓ умение организовывать и осуществлять совместную деятельность и межличностное взаимодействие в гетерогенных группах; ✓ умение оказывать психолого-педагогическую поддержку детям в гетерогенной группе в процессе организации совместной деятельности; ✓ владение методиками оценки эффективности совместной деятельности и межличностного взаимодействия в гетерогенных группах; ✓ мотивация к организации совместной деятельности и межличностного взаимодействия в гетерогенных группах.

4.	Владение способами профилактики и урегулирования конфликтов в гетерогенных группах	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Знание различных типов конфликтов, возникающих в разных гетерогенных группах, и способов их урегулирования; ✓ умение определять стратегии и способы разрешения конфликтов в гетерогенных группах; ✓ умение оказывать психолого-педагогическую поддержку детям из гетерогенных групп в процессе урегулирования конфликтов; ✓ владение методиками прогнозирования и предотвращения конфликтных ситуаций в гетерогенных группах; ✓ мотивация к педагогическому взаимодействию, направленному на профилактику и урегулирование конфликтов в гетерогенных группах.
5.	Способность осуществлять профессиональную педагогическую деятельность в поликультурной среде	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Знание основных международных и отечественных нормативно-правовых документов в области поликультурного образования и их основных положений; ✓ знание основных подходов и принципов создания поликультурного образовательного пространства, изложенных в международных и отечественных нормативно-правовых документах в области поликультурного образования; ✓ знание особенностей других культур и народов (менталитет, традиции, обычаи, обряды, праздники); ✓ умение планировать и организовывать профессиональную деятельность в рамках нормативно-правовой базы, определенной международными и отечественными документами в области поликультурного образования; ✓ умение оказывать психолого-педагогическую поддержку детям с этнокультурными особенностями; ✓ владение методиками изучения этнической толерантности учащихся; ✓ мотивация к организации профессиональной деятельности в поликультурной среде.
6.	Способность разрабатывать и реализовывать программы психолого-педагогического сопровождения ребенка в гетерогенной группе	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Знание принципов, сущности и технологий психолого-педагогического сопровождения детей в гетерогенной группе; ✓ умение осуществлять целеполагание и планирование организации психолого-педагогического сопровождения детей с особыми образовательными потребностями в гетерогенной группе; ✓ умение реализовывать программы психолого-педагогического сопровождения детей с особыми образовательными потребностями в гетерогенной группе и осуществлять диагностику эффективности их реализации; ✓ мотивация к деятельности по проектированию и реализации программ психолого-педагогического сопровождения ребенка в гетерогенной группе.

7.	Владение различными способами взаимодействия со смежными специалистами, родителями и социальными партнерами при организации поликультурной образовательной среды	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Знание особенностей профессиональной деятельности специалистов разного профиля в поликультурной образовательной среде; ✓ знание проблем и запросов детей с особыми образовательными потребностями и их родителей; ✓ умение осуществлять целеполагание и планирование взаимодействия смежных специалистов, социальных партнеров и родителей детей с особыми образовательными потребностями в поликультурной среде; ✓ умение осуществлять взаимодействие со смежными специалистами, социальными партнерами и родителями в организации поликультурной образовательной среды; ✓ умение осуществлять рефлексию взаимодействия со смежными специалистами, социальными партнерами, родителями в организации поликультурной среды; ✓ мотивация к взаимодействию со смежными специалистами, социальными партнерами и родителями в организации поликультурной образовательной среды.
----	--	---

Teoria și metodologia lucrului educativ

Autor: Ecaterina IAMBOGLO

Тема: ФОРМИРОВАНИЕ НАЦИОНАЛЬНОГО СОЗНАНИЯ И ИДЕНТИЧНОСТИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Цели:

Студенты будут способны:

- интерпретировать основные положения образовательной политики в развитии национальной культуры младших школьников;
- оперировать основными понятиями по теме;
- характеризовать ведущие технологии работы учителя по формированию национального сознания в контексте межкультурного взаимодействия;
- выделять общие и отдельные характеристики национального и межкультурного воспитания;
- проектировать внеклассные занятия по проблематике формирования национального сознания;
- обосновывать значимость формирования национального сознания в процессе межкультурного взаимодействия;
- аргументировать значимость изучения данной темы для личностного и профессионального развития.

Единицы содержания:

- Сущность национального самосознания в контексте межкультурного взаимодействия
- Образовательная политика развития национальной культуры на уровне начальной школы
- Содержание и технологии формирования национального сознания в поликультурной среде
- Ценности, определяющие гармоничное соотношение национального и интернационального в воспитании школьников
- Использование традиций и национальных праздников разных народов в воспитании младших школьников
- Общность и специфичность национального и межкультурного воспитания

Ключевые термины: *национальное самосознание, межкультурное воспитание, межкультурное взаимодействие.*

ВЫЗОВ

Техника *Отсроченная догадка*:

- С чем у вас ассоциируется национальное самосознание?
- Назовите основные технологии, используемые при реализации межкультурного взаимодействия.
- Назовите средства, приемы и методы, используемые при реализации поликультурного воспитания.

ОСМЫСЛЕНИЕ

а) Прием *Дневник*

Записать ключевые слова по теме, которую предстоит изучить, используя вопросительные слова; сформулировать вопросы, сочетая элементы обеих колонок.

Вопросительные слова	Ключевые слова
Что? Какой? Чем отличается? Почему? и т.д.	

б) Прием *Бортовой журнал*

Информация, полученная на стадии вызова, обсуждается в парах и заносится в левую часть *Бортового журнала*

Предположения	Новая информация

в) Метод опрашивания. Вопросы:

- Что называют *национальным самосознанием*?
- Какие компоненты национального самосознания вы знаете?
- Какие функции национального самосознания вам знакомы?
- Какие средства воспитания культуры межнационального общения вы можете назвать?

Обобщение ответов.

г) Прием *Диаграмма Венна*. Общность и специфичность национального и межкультурного воспитания.

РЕФЛЕКСИЯ

Техника *Коучинг*: составление коротких предложений по изученной теме.

Критерии оценивания:

Отлично: 10 и более предложений

Хорошо: 8 и более предложений; Неплохо: 6 и более предложений

ЭКСТЕНСИЯ

Составление аргументированного эссе «Ценности, соотношение национального и межкультурного в воспитании». Подбор/составление проблемной ситуации, которая возникает в отношениях между детьми разных национальностей, способы ее решения. Составление тематики бесед, занятий по культуре межнационального общения. Составление примерного плана работы классного руководителя по воспитанию толерантности, веротерпимости.

ЛИТЕРАТУРА

1. Cristea S. Finalitățile educației. București: Didactica Publishing House, 2016. 134 p.
2. Начальное образование: Национальный куррикулум/ М-во образования, культуры и исследования Респ. Молдова; нац. коорд.; А. Кутасевич и [др.] нац. эксперты-коорд.; Л. Урсу [др.]. Кишинэу: Lyceum (F.E.-P. "Tipografia Centrală"), 2018. 268 с.
3. Воспитательная деятельность педагога: Учеб. пособие. Под общ. ред. В.А. Сластенина, И.А. Колесниковой. М., 2007. 460 с.
4. Методика воспитательной работы/ Под ред. В.А. Сластенина. М. 2009. 160 с.
5. Теория и методика воспитания: учебник для студентов учреждений высшего профессионального образования. Ярославль: Изд-во ЯГПУ им. К.Д. Ушинского, 2012. 415 с.
6. Поликультурное образование и диалог культур. Сборник научных трудов международной научно-практической конференции к 80-летию профессора М. В. Черкезовой (2 октября 2017 г.)/ Под общей редакцией к.п.н. Критаровой Ж.Н. М.: ФГБНУ «Институт стратегии развития образования РАО», 2017. 288 с.

Teoria și metodologia educației muzicale a preșcolarilor

Autor: Irina POIDOLOVA

Тема: МУЗЫКАЛЬНО-РИТМИЧЕСКИЕ ДВИЖЕНИЯ В КОНТЕКСТЕ МЕЖКУЛЬТУРНОСТИ

Цели:

Студенты будут способны:

- Определять задачи музыкально-ритмических движений для детей дошкольного возраста;
- Раскрывать возможности музыкально-ритмических движений разных народов в общем и музыкальном развитии ребенка;
- Характеризовать элементы музыкально-ритмических и двигательных движений представителей разных народов;
- Демонстрировать элементы музыкально-ритмических движений в контексте межкультурности;
- Объяснять суть этапов разучивания музыкально-ритмических движений с дошкольниками;
- Разрабатывать композицию и постановку фрагмента танца разных народов;
- Аргументировать значение музыкально-ритмических движений в формировании межкультурного взаимодействия и развития личности ребенка.

Единицы содержания:

- Сущность музыкально-ритмических движений
- Задачи воспитания и обучения музыкально-ритмической деятельности в контексте межкультурности
- Специфика музыкально-ритмических движений у разных народов: молдавского, гагаузского, болгарского, еврейского, греческого, турецкого и др.
- Знакомство с танцами народов мира
- Методика обучения детей дошкольного возраста музыкально-ритмическим движениям танцев народов мира

Ключевые термины: *музыкально-ритмические движения, чувство ритма, ладовое чувство, ритмика, импровизация.*

ВЫЗОВ

Техника *Путешествующие вопросы*: предложить студентам собрать паззл и таким образом найти ключевое слово *ТАНЕЦ* (<https://learningapps.org/display?v=pg8k5i37519>)

ОСМЫСЛЕНИЕ

а) Метод *Эвристическая беседа*

1. Каково значение музыкально-ритмических движений для общего музыкального развития ребёнка?
2. В чём выражается взаимосвязь музыки и движения?
3. Каковы основные группы задач музыкально-ритмического воспитания?
4. Какие вы знаете основные типы движений и формы работы, используемые в процессе музыкально-ритмического воспитания в поликультурной среде?
5. Какие танцы народов мира вы знаете?
6. В чём заключается сущность основных этапов и приемов разучивания элементов музыкально-ритмических движений разных народов?

Обобщение ответов.

- б) Техника *Подумай – обсуди в парах – покажи*: работа с раздаточным материалом (продемонстрировать шаги танцев у разных народов. (см. Приложение)
- в) Метод *демонстрации*: покажите этапы разучивания элементов музыкально-ритмических движений у разных народов (по выбору). Упражнения студентов в исполнении элементов движений под музыку, с применением основных приемов обучения.
- г) Анализ импровизированных движений под различную зарубежную музыку: полька, гопак, менуэт, вальс, хоровод, хора, кадынжа.
- б) Техника *Блиц-турнир*: просмотреть видеофрагмент поурри танцев разных народов, записать их названия и предложить идеи для их использования в межкультурном воспитании. (https://www.youtube.com/watch?v=tppl_XnnT6w)

РЕФЛЕКСИЯ

Интерактивный тест на платформе *LearningApps.org*:

<https://learningapps.org/display?v=py06id6mt19>

ЭКСТЕНСИЯ

- а) Техника *Город глазами иностранца*: оформление презентации на тему «Музыкальная копилка мира», посредством представления перечня танцев разных народов с подбором к ним соответствующей музыки.
- б) Метод *активизации творческих проявлений*: разработать фрагмент музыкального занятия по разучиванию танца по выбору, его комбинацию, обосновывая логику и построение композиции, прочувствовать слаженность темпа и ритма.

На основе концертных программ фольклорных ансамблей *Дюз-Ава*, *Кадынжа* и др. выполнить схематические зарисовки фрагмента танца/видеосюжет/фотографии для видеохостингового сайта YouTube (по выбору).

ЛИТЕРАТУРА

1. Куррикулум раннего образования/М-во образования, культуры и исслед. Респ. Мол-

- дова. Нац. коорд.: А. Кутасевич, В. Круду; нац. эксперт- коорд.: В. Гуцу, М.Вранчану. Кишинэу: Lyceum (F.E.-P. "Tipografia Centrală"), 2019. 132 p.
2. Научные основы раннего образования в Республике Молдова / М-во образования, культуры и исслед. Респ. Молдова. Нац. коорд.: А. Кутасевич, В. Круду; нац. эксперты-коорд.: В. Гуцу, М. Вранчану. Кишинэу: Lyceum, 2019 (F.E.-P. "Tipografia Centrală"). 80 p.
 3. Стандарты обучения и развития детей от рождения до 7 лет/ М-во образования, культуры и исследований Респ. Молдова; нац. коорд.: А. Кутасевич, В. Круду; нац. эксперты-коорд.: В. Гуцу, М. Вранчану; (пересмотренный/доработанный вариант). Кишинэу: Lyceum, 2019 (F.E.-P. "Tipografia Centrală"). 92 p.
 4. Ветлугина Н.А., Кенеман А.В. Теория и методика музыкального воспитания в детском саду. М., 1983. 255 p.
 5. Колса М. *Türkülär korolar*. Chişinău: Lumina, 1995. 222 p.
 6. Раевская Е.П. Музыкально-двигательные упражнения в детском саду. М.: Просвещение, 1991. 511 p.
 7. Ruşika K. *Gagauz türküleri hem havalar*. Comrat: Safir-Grup, 2008. 52 p.

Интернет-ресурсы

8. https://www.youtube.com/watch?v=tppl_XnnT6w
9. <https://www.office.com/launch/powerpoint?ui=ru-RU&rs=RU&auth=1>

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

Шаг молдавской хоры – исполнители держатся за руки, за пояса или кладут руки друг другу на плечи в цепи. Движение, в основном по часовой стрелке, состоит из серии три шага вперед и один шаг назад.

Шаг польки – представляет собой сочетание легкого пружинящего бега и подскоков: на «раз и два» – три небольших шага бегом на носках – правой, левой, правой ногой; на «и» – подскок на правой ноге, левая слегка сгибается в колене. Затем три шажка – левой, правой, левой – и подскок на левой ноге.

Дробный шаг лезгинки – распространенный вид движений, выполняемых сильными, четкими, короткими и частыми ударами ног об пол. Танцующий как бы выстукивает ногами ритм танца.

Хороводный шаг – этот вид шага используется в русских хороводах. Отличается от простого шага большей плавностью и устремленностью. Устремленный характер придают движению хорошая осанка, приподнятая голова. Движение связано с музыкой неторопливого, спокойного содержания.

Шаг гагаузской кадынжи – начинаем шагать на месте с правой ноги на счет раз, два, три; на счет четыре мы останавливаем шаг и поднимаем правое колено вверх.

Curs practic de limba engleză (Partea a IV-a)

Author: Prascovia NICOLAEVA

Topic: DISCUSSING DIFFERENT CULTURES

Objectives:

Students will be able to:

- understand the basic components of culture;
- assimilate new vocabulary on the topic;
- identify different cultures;
- respond to cultural differences in terms of one's own culturally learned perceptions, values and practices;
- remember cross-cultural issues, what can prevent him/her in communicating;
- explore culinary traditions from other countries and cultures;
- explore the holidays and traditions celebrated by different countries and cultures;
- describe cross-cultural differences.

Components of contents:

- Listening to the dialogue "Different Cultures"
- Grammar Section: Narrative Tenses in discussing Different Cultures
- Reading: "The British Character", "Cinderella in Different Cultures"
- Conversational phrases: talking about cultural differences
- Speaking : culinary traditions from other countries and cultures; the holidays and traditions celebrated by different countries and cultures
- Writing 1. Writing a narrative on the topic "What Is Intercultural Communication"
- Writing 2. Essay: "How Does My Culture Differ from an English-Speaking Person's?"

Key-terms: *family, religion, education system, nationalism, etiquette, personal appearance, values/ethics, government, music, health/medicine, sports, history, dance, literature, cinema, architecture, work/career, time, traditions (funerals, weddings, new babies).*

EVOCATION

Listening to the dialogue "Different Cultures" (Annex 1). Understanding the basic components of culture. Explaining to the students that today they will be exploring all the things that make them unique and special.

UNDERSTANDING THE MEANING

- a) Students discuss different cultures using narrative tenses.
- b) Informing about other cultures by reading: "The British Character", "Cinderella in Different Cultures".
- c) Conversational phrases: talking about cultural differences.

- d) Speaking: culinary traditions from other countries and cultures; the holidays and traditions celebrated by different countries and cultures.

REFLECTION

Doing activities (*Can only words tell you what I mean?, DISCO FORUM, Do you know what I mean?, Let's celebrate ... (my birthday, a wedding, New Year...), The intercultural interview, Close Listening Test*).

EXTENSION

Dramatizing "Cinderella in Different Cultures". Writing a narrative on the topic "What Is Intercultural Communication?". Writing an essay with argumentation: "How Does My Culture Differ from an English-Speaking Person's?" Making up a Quiz "Different Countries – Different Cultures" for the groupmates.

BIBLIOGRAPHY

1. Clare A., Wilson J. Speak out. Student's Book. Advanced. Pearson Education Limited, 2016.
2. Evans V., Dooley J. Upstream Advanced. Work Book. Express publishing, 2004.
3. Levis Richard D. When Cultures Collide: Leading Across Cultures. Boston – London, 2005.

Internet sources

4. <https://essays-writer.net/essays/literature/cinderella-story.html>
5. <http://englishinn.ru/the-british-character-text-with-exercises.html>
6. www.teaching-culture.de

ANNEX 1 DIALOGUE

Dorothy and Kevin are talking about the difference between cultures.

Dorothy: Kevin, have you ever experienced culture shock?

Kevin: Yes, I did when I lived in Thailand. They have different beliefs there. Most of the Thai people are Buddhists.

Dorothy: I'm sure they have different values also.

Kevin: One value they have in their religion is karma.

Dorothy: I've heard of it. Do they stereotype other countries and people?

Kevin: I think some people do, but I don't let it bother me. Sometimes I had to watch my body language.

Dorothy: That's interesting. What about the Thai language. Are there different dialects?

Kevin: Yes, it depends on which region you're living in. In northern Thailand, they speak differently than people from Bangkok.

Dorothy: How are their manners different?

Kevin: They bow their head and put their hands together between the heart and face. It's their cultural way of saying "hi". It's called "wai".

(Source: <https://content.cambly.com/2016/07/31/lesson-19-different-cultures/>)

Practica pedagogică

Autori: Galina LEVINTII, Maria VLAH

Тема: ОСОБЕННОСТИ ПРОВЕДЕНИЯ ИГРОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ С МЕЖКУЛЬТУРНОЙ НАПРАВЛЕННОСТЬЮ В ДОШКОЛЬНОМ УЧРЕЖДЕНИИ

Цели:

Студенты будут способны:

- выделять и создавать в дошкольном учреждении необходимые условия для игровой деятельности с целью межкультурного воспитания детей;
- анализировать возможности игровой деятельности в межкультурном воспитании дошкольников;
- использовать в работе с детьми методический материал с межкультурной направленностью.

Единицы содержания:

- Условия, созданные в детском саду для межкультурного воспитания детей дошкольного возраста в процессе игровой деятельности
- Разнообразие игр с межкультурной направленностью

Ключевые термины: *игры с межкультурной направленностью, методический материал с поликультурной направленностью.*

Анализ организации воспитателем игровой деятельности детей с межкультурной направленностью

1. Подготовка воспитателя к игровой деятельности, способствующей реализации межкультурного воспитания детей раннего возраста.
2. Виды игр с межкультурной направленностью, их роль и место в воспитательной работе с группой (Возрастная группа по выбору).
3. Особенности игрового материала в выбранной возрастной группе и его расположение.
4. Условия для игр: наличие игр, игрового материала; сколько времени было отведено для игр.
5. Тематика игр, их содержание, длительность, отношение детей к играм с межкультурной направленностью.
6. Состояние игровых навыков и умений. Культура игры.
7. Как педагог использует игровую деятельность для воспитания межкультурной личности ребёнка.
8. Приемы руководства разными видами игр.

9. Какие приемы использовал воспитатель/студент-практикант для развития сюжетно-ролевой игры дошкольника в контексте межкультурности:
- расширял представления детей (путем рассказов, чтения книги, рассматривания иллюстраций, проведения дидактической игры);
 - интересовался: «Во что играет?»;
 - предлагал новые игровые действия;
 - предлагал новые роли;
 - приносил дополнительное оборудование или предлагал его изготовить вместе с детьми;
 - предлагал новые игровые ситуации;
 - стимулировал ли к действию: «Возьмемся за руки», «Встанем в круг»;
 - задавал вопросы, которые направляли развитие игры;
 - брал на себя главную (второстепенную) роль и таким образом направлял игру;
 - давал оценку (проводил анализ) игры.
10. Какие приемы использовал воспитатель для формирования межкультурного взаимодействия детей во время игры:
- вовлекал робких, застенчивых детей в игру: путем прямого предложения ребятам взять их в игру; путем введения новой роли в игровую деятельность;
 - сам организовывал вокруг себя коллектив для игры;
 - побуждал детей самостоятельно договариваться (о распределении ролей, об игрушках);
 - предупреждал или устранял возникающие конфликты;
 - побуждал детей объединять разные игры между собой;
 - использовал какие-то другие приемы.

ЭКСТЕНСИЯ

Создание: фото и видео презентации, отражающей материальное обеспечение и организацию педагогом игровой деятельности детей; игры или игрового материала; лэпбука – с тематикой межкультурного воспитания дошкольников.

Тема 2. ОСОБЕННОСТИ ПРОЕКТИРОВАНИЯ ПРЕДМЕТНО-РАЗВИВАЮЩЕЙ СРЕДЫ ДОШКОЛЬНОГО УЧРЕЖДЕНИЯ В КОНТЕКСТЕ МЕЖКУЛЬТУРНОСТИ

Цели:

Студенты будут способны:

- выделять и создавать оптимальные условия предметно-развивающей среды дошкольного учреждения в контексте межкультурного взаимодействия;
- анализировать наличие в группах дошкольного учреждения необходимого материала и атрибутов, способствующих ознакомлению дошкольников с жизнью, бытом и

культурой различных народов;

- использовать разнообразные подходы в организации предметно-развивающей среды, способствующие межкультурному воспитанию дошкольников.

Единицы содержания:

- Проектирование предметно-развивающей среды дошкольного учреждения, содействующей свободному развитию ребенка и выделению межкультурного аспекта
- Центры активности как обучающее пространство в приобретении детьми навыков межкультурного взаимодействия

Ключевые термины: *развивающая среда, национальная культура, межкультурное воспитание.*

Анализ предметно-развивающей среды, способствующей межкультурному воспитанию детей дошкольного возраста

1. Организация предметно-развивающей среды с позиции многокультурности.
 - Организация среды в учебных центрах, по критериям основных занятий, способствующих в реализации межкультурного воспитания детей:
 - ✓ Искусство (художественные традиции, элементы орнаментов разных народов);
 - ✓ Конструирование;
 - ✓ Игры (символические и ролевые) (атрибуты к сюжетно-ролевым играм, театрализованным, народным подвижным играм поликультурной направленности);
 - ✓ Обучение грамоте/библиотека (книжные уголки, фольклор – стихи, загадки, сказки, иллюстрации и тематические папки, книжки-раскраски, дидактические игры);
 - ✓ Центр настольных игр;
 - ✓ Центры воды и песка;
 - ✓ Оформление уголков патриотического воспитания (государственная символика страны, региона);
 - ✓ Оформление физкультурных уголков (атрибуты для игр с бросанием, прыжками, тренажеры для профилактики плоскостопия; картотека подвижных игр поликультурной направленности);
 - ✓ Панно *Календарь природы, Календарь дня, Мое настроение, Я сегодня здесь, Биржа труда*, тематический центр.
2. Соответствие требованиям обустройства физической среды:
 - ✓ безопасность пространства;
 - ✓ свободное перемещение;
 - ✓ сотрудничество и взаимодействие между детьми;
 - ✓ игрушки, дидактические материалы и результаты/продукты, реализованные детьми, расположенные на видном месте и под руками детей;
 - ✓ рабочие зоны, стимулирующие развитие детей во всех областях, в соответствии с возрастом.

ЭКСТЕНСИЯ

Составление фото и видео презентации предметно-развивающей среды дошкольного учреждения. Создание лэпбука поликультурной направленности.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Куррикулум раннего образования/ М-во образования, культуры и исслед. Респ. Молдова. Нац. Коорд.: А. Кутасевич, В. Круду; нац. эксперт коорд.: В. Гуцу, М. Вранчану. Кишинэу: Lyceum (F.E.P."Tipografia Centrală"), 2019. 132 p.
2. Научные основы раннего образования в Республике Молдова / М-во образования, культуры и исслед. Респ. Молдова. Нац. коорд.: А. Кутасевич, В. Круду; нац. эксперты-коорд.: В. Гуцу, М. Вранчану. Кишинэу: Lyceum, 2019 (F.E.-P. "Tipografia Centrală"). 80 p.
3. Стандарты обучения и развития детей от рождения до 7 лет / М-во образования, культуры и исследований Респ. Молдова; нац. коорд.: А. Кутасевич, В. Круду; нац. эксперты-коорд.: В. Гуцу, М. Вранчану; (пересмотренный/доработанный вариант). – Кишинэу: Lyceum, 2019 (F.E.-P. "Tipografia Centrală"). 92 p.
4. Абсалямова А.Г. Этика межнационального общения детей в поликультурной группе. Уфа: Творчество, 1997. 63 с.
5. Джурицкий А.Н. Поликультурное воспитание в современном мире. М.: Прометей, 2002. 71 с.
6. Кирьянова Р. А. Принципы построения предметно-развивающей среды в дошкольном образовательном учреждении. Санкт-Петербург: Детство-Пресс, 2010. 5-12 с.
7. Нищева, Н. В. Предметно-пространственная развивающая среда в детском саду. Санкт-Петербург: Детство-Пресс, 2010. 128 с.
8. Сулова Э.К. Спецкурс: Воспитание у детей этики межнационального общения/ Рос. акад. образования, Ассоц. "Проф. образование", Заоч. ун-т проф. обучения. М.: АПО, 1994. 80 с.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1**Анализ занятия в учреждении раннего образования****Общие сведения о занятии**

Тема занятия:

Дата и место его проведения:

Ф.И.О. студента-практиканта:

Группа:

№	Критерии оценивания	Оценивание	
		Да	Нет
Проектирование занятия			
1.	Студент понятно планирует цели и операциональные задачи.		
2.	Студент четко планирует этапы занятия.		
3.	Практикант адекватно выбирает дидактический материал.		

4.	Практикант четко устанавливает средства обучения.		
5.	Практикант планирует занятие с учетом смены деятельности (динамичность, систематичность, учет возрастных и индивидуальных особенностей).		
6.	Учитывается интегрирование с различными видами деятельности.		
7.	Учитывается длительность занятия.		
Научное содержание занятия			
8.	Содержание занятия соответствует воспитательным задачам.		
9.	Содержание занятия достоверно с научной точки зрения.		
10.	Студент-педагог умеет выделить главное в изучаемой теме.		
11.	Студент организует интегрированную деятельность.		
Организация и методология			
12.	Педагог организует группу, учитывая многоэтничность и поликультурность образовательной среды, выступая с позиции межкультурности.		
13.	Соответствие используемого воспитателем материала возрасту и интересам детей, а также теме, в контексте куррикулумного раздела и области деятельности.		
14.	Использование адекватных дидактических методов и приемов.		
15.	Соответствие используемого на занятии материала основным требованиям: доступность, интерес, возможность применения его в практике продвижения межкультурного взаимодействия.		
16.	Сочетание разнообразных форм работы: фронтальная, групповая, индивидуальная.		
17.	Поддержка студентом участия всех детей на разных этапах занятия.		
18.	Оценивание студентом ответов/деятельности детей.		
19.	Стимулирование студентом дошкольников к самооцениванию и взаимооцениванию.		
Взаимосвязь: воспитатель – ребенок, воспитатель – родители, ребенок – ребенок			
20.	Студент проявляет спокойствие и понимание по отношению к детям.		
21.	Уважительное обращение студента к детям (инициирование такого же обращения со стороны родителей).		
22.	Студент проявляет индивидуальный подход к детям (в том числе к детям с особыми образовательными потребностями).		
23.	Студент-практикант поддерживает взаимосвязь и партнерство между детьми во время занятия.		
Итого:			

Комментарии: за каждый положительный ответ выставляется 1 балл

Оценка:

22-23 балла – работа воспитателя является качественной;

20-21 балл – деятельность воспитателя соответствует правилам;

18-19 баллов – деятельность воспитателя требует улучшения;

ниже 18 баллов – деятельность воспитателя нуждается в поддержке; ему необходимо серьезно заняться самообразованием.

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

Бланк экспертной оценки внеклассного занятия

Студент-практикант _____ Курс _____ Группа _____
 Специальность _____ Предмет _____
 Тема _____ Дата проведения _____

Примечание: не все приведённые ниже пункты обязательно должны быть использованы при оценке качества преподавания-учения-оценивания. В зависимости от темы занятия и цели обучения отдельные моменты преподавания могут отсутствовать. Оценка осуществляется по пятибальной шкале: 5 – качество проявляется почти всегда; 4 – качество проявляется часто; 3 – качество проявляется на уровне 50%; 2 – качество проявляется редко; 1 – качество практически отсутствует.

1. Готовность материально-технического оснащения урока: наличие наглядных пособий, раздаточного материала, фрагментов кино- и диафильмов, действующих моделей, приборов, справочно-информационной литературы, схем, таблиц и др.
1 2 3 4 5
2. Готовность учащихся: присутствие, внешний вид, наличие учебных пособий, тетрадей, психологический настрой, дисциплина. 1 2 3 4 5
3. Учебно-профессиональная мотивация учащихся: осознание цели урока, интерес к учебному материалу, личностно-ориентированная направленность занятия.
1 2 3 4 5
4. Построение урока: правильность и доступность поставленных перед учащимися задач урока, рациональность плана занятия, правильное использование ТСО и оптимальность темпа, завершённость занятия. 1 2 3 4 5
5. Деятельность студента-практиканта на уроке по формированию у учащихся специфических компетенций/единиц компетенций. 1 2 3 4 5
6. Организация поисковой деятельности учащихся: создание проблемных ситуаций, формирование умений устанавливать причинно-следственные связи, решение проблемно-познавательных задач. 1 2 3 4 5
7. Ознакомление учащихся с передовой технологией, техникой и организацией производства. 1 2 3 4 5
8. Активизация познавательной деятельности учащихся: анализ конкретной ситуации, решение конструктивно-образовательных заданий, выполнение индивидуальных заданий. 1 2 3 4 5
9. Стимулирование и оценивание компетенций/единиц компетенций учащихся.
1 2 3 4 5
10. Взаимоотношение студента с учащимися: знание и учёт возрастных, индивидуальных особенностей, открытость и доброжелательность. 1 2 3 4 5
11. Поведение студента-практиканта: уверенность, твёрдость, умение поддерживать рабочую атмосферу. 1 2 3 4 5

12. Речь преподавателя: понятная, выразительная, литературно-грамотная, оптимального темпа, достаточно громкая. 1 2 3 4 5

13. Общая оценка занятия: достижение намеченных целей, завершённость, результативность занятия. 1 2 3 4 5

Рекомендации:

_____ (Подпись и должность лица, посетившего урок)

ПРИЛОЖЕНИЕ 3

Схема анализа урока (примерный алгоритм)

ФИО студента-практиканта _____

Предмет _____ Дата посещения _____

Цель посещения _____

Тема урока _____

Показатели деятельности преподавателя	Баллы
I. Организаторская	
1. Выполнение намеченного плана урока.	
2. Формулирование темы и цели урока в контексте учебной дисциплины.	
3. Эффективность и целесообразность использования наглядности и ТСО (Технические Средства Обучения), современной оргтехники.	
4. Уровень педагогического и методического мастерства, чередование и смена форм деятельности (фронтальная, парная, групповая, индивидуальная).	
5. Реализация основных психологических и гигиенических требований, эстетическое обеспечение урока и состояние аудитории.	
6. Качество речи педагога (темп, дикция, образность, эмоциональность, выразительность, правильность).	
7. Уровень оформления документации к уроку (журнал, конспекты, план урока).	
8. Педагогическая культура, такт, внешний вид педагога.	
9. Соблюдение правил охраны труда и безопасности жизнедеятельности детей.	
10. Способы педагогического воздействия при возникновении сложных ситуаций, связанных с правилами поведения детей на уроке:	
• использует особые формы организации учебной деятельности;	
• не обращает внимания на неумышленные незначительные нарушения/шум и т.д.;	
• проявляет лояльность к детям, нарушающим дисциплину/мешающим работать;	
• немедленно реагирует на отклонения от нормы поведения/увлекает детей работой.	

II. Обучающая		Баллы
1.	Реализация принципа научности и достоверности изложения материала.	
2.	Проблемность изложения информации, использование дидактического материала, наглядности, современной оргтехники.	
3.	Проявление профессионально важных качеств учителя (знание предмета, эрудиция, использование дополнительных источников информации, образность изложения, учёт индивидуальных особенностей, интересов, запросов учащихся и т. д.).	
4.	Формирование и развитие у учащихся навыков рациональной организации учебного труда, умение вовлечь в работу всех учащихся.	
5.	Творческий подход к изложению, допустимый уровень субъективности, эмоциональность объяснения.	
6.	Чёткий инструктаж при самостоятельной работе, оказание помощи отдельным учащимся, детям с особыми образовательными потребностями.	
7.	Осуществление принципа связи теории с жизнью детей, их семейными культурными традициями, обычаями, опытом.	
8.	Оптимальный объём учебного материала, использование интерактивных методов и приемов, объяснение с привлечением аналогий и личных примеров детей.	
9.	Наличие эффективной обратной связи с учащимися/feedback.	
10.	Рациональное использование времени урока.	
III. Воспитательная		Баллы
1.	Нравственная и мировоззренческая направленность урока на межкультурное взаимодействие/диалог.	
2.	Работа над культурой речи учащихся.	
3.	Влияние урока на развитие учащихся (интеллектуальное/нравственное/эстетическое/физическое, межкультурное и др.).	
4.	Эффективность использования принципа связи обучения с жизненными ситуациями, в т.ч. личной практикой учащихся, его самобытностью, уникальностью.	
5.	Создание условий для самореализации учащихся (дружелюбная манера опроса, корректность общения в форме диалога, толерантность, уважение и доверие во взаимодействии, поощрение учащихся за конкретную работу и т. д.).	
6.	Создание ситуации успеха, вера в ученика («педагогическое внушение», «скрытая инструкция», «высокая оценка детали» и т. д.).	
7.	Качество управления деятельностью, учащимися, демократический стиль взаимодействия/сотрудничество с учащимися (субъект-субъектные отношения).	
8.	Использование воспитательных возможностей оценивания (не только правильно воспроизвести, но и проявить самостоятельность, оригинальность, творческий подход к выполнению заданий).	
9.	Создание воспитывающей среды на уроке (оформление интерьера кабинета, привлекательность школьной мебели и дидактического материала, психологический микроклимат учебной группы, уровень самоуправления на уроке и т. д.).	

10. Рефлексия и анализ урока (что понравилось, что нет, что хотелось бы повторить, о чём задумались?).	
Показатели деятельности учащихся	Баллы
1. Уровень познавательной активности учащихся (эрудированность, сообразительность, использование дополнительной литературы).	
2. Наличие интереса к уроку/к изучаемому материалу.	
3. Степень самостоятельности, инициативы и индивидуальности учащихся.	
4. Реализация ситуации успеха («снятие страха», «персональная исключительность», «уникальность», «продвижение» и т. д.).	
5. Профессиональный этикет будущего специалиста (манера поведения, культура речи, знание основ делового общения и т. д.).	
6. Использование возможностей для развития у детей навыков работы «в команде», друг с другом.	
7. Уровень духовно-нравственного потенциала личности учащегося (суждения, внутренние установки, ценностные ориентации, организованность, дисциплинированность).	
8. Возможность реализации творческих способностей учащихся.	
9. Использование учащимися речевых оборотов: «Я полагаю, что...», «Мне кажется, что...», «По моему мнению...», «Я думаю...» и т. д.).	
10. Внешний вид учащихся.	

Итого: _____

Итого по уроку: _____

Среднее значение: _____

Методика работы с таблицей

Сначала оценивается организаторская деятельность преподавателя по 10 названным аспектам, при этом:

- за полное соответствие показателей начисляется 2 балла;
- за частичное – 1 балл;
- за несоответствие показателей – 0 баллов.

Таким образом, при оптимальном варианте деятельность может быть оценена в 20 баллов. Затем оценивается обучающая деятельность преподавателя по указанным аспектам, а потом воспитательная. В заключение оценивается деятельность учащегося на уроке. Таким образом, наибольшее число баллов – 80. Эффективность урока рассматривается так: суммируем баллы четырех показателей деятельности (организаторская, обучающая, воспитательная, деятельность учащегося) и делим на 80 (максимальное число баллов).

Если преподаватель набрал 60 баллов, эффективность его урока в личностно-ориентированном обучении составляет 75%.

Если эффективность урока 75-80% – урок отличный.

Если эффективность 65-75% – урок хороший.

Если эффективность ниже 65% – урок удовлетворительный.

Limba română și multilingvismul

Autor: Natalia CUȚITARU

Tema: MULTILINGVISMUL ȘI FENOMENELE DE INTERFERENȚĂ

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să identifice și să descrie conceptele specifice educației multilingve;
- să comenteze principalele trăsături distinctive ale multiculturalității și multilingvismului;
- să înțeleagă și să respecte diferențele lingvistice, diversitatea în situații profesionale multilingve;
- să identifice diferite fenomene de natură socioculturală, în contextul unei evoluții a comunicării interculturale și multilingvistice;
- să comunice idei, probleme și soluții din domeniul științelor lingvistice;
- să dezvolte competențe de comunicare și de relaționare interpersonală și intercomunitară;
- să valorifice principiul abordării interculturale a comunicării, a multilingvismului.

Unități de conținut:

- Opoziția sociolingvistică între *multilingvism* și *plurilingvism*
- Limbajul în valorificarea diversității cultural-lingvistice: diversitate – minorități – echitate
- Mediul multicultural și barierele lingvistice în comunicarea multilingvistică
- Mărcile multilingvismului specifice zonei Bugeacului
- Idiolectul vorbitorului bilingv: bariere lingvistice

Termeni-cheie: *multilingvism, idiolect, bilingvism, diglosie, plurilingvism, anxietate, etnocentrism, stereotip, prejudecată, mediere lingvistică, cod lingvistic.*

EVOCARE

Tehnica *Discuție frontală*:

- a) „Este o greșeală să spui că avem un limbaj natural: limbile sunt prin instituție arbitrariu și convenție a popoarelor.” (Rabelais)
 - b) „O persoană care vorbește patru limbi, valorează cât patru oameni.” (Carol Quintul)
- ✓ Crezi că multilingvismul este o amenințare?
 - ✓ Consideri că fiecare limbă folosită în țara ta este la fel de importantă sau există o diferență? De ce?
 - ✓ Din toate limbile pe care le folosești, la studii sau acasă, care este pentru tine cea mai importantă? Sau ele sunt la fel de importante? De ce?
 - ✓ Cum ai convinge colegii, prietenii de beneficiile multilingvismului?
- Comunicări. Discuții.

REALIZARE A SENSULUI

Studiu de caz: Realizați un studiu de caz care să reflecte următoarea problemă: „Înțelegerea greșită în mediul online (rețele de socializare, blogosferă și jurnalism online) a latinității limbii române.” Descrie problema, precizează aria din care face parte, actorii implicați, contextul apariției, motivele pentru care o consideri problemă, posibilele riscuri, acțiunile recomandate pentru soluționare.

Limba este garantul identității vorbitorului, al identității comunității etnice și statale. Discuții.

REFLECȚIE

Tehnica *Cadranele*

Cadranul 1: Precizați rolul multilingvistului în valorificarea diversității cultural-lingvistice.

Cadranul 2: Stabiliți manifestările multilingvistului în Republica Moldova: Identitatea limbii române și politica lingvistică europeană.

Cadranul 3: Determinați aspectele sociolingvistice ale bilingvistului la etniile din comunitate.

Cadranul 4: Prezentați barierele culturale care impun o anumită structură, un anumit tipar în comunicarea multilingvă, în anumite zone geografice.

EXTINDERE

Proiect de grup: „Limbajul în valorificarea diversității cultural-lingvistice: diversitate – minorități – echitate”.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Bârlogeanu L. Strategii identitare și interculturalitate în spațiul românesc. București: Humanitas Educațional, 2005, 178 p.
2. Bezede R. [et. al.] Competența interculturală: instrumente de evaluare. Ghid metodologic pentru cadre didactice preuniversitare. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2016, 52 p.
3. Ciolan L. Învățarea integrată. Fundamente pentru un curriculum transdisciplinar. Iași: Polirom, 2008.
4. Competența interculturală. Auxiliar didactic. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2015.

Resurse Internet

5. <https://www.scribd.com/doc/33220230/Comunicare-intercultural>
6. <http://www.scritub.com/sociologie/psihologie/comunicare/COMUNICAREA-INTER-CULTURALA952142023.php>
7. <https://www.cntm.md/sites/default/files/Repere-ale-Educatiei-Interculturale.pdf>
8. https://research.ncl.ac.uk/media/sites/researchwebsites/romtels/CreatingScreenVideos_updated.pdf
9. <http://www.staff.amu.edu.pl/-interl/index.html>

Limbă, cultură și civilizație românească

Autori: Natalia CUȚITARU, Liudmila NEDU

Tema 1. SPAȚIUL ROMÂNESC – (CA) EXPERIENȚĂ MULTICULTURALĂ

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să cunoască concepte operaționale în corelație cu aria civilizațională românească, patrimoniul național;
- să utilizeze corect conceptele și noțiunile în cadrul spațio-temporal cultural actual (european și global);
- să identifice diferite fenomene de natură socioculturală, în contextul unei evoluții a comunicării interculturale la nivel global;
- să aprecieze diversele concepții despre lume și practici culturale vs cultură și civilizație românească;
- să utilizeze diverse instrumente de analiză în interpretarea fenomenelor interculturale.

Unități de conținut:

- Moștenirea culturală comună – valorile. O călătorie între civilizații
- Modele culturale și imagini naționale
- Cine suntem și cum ne definim
- Comunicarea dintre limbi – corolar al comunicării dintre culturi

Termeni-cheie: *cultură, diversitate culturală, pluralism cultural, șoc cultural, identitate, spațiu cultural, imagologie etnică, aculturație, prejudecată, stereotip.*

EVOCARE

Tehnica *Discuție la Carusel*. Meditează asupra următoarelor maxime, care fac referință la elementele *cultură, identitate și diversitate culturală*.

1. „Lumea umană este lumea culturii, ființa umană este ființă culturală.” (Dan Ion Nasta)
2. „Învățăm din diferențe, nu din mai multe lucruri de același fel.” (Judith A. Lambert)
3. „Să ne îmbogățim reciproc din diversitatea noastră.” (Paul Valery)

Reflecții. Discuții. Schimb de idei și de puncte de vedere.

REALIZARE A SENSULUI

Tehnica *Jurnalul cu dublă intrare*:

- a) Citește textul (*Lumea prin care am trecut* de I. Slavici, *Limbă, cultură și civilizație românească*, 2014, p. 125).
1. În partea stângă, notează ideile “memorabile”, care:
 - te-au făcut să-ți amintești o experiență personală;

- te-au surprins prin faptul că nu ești de acord cu ideea respectivă;
- te-au intrigat;
- sunt relevante pentru tema în discuție etc.

2) În partea dreaptă, explică de ce s-a făcut selecția respectivă.

Sesiuni de dezbateri pe echipe cu tema *Indiferent de etnie, oamenii împărtășesc valori comune.*

Înregistrarea concluziilor pe postere. Schimb de idei și de puncte de vedere.

REFLECȚIE

Tehnica *Mozaic*. Etape:

- pregătirea materialului de studiu;
- organizarea colectivului în echipe de învățare;
- constituirea grupului de experți;
- reîntoarcerea în echipa inițială de învățare;
- evaluarea.

Sarcini de sinteză:

Gr. 1. Expuneți-vă opinia cu privire la avantajele pe care le prezintă conviețuirea într-o comunitate caracterizată de diversitate etnică și culturală.

Gr. 2. Deși există diferențe etnice, lingvistice și culturale între membrii comunității, ei au preocupări valorice comune. Enumerați-le.

Gr. 3. Numiți valorile comune pe care le împărtășesc tinerii de etnii diferite.

Gr. 4. Considerați că oamenii sunt frumoși prin diversitatea lor? Furnizați exemple din viața de zi cu zi.

EXTINDERE

Tehnica *Studiu de caz*. Minicercetare "*Satul global*" – *sat al intersecției culturilor, al redefinirilor identitare.*

Alegeți un grup etnic din Republica Moldova și realizați un studiu de caz asupra acestuia.

Includeți informații despre:

- numărul etnicilor respectivi;
- identitatea culturală proprie;
- setul de valori exercitate;
- informații culturale relevante;
- cuvinte și expresii în limba etniei;
- tradiții și simboluri;
- exemple de stereotipuri, prejudecăți.

N.B.: Atașați studiului de caz material video, imagini, reprezentări grafice, fotografii.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Cucoș C. Educația. Dimensiuni culturale și interculturale. Iași: Polirom, 2000, p. 159.
2. Diaconu I. Cultura și drepturile omului. Identitate. Diversitate. Multiculturalism. București:

- ProUniversitaria, 2012, pp.11-17.
3. Chevalier J. Educație interculturală: concept-cheie și elemente de metodologie. Institutul Intercultural Timișoara, 2012, p. 86.
 4. Rusu M.-M. (coord.) Limbă, cultură și civilizație românească. Suport de curs. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2014, pp.125-127.
 5. Nedelcu A. Fundamentele educației interculturale. Diversitate, minorități, echitate. Iași: Polirom, 2000, 272 p.

Resurse Internet

6. http://prodidactica.md/wp-content/uploads/2018/06/CO_Educatie-pentru-toleranta.pdf
7. <http://legislatie.resurse-pentru-democratie.org/legea/declaratia-principiilor-tolerantei.php>

ANEXĂ

Lumea prin care am trecut

Când descriu lumea prin care am trecut, nu pot să nu încep decât de aici, unde m-am născut, unde mi-am petrecut copilăria și cea mai frumoasă parte a tinereților, unde au fost așezate temeliiile vieții mele sufletești.

La poalele dealului, sub Carpați, se întindea Țiria, cel mai mare și mai frumos dintre satele din Podgorie. În Țiria, alături de români, erau și puțini șvabi, mai puțini maghiari și-n timpul copilăriei mele mai erau și slovaci.

Casele părinților mei se aflau în drumul Aradului, la colțul unei ulițe ce cobora spre marginea dinspre câmp a satului. Peste drum de noi stătea un armean căsătorit cu sora medicului Cordina, care era italian și avea doi băieți cam de vârsta mea. Sus pe deal, se aflau casele încăpătoare ale doamnei Konisgeg, care era măritată cu secuiul Bartha și avea trei băieți și două fete. Dincolo locuia Valerian, un ceh, care avea doi băieți și o fată. În celălalt colț se afla Lobel, avea o casă plină de copii, toți evrei, ca și părinții lor.

În dosul caselor noastre ne era vecin Zorand, un slovac, iar în spatele grădinii, ulița ce cobora, ne erau vecini Pârvu și Bucălan, iar mai departe se afla partea șvabească a satului.

Limba maghiară o învățasem cu copiii vecinilor. Era însă timpul să învăț și nemțește. Luam deci lecții particulare de la învățătorul catolic, un șvab, vânător pasionat. La patru, după ce școlarii ceilalți plecau acasă, el îmi dădea lecțiile, de aici până acolo, mă-ncuia în școală și pleca la vânătoare, iar la întoarcere mă examina și era strașnic când se întâmpla să se întoarcă de la vânătoare cu traista goală. Aceasta era cea mai apropiată parte a lumii în care mi-am trăit primii ani de copilărie.

„Când întâlnești în calea ta un român, îmi zicea mama, să-i zici: Bună ziua!, dar maghiarului să-i zici: lo napot!, iar neamțului: Guten tag! Și treaba fiecăruia dintre dâșșii e cum îți dai răspuns. Tu datoria să ți-o faci!”

Vorbind despre oameni, ea nu-i înțelegea numai pe români, căci îmi dădea și altă îndrumare: ”Dacă-ți rămâne o bucată de pâine, îmi zicea, și o cer de la tine doi dintre ai tăi, tu o tai în două bucăți la fel de mari, pentru fiecare câte una. Tot așa să faci și dacă doi străini îți cer bucata. Dar dacă unul dintre ai tăi și un străin ți-o cer, să tai bucata așa ca una dintre cele două să fie mai mare, iar pe aceea străinului să o dai.”

Aceasta și multe altele de felul acestora mama nu le-a născocit din capul ei, nici de prin cărți nu le-a scos, ci le-a învățat din lumea în mijlocul căreia a crescut și și-a petrecut viața. Așa gândeau și simțeau și rienii și, fără îndoială, tot ca dânșii gândeau toți românii cu mintea limpede.

Ioan Slavici

(Sursa: *Limbă, cultură și civilizație românească/Suport de curs/coord.: Rusu Mina-Maria, Dumitrescu Doru. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2014, pp.125-127*).

Tema 2. GEOGRAFIA CULTURALĂ A REGIUNII – SINTEZĂ DE ELEMENTE CULTURALE COMUNE

Obiective:

Studentii vor fi capabili:

- să utilizeze diverse instrumente de analiză în interpretarea fenomenelor *identitate, înrudire spirituală*;
- să argumenteze, să interpreteze fenomenele *simbol, cod cultural, șoc cultural, alteritate*;
- să descopere și să gestioneze prin microcercetări probleme adiacente tematicii unității de curs din surse suplimentare de informație, pentru a genera sinteze, analize la subiect;
- să înțeleagă codul cultural al societății în care trăiesc.

Unități de conținut:

- Sisteme de valori, tradiții și credințe
- Cultura română în imaginarii altor etnii
- Codul cultural și contextul înrudirilor spirituale: contact și transfer cultural
- Dinamica elementelor culturale și semnificația simbolurilor
- Ritualul – mijloc de afirmare a identității
- Obiceiuri și tradiții din civilizația neamului

Termeni-cheie: *cod cultural, tradiție, înrudire spirituală, ritual, simbol identitar, alteritate, transfer cultural.*

EVOCARE

Tehnica *Sinergie interculturală*

Scop: *În ce constă identitatea și ce ne face să fim ceea ce suntem?*

1. Se formează grupuri din membri ai mai multor culturi.
2. Membrii grupului își declină, în scris, originea națională și propriile specificități de natură culturală.
3. Se listează presupuzițiile culturale cu privire la ceilalți membri, așa cum îi percep ei.
4. Listele sunt prezentate, puse în discuție, comentate.

Prin discuții, sunt deslușite atuurile fiecărei culturi naționale: coduri, convenții, forme de comportament, tradiții, ritualuri.

Scriere liberă. Scrierea fără oprire, timp de 3 minute, a ideilor în raport cu afirmația: "Un popor își găsește identitatea prin unitate de pământ, limbă și conformație spirituală." (Mihai Eminescu).
Discuții.

REALIZARE A SENSULUI

Tehnica *Cubul*

1. Descrie/Ce valori tradiționale ale altor națiuni și comunități cunoști?
2. Compară/Compară sistemul de valori care ghidează viața, opțiunile membrilor diverselor etnii.
3. Asociază/Tezaurul cultural din perspectiva diferențelor cultural-lingvistice.
4. Analizează/Barierile de ordin cultural, dorința de a se conforma modelelor sociale, "conformismul" la ideile vechi, dar și la cele noi.
5. Aplică/Demonstrează rolul și importanța promovării în educația „cetățeanului lumii”, a cooperării și respectului pentru culturi, obiceiuri și tradiții.
6. Apreciază/Argumentează care sunt soluțiile dezvoltării toleranței și respectului între oameni și culturi de facturi diferite (vezi Anexa, fișele bibliografice). Dezbateri, discuții.

REFLECȚIE

Tehnica *Ce? De ce? Când? Cum? Unde? Cine?*

1. Ce tradiții, obiceiuri, ca mijloc de afirmare a identității, cunoașteți?
2. Ce știți despre "Masa reîntregirii" la chinezi?
3. De ce în diferite regiuni ale lumii se păstrează cu acuratețe tradițiile și obiceiurile de Crăciun?
4. De ce trebuie să fim mândri de rădăcinile noastre, de obiceiurile și tradițiile strămoșești?
5. Cum ar fi bine să cinstești obiceiurile naționale?
6. Cum se desfășoară cina ritualică de Ajunul Crăciunului la diferite popoare?

Sesiuni de dezbateri pe echipe. Schimb de idei și de puncte de vedere. CD cu filmulețe video cu activitățile culturale realizate.

EXTINDERE

Proiect de grup *Prin labirintul culturilor și tradițiilor*. Elaborați (pe o platformă de socializare online) invitația de implicare în proiect prin desene, colaje, picturi, lucrări care să surprindă elemente de identitate națională românească, ca expresie a caracterului național, raportate la limbă, cultură, obiceiuri, tradiții, cutume specifice.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Bezedo R. [et. al.] Competența interculturală: instrumente de evaluare. Ghid metodologic pentru cadre didactice preuniversitare. Chișinău: C.E. PRO DIDACTICA, 2016, 52 p.
2. Competența interculturală. Auxiliar didactic. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2015.

3. Dobridor-Negreț I. (coord.) Formarea continuă a profesorilor de limba și literatura română, engleză și franceză în societatea cunoașterii. București: Vox, 2000, pp. 233-235.
4. Nedelcu A. Fundamentele educației interculturale. Diversitate, minorități, echitate. Iași: Polirom, 2000, 272 p.
5. Popescu S. Comunicarea interculturală: Paradigmă pentru managementul diversității. Iași, 2013. p.122.
6. State D. [et. al.]. Goraș-Postică V. (coord.) Cultura buneii vecinătăți: Baștina mea. Caiet de educație interculturală pentru elevii clasei a II-a. Ediția a II-a. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2018. 88 p.

Resurse Internet

7. http://prodidactica.md/wp-content/uploads/2017/07/Competenta_Interculturala.pdf
8. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Educatia%20interculturala%20in%20societatea%20contemporana.pdf
9. <https://www.cntm.md/sites/default/files/Repere-ale-Educatiei-Interculturale.pdf>

ANEXĂ

...Pluralismul cultural european este produsul unei istorii lungi și continue, care implică acceptabilitatea altuia, toleranța, coexistența plurală, dar cu șansa afirmării pozițiilor proprii.

Fiecare țară și-a dezvoltat și prezintă anumite caracteristici culturale, coduri, convenții, puncte de vedere și forme de comportament.

În Belgia, accentul se pune pe îndeplinirea datoriei, dar toleranța față de risc este scăzută. Important este să fii descurcăreț; este mai puțin important să fii tolerant sau gânditor.

Germania are o toleranță față de risc scăzută, accentul fiind pus pe realizarea de sine, iar conducerea și independența sunt obiective în viață.

Pentru olandezi, preocuparea este ridicată în ceea ce privește specializările și realizarea sarcinilor de serviciu, fiind mai puțin interesați de realizarea de sine. Au un grad ridicat de toleranță a riscului și preferă să fie mai degrabă reactivi decât activi, cu accent pe a fi descurcăreț.

Francezii pun mare accent pe logică și rațiune, ținând seama de opiniile individuale. Stilul și energia sunt esențiale pentru succesul organizațional. Este important să fii în aceeași măsură descurcăreț, matur, stabil și om de încredere.

Italia are un grad redus de toleranță a riscului și un grad ridicat de evitare a incertitudinii. Italienii sunt receptivi la afecțiuni și căldură, dar prezintă totuși un grad ridicat de masculinitate. Sunt competitivi, dar preferă să folosească deciziile de grup și prezintă un grad moderat de distanță față de putere.

(Sursa: www.didactic.ro; www.google.ro)

Istoria, cultura și tradițiile poporului găgăuz

Autori: Galina MUTAF, Dmitri UZUN

Tema 1. MOLDOVADA YAŞAYAN HALKLARIN GIİMNERİ

Neetlär:

Studentlär lääzım becersin:

- Moldovada yaşayan halkların giim özelliklerini bilsin;
- becersin ayırmaa birtakım hem ayrılan giim nişannarını;
- moldovannarın, gagauzların, bulgarların evelki hem şındiki giim özelliklerini açıklasın;
- giim termineri kendi sözündä kullansın.

İçindeliklerin komponentleri:

- Moldovada yaşayan halkların giim tradişiyaları, moral normaları
- Giimnerin dikmāk tehnologiyaları. Plat çeşitleri: çit, pamuk, bürüncük, keten, yapaa
- Örülü giimnär: jaket, kofta, çorap, uzun çorap, takä, eldiven
- Halkların biri-birindän alınma giim elementleri, termineri
- Hergünkü giimnär hem yortu (turmalık) rubalar, kış hem yaz giimneri. Uşak rubaları

Anatar terminnär: *paraliya, kalpak, moda, çember, bariz, püsküllü şalinka, kürk, gölmek, flanä, anteri, mintan, keptar, jugrantlı poşki, don, pantolon, dimi, galife, çukman, çaaşır, fıstan, fısta, etek; blezik, üzük, küpä, left, boncuk, sedef, kolan; çizmä, çarık, terlik.*

BAALANTIYI KURMAK

Tehnika 'Çevredä informaşıya': Studentlär çevredä oturêrlar. Onnara eni tema bildiriler. Herbir student sırayca bulêr hem bildirer birêr laf, angıları bu temaylan baalı. Herbir laf taftada hem tefterdä yazılêr. Bitkidä hepsi laflara görä çıkış yapılêr, konuşmak başlêêr.

ENİ TEMAYI KAAVİLETMÄK/ANNAMAK

- a) Eni temayı açıklamak, video araçları kullanmak.
- b) Herbir student bölümün ayrılmış halkın rubaları/giimneri için informaşıya hazırlaması, 'Venn diagraması' tehnologiyasını kullanarak. Benzeşän hem ayrılan giim özellikleri belli etmāk.

Milletlerin halk giimnerini yazdırmak, özelliklerini açıklamak.

- c) Tehnika '6 soruş NEÇİN?'

Cuvap edin soruşa: *Moldovada yaşayan halkları kış/ilkyaz/yaz/güz giimnerini nedän yapardılar....*

1. Kouyun soruşu NEÇİN? Argumentaşıya yapın...

zerä

2. Kouyun soruşu NEÇİN? Argumentațiya yapın...
zerä
 3. Kouyun soruşu NEÇİN? Argumentațiya yapın...
zerä
 4. Kouyun soruşu NEÇİN? Argumentațiya yapın...
zerä
 5. Kouyun soruşu NEÇİN? Argumentațiya yapın...
zerä
 6. Kouyun soruşu NEÇİN? Argumentațiya yapın...
zerä.....
- d) Evdä yazılı esseylan iş:
1. Esse 'Ayledä korunan eski giimnär hem onnarın büünkü transformațiyası'.
 2. Esse 'Benim babumun/dadumun tutmalık/yortu rubaları'.
- e) Halkların arasında alınma giim elementleri, termineri. Giimnerin hazırlamak, dikmäk tehnologiyaları.

REFLEKSİYA

Halk giimnerin özelliklerini açıklamak.

Deyelim, siz kendi halkın giimnerini aşırı devlettä gösterersiniz. Yazdırınız, nedän yapılı, nicä dikili, angı yıl zamanında kullanılır, hergünkü mü ruba osa tutmalık, donatımınar, ayakkabı.

Tekstlän iş. Gagauz yazıcıların yaratmalarından (Mariya Mercanka 'Menevşalar çıvgında' bölüm 'Sandık' (Anexa 1); Stepan Kuroglu 'Harmanda') halk rubalarını bulmaa hem yazdırmaa.

Rus etnografi V.Moşkovun kiyadında 'Гагаузы Бендерского уезда' türlü halk giimnerin yazdırılması (adam, karı hem uşak rubaları).

EKSTENSİYA

'Kendi fikirlerinnän paylaşmak'

- Bu temaylan tanıştıynan, bölä çıkışlar yaptım:
- Eni kabledilmiş bilgilerä görä bölä fikirlär peydalandı:

Verili bilim kaynaa görä prezentațiyada yada posterdä (A3, A4) çıkışları açıklamaa.

BİBLİOGRAFİYA

1. Cucoş C. Educația. Dimensiuni culturale și interculturale. Iași: Polirom, 2000. 283 p.
2. Plugaru L., Pavalache M. Educație interculturală. Sibiu-Braşov: Psihomedica, 2007. 120 p.
3. Maruneviç M.V. Gagauzların adam hem karı giimneri.// Sabaa yıldızı. 1997. № 3. s. 10-15.
4. Булгар С. Национальная одежда гагаузов: традиции и современность. Комрат, 2018, 240 с.
5. Никогло Д.Е., Маруневич Д.Е. Одежда, украшения.// Гагаузы в мире и мир гагаузов. Гагаузы в мире. Отв. ред. М.Н.Губогло; ред. Кол.: В.И.Балова и др. Том II. Комрат-Кишинев, 2012, с. 242-256.

Internet kaynakları

6. <https://www.youtube.com/watch?v=KczEz-m445w>
7. <https://www.youtube.com/watch?v=625YGo9Chi4>
8. https://www.youtube.com/watch?v=2IWLW_-Go20
9. https://www.youtube.com/watch?v=b__lvuXWXgs
10. <https://www.youtube.com/watch?v=E02Cav4Rkgk>

ANEXA**Sandık**

O (Arpina babu) enikunu çıkardı sandıktan bükülü rubalarını. Üstündən aldı şndiki çemberini. Taa derindä o koruyardı raametli kocasının Lambunun beendii flanisini, kuşaanı. Onnarın katında bükülüydü mor püsküllü şalinka, ani vakıdın birindä ucunda left dikiliydi – onun emişlik dartısı.

Te incä kaşmer eşil bariz. Onu koruyêr taa kızlından. Bobası biricik kızını nazlı tutardı. Panayır-dan boş ellän gezmäzdi, ona gözäl paalı işlär getirärdi. ... Buncak yıl çimen eşil renktä bariz ne yıpradı, ne da soldu – ölä gözäldi, ani şindiki vakıtta da geçimi olur.

Ölümnüklerinä taa etişmedään sandıın bir başında bükülüydü eldän örülü tantelili hem daracak pembä şirtlän kauklu kundak, uşaan üzünü örtmää deyni, türlü renktä yapaa ipliindän kıvradılma poyu, yorgançıya kolan. Te ne o aarardı – biyaz garus ipliktän iinäylän örülü takecik. Titirär ellärlän koydu onu da sandıktan dışanna, eşil barizin yanına.

Bu paalılıkları mukayet karı çok yıllar molidän hem küftän korudu. Allaa ömür verirsä, ikinci boydan unukalarına baaşış.

(Mercanka M. Meneşalar çıvgında. Kişinöv. 2013, s. 15-16)

Tema 2. MOLDOVA MİLLETLERİN HALK ZANAATLARI**Neetlär:****Studentlär läüzim becersin:**

- üürenip gagauz milletin halk zanaatlarını, Moldovanın üülen tarafında yaşayan halklarında temel hem ayrılan zanaat özelliklerini bilmää hem ayırmaa;
- moldovannarın, gagauzların, bulgarların zanaat sırasını yazdırmaa;
- zanaatların annayışlarını, terminlerini bilmää hem kullanmaa;
- birtakım hem ayrılan nışannarını hem özelliklerini belli etmää;
- eni evlad boyalrına halk zanaatların paalılıklarını açıklamaa.

İçindeliklerin komponentleri:

- Moldovada yaşayan milletlerin (moldovannar, gagauzlar, bulgarlar, ukrainnär h.b.) halk zanaatları
- Halk zanaatların ilerlemesini açıklamaa: Balkannarda hem Besarabiyada
- Moldovada yaşayan milletlerin halk zanaatlarınlan tanışmak. Moldovannarda, gagauzlarda hem bulgarlarda birtakım hem ayrılan halk zanaatları

- Būnki gūndā uşakları evelki zanaatlara sınaştırmak. Zanaat evi – Komratta hem Avdarmada
- Yaradıcılık evi Komratta, Çadırdā, Valkaneştā. Ayarda kilim dokumak. Djoltay muzeyindā muzika instrumentlerin kolektiyası

Anatar terminnār: *çilingir, dūlger, aşçı, taşçı, pala/kilim dokumak, kauş yaranan, terzilik, çiftçilik, başçıvancılık, būümcūlūk, şarapçılık, baacılık, būrūncūk ustalı, fıçıcılık, çölmekçilik, kūrkcūlūk, pınar hem çöşmä ustalı.*

BAALANTIYI KURMAK

'Diskusiya Karusel'

1. Angı halk zanaatlarını bilersiniz? Sıralayınız.
2. Angı halk zanaatları sizin küüyūnzdā/kasabanızda şindiyyādān kullanilēr?
3. Sizin aylenezdā var mı zanaat ustacısı?
4. Sıralayın Moldovada yaşıyan milletlerin benzeşān hem ayrılan halk zanaatları.

ANNAMAK

- a) Üüredici kısıdan açıklēer temayı, Video siiretmāk.
- b) Uroon strukturasını hem temel annayıları açıklēer.
- c) Posterlerdā, tefterlerdā studentlār açıklēer kendi duygularını, ne bekleer onları bu dersttā,
- d) Kaynaklar, sözlūklār, enşiklopediya, aaraştırmak işleri, prezentaşıya.

REFLEKSIYA

Evdeki işini açıklamak. Studentlār grupalara bölūnerlār. Herbir grupa kendi ayırı temasını açıklēer: Dermendā un üütmāk. Deriyi sepilemāk. Kalpak/çarık/emini dikmāk. Būrūncūk būütmāk. Sepet/hasır örmāk. Yular/boyundruk/kamçı hazırlamak. Çanak-çölmek yapmak. Kilimcilik. (Anexa). Odunculuk/dūlgerlik. Fıçıcılık. Çilingirlik. Kuyumculuk. Yapaadan yorgan dikmāk. Tanteli örmāk.

EKSTENSIYA

Çıkışları yapmak.

Tehnika Diagrama VENN

Moldovannarın, gagauzların, bulgarların halk zanaatların benzeşān hem ayrılan nişannarını açıklamak (Posterleri kullanarak).

Ayrılmış zanaata görā (gagauz, moldovan, bulgar, rus h.b. milletlerdān) ihtiar insannardan informaşıyayı toplamak, prezentaşıya hazırlamak.

BİBLİOGRAFİYA

1. Cucoş C. Educaşıa. Dimensiuni culturale şı interculturale. Iaşı: Polirom, 2000. 283 p.
2. Bulgar S. Gagauz ustası (ustalar için annatmalar). Kişinöv. 2013. 36 s.

3. Закон АТО Гагаузия № 86 XXXII/III от 11 декабря 2007. "О народных художественных промыслах и ремеслах». Комрат. 6 с.
4. Каранфил Г. Гагаузская лексикология. Кн.1. Комрат. 2009. 126 с.
5. Маруневич М.В., Никогло Д.Е. Промыслы и ремесла// Гагаузы в мире и мир гагаузов. Гагаузы в мире. Отв. ред. М.Н.Губогло; ред. Кол.: В.И.Балова и др. Том II. Комрат-Кишинев, 2012. с. 188-207.
6. Мошков В.А. Гагаузы Бендерского уезда. Этнографические очерки и материалы. Кишинев, 2004. 494 с.

Internet kaynakları

7. <https://culture-art.ru/>

ANEXA

Düzen türküsü

Düzen uzattım,	Çok plat dokuttum,
Bürüncük düzeni	Masurlar gücenik.
Gelärsin, yärim,	Neçin gelmedin?
Dolaşasın beni.	Haber mi bulmadın?
Masur sardırıp	Başka mı metin
Sän çözdür darsımı,	Düzeni uzattı?
İpi kaçırıp,	-Yärim aklımda,
Sän tuttur aarımı...	Kararsız özledim.
.....	Kilim teşında,
Mekik yorulttum,	Beş hafta bekledim.
Taraklar tükenik,	

(Tanasoglu D. Düzen türküsü.//Gagauz literaturası. Hrestomatiya VII-ci – IX-cu klaslar için. Chişinău, 1997. S. 59)

Etnopedagogie

Autor: Maria VLAH

Тема 1. СРЕДСТВА НАРОДНОГО ВОСПИТАНИЯ И ОСОБЕННОСТИ ИХ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ В ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Цели:

Студенты будут способны:

- идентифицировать фольклор как комплекс средств народной педагогики;
- оперировать основными средствами народного воспитания в поликультурной среде;
- определять педагогические условия и эффективность средств народной педагогики в контексте межкультурного взаимодействия;
- использовать возможности различных форм народного воспитания в поликультурной образовательной среде;
- демонстрировать толерантное поведение в процессе межкультурного взаимодействия.

Единицы содержания

- Фольклор как средство народной педагогики в контексте межкультурного взаимодействия
- Средства народной педагогики, их использование в поликультурной образовательной среде
- Использование средств народной педагогики в условиях воспитательной системы

Ключевые термины: *фольклор, жанры народного воспитания, средства народной педагогики, поликультурная образовательная среда, межкультурное взаимодействие.*

ВЫЗОВ

Техника *Инвентаризация*: студенты тезисно записывают то, что им известно по теме. В дальнейшем список обсуждается в парах и по ходу занятия пополняется или корректируется.

ОСМЫСЛЕНИЕ

- а) *Метод Эвристическая беседа*
 1. Что такое фольклор?
 2. Каково значение фольклора в повседневной жизни наших современников?
 3. Как вы докажете, что фольклорное наследие является ярким показателем соединения прошлого и настоящей действительности?
 4. Каковы педагогические возможности средств народной педагогики при воспитании подрастающего поколения в условиях глобализации?
 5. Можете ли вы привести пример из собственной жизни, когда использование одного

из средств народного воспитания оказало бы решающее влияние на процесс межкультурного взаимодействия?

Обобщение ответов.

б) Работа в группах. Обсуждение результатов мини-исследования: *Реализация основных и вспомогательных методов в народном воспитании*. Показать на конкретном примере (по выбору)

в) Техника *Кластеринг*: графическая организация информации

1. Текст: отрывок из книги В.С.Бахтина «От былины до считалочки». (http://files.school-collection.edu.ru/dlrstore/cb8464c0-8d15-4ef0-abd5-3e05c029602b/%5BLI5RK_6-01%5D_%5BTE_01%5D.htm)

Работа с текстом: выделение смысловых единиц текста и их графическое оформление в виде грозди (тема и подтемы):

- обсуждение и выделение ключевых идей;
- систематизация, оформление в кластер;
- нахождение взаимосвязей между ветвями.

2. Работа в группах: обсуждение результатов мини-исследования проведенного по группам. Презентация и анализ. Оформление в кластер.

- ✓ Группа № 1: определение тематики народных загадок, их использование в поликультурной среде;
- ✓ Группа № 2: определение видов народных сказок, отражающих проблематику межкультурного взаимодействия.
- ✓ Группа № 3: выделение тематической группы пословиц и поговорок, раскрывающих суть межкультурного взаимодействия.

г) Техника *Диаграмма Венна*: проведение сравнительного анализа «Сходства и различия жанров фольклора разных народов» (5 – по выбору).

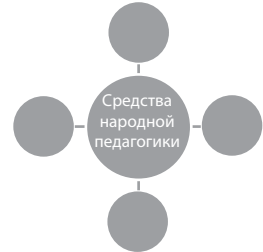

Таблица. *Сходства и различия жанров фольклора разных народов*

Категории	Пословиц	Поговорок
Сходства		
Различия		

Работа в группах. Обсуждение результатов мини-исследования. Презентация и анализ.

РЕФЛЕКСИЯ

Техника *ПОПС-формула*: студенты кратко и всесторонне выражают собственную позицию по изученной теме по формуле:

П – позиция

О – объяснение (или обоснование)

П – пример

С – следствие (или суждение).

Первое из предложений (позиция) должно начинаться со слов:

Я считаю, что...

Второе предложение (объяснение, обоснование своей позиции) начинается со слов:

Потому что ...

Третье предложение (ориентированное на умение доказать правоту своей позиции на практике) начинается со слов:

Я могу доказать это на примере ...

И, наконец, четвертое предложение (следствие, суждение, выводы) начинается со слов:

Исходя из этого, я делаю вывод о том, что...

ЭКСТЕНСИЯ

Использование электронной доски «Padlet» для формирования картотеки средств народной педагогики по теме. Подборка и составление фольклорного материала для реализации межкультурного взаимодействия; разработка видеоролика/видеофрагмента.

ЛИТЕРАТУРА

1. Silistraru N. Mediul etnopedagogic ca model de educație socială. În: Responsabilitate publică în educație. Simpozionul Internațional, Ediția a IV-a. Constanța: Editura Crizon, 2012, pp. 379-382.
2. Палаткина Г.В. Этнопедагогика. Учебное пособие. Издательский дом «Астраханский университет» 2009, с. 58-89.
3. Волков Г. Н. Этнопедагогика. М.: Издательский центр АКАДЕМИЯ, 2000, с. 63-128.

Интернет-ресурсы

4. http://files.school-collection.edu.ru/dlrstore/cb8464c0-8d15-4ef0-abd5-3e05c029602b/%5BЛИ5РК_6-01%5D_%5BТЕ_01%5D.htm
5. http://prodidactica.md/wp-content/uploads/2016/03/CO_Educatie-alteritate-Ru.pdf

Тема 2. ЭТНИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ СЕМЕЙНОГО ВОСПИТАНИЯ В КОНТЕКСТЕ МЕЖКУЛЬТУРНОСТИ

Цели:

Студенты будут способны:

- сопоставлять особенности семейного воспитания с позиции межкультурности;
- сравнивать стили семейного воспитания;
- использовать формы, методы содействия семье в продвижении национальных традиций;
- использовать этнопедагогический потенциал в формировании культуры межэтнических отношений;
- аргументировать значимость этнопедагогического потенциала семьи в межкультурном взаимодействии.

Единицы содержания:

- Понятие, цели и задачи семейного воспитания в контексте межкультурности
- Воспитательный климат в семье: стиль и ценности семьи, отраженные в воспитании ребёнка
- Этнопедагогический потенциал семьи в развитии межкультурных отношений
- Взаимодействие образовательного учреждения и семьи при продвижении национальных и общечеловеческих/универсальных традиций
- Семейные традиции как фактор успешного домашнего воспитания

Ключевые термины: *семейное воспитание, стиль семейного воспитания, воспитательный потенциал семьи, сотрудничество педагогов и родителей, национальные и семейные традиции.*

ВЫЗОВ

Техника *Ассоциация*

1. Озвучивание темы;
2. Ответы на вопросы:
 - О чём может пойти речь на занятии?
 - Какая ассоциация у вас возникает, когда вы слышите словосочетание: «___»?;
3. Все ассоциации педагог записывает на доске или флипчарте.

ОСМЫСЛЕНИЕ

а) Метод *Эвристическая беседа*

1. Какую роль играет семья в вашей жизни?
2. Что включает в себя семейное воспитание?
3. Что такое моральный климат в семье?
4. Как вы понимаете семейные ценности?
5. Какую роль играла семья в передаче этнокультурных традиций в контексте межкультурности?

Обобщение ответов.

б) Упражнение *Стили воспитания в сказках*.

В процессе внеаудиторной работы студентами проанализирована и систематизирована информация на тему «Стили воспитания». Презентация и анализ.

- в) Анализ педагогических ситуаций. Обсуждение и определение стиля воспитания.
- г) Работа в группах. Упражнение *Всегда, иногда, никогда*. Студенты в группах решают, что идеальный родитель должен делать всегда, что он должен делать иногда, а чего он не должен делать никогда. После презентации образов идеального родителя участники определяют, какой стиль воспитания характерен для их семьи.
- д) Видеофильм «Национальные особенности гагаузской семьи». Презентация и анализ.
- е) Обсуждение результатов мини-исследования. Студентам было предложено запол-

нить таблицу «Семейные традиции». Необходимо вписать, какие традиции заимствованы от дедушек и бабушек, а какие сложились в уже вашей семье.

Семейные традиции				
В семье матери	В семье отца	В вашей семье		
		Какие традиции поддерживаются сейчас?	Какие новые традиции появились?	Сколько всего традиций в вашей семье?

Презентация и анализ. Вопросы для обсуждения:

1. Какие традиции встречаются чаще всего?
2. Какие традиции можно отнести к инновационным?
3. Как видоизменились традиции наших бабушек и дедушек и что этому способствовало?
4. Какие самые распространенные традиции?
5. Какие народные традиции укоренились в современной семье? Насколько они действительны в условиях многокультурности?

РЕФЛЕКСИЯ

Техника *Самоанализ*

Самоанализ позволяет студентам более детально повторить всё пройденное на занятии и оценить свои успехи.

Содержание занятия	Знаю уверенно	Надо повторить
1.		
2.		

ЭКСТЕНСИЯ

Предоставление информации об опыте семейного воспитания в молдавской, болгарской, мусульманской, азиатской и др. семьях (по выбору). Написание методических рекомендаций для начинающих педагогов о межкультурном взаимодействии с родителями.

ЛИТЕРАТУРА

1. Волков Г. Н. Этнопедагогика. М.: Издательский центр АКАДЕМИЯ, 2000, с. 63-128.
2. Мошков А. В. Гагаузы Бендерского уезда. Этнографическое обозрение. 2004 г. с.174-199.
3. Влах М. К. Семья как один из факторов этнопедагогического воспитания./ Международная научно-практическая конференция «Наука. Образование. Культура». Комрат, 2015. с. 337-340.

Интернет-ресурсы

4. http://prodidactica.md/wp-content/uploads/2017/10/Curriculum_CBV_RU.pdf
5. <http://prodidactica.md/wp-content/uploads/2017/07/Suport-de-curs-26-februarie-RU.pdf>